

Vývoj obyvateľstva v Slovenskej republike

2009

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Číslo: 600-0102/2010

Kód: 020810

Okruh: Demografická štatistika

Dátum: jún 2010

Vývoj obyvateľstva v Slovenskej republike

Sekcia sociálnej štatistiky a demografie

Generálny riaditeľ sekcie: Ľudmila Ivančíková

Odbor štatistiky obyvateľstva

Kontaktná osoba: Zuzana Podmanická, tel. 02/50236 770

2009

Autor/autori publikácie: Zuzana Podmanická
Monika Prochádzková
Michaela Mitaľová
Andrea Galvánková

Cena výtlačku : 7,20 EUR

Objednávky zasielajte na adresu:

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Informačný servis
Miletičova 3
824 67 Bratislava
Fax: 02/55561 361
Tel: 02/50236 335

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jej jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR.
Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie je možné použiť len s uvedením zdroja.

ISBN 978-80-89358-72-4

ISBN 978-80-89358-72-4



9 788089 358724

Obsah

ÚVOD	3
1. CHARAKTERISTIKA POPULAČNÉHO VÝVOJA.....	4
2. ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA	5
2.1 Štruktúra podľa pohlavia	5
2.1 Štruktúra podľa veku.....	7
2.2 Štruktúra podľa rodinného stavu.....	11
2.3 Štruktúra podľa národnosti	13
3. DEMOGRAFICKÉ PROCESY	15
3.1 Sobášnosť	15
3.2 Rozvodovosť.....	19
3.3 Pôrodnosť a plodnosť	23
3.4 Potratovosť	28
3.5 Úmrtnosť	31
3.6 Sťahovanie obyvateľov	35
4. PRÍRASTKY A POČET OBYVATEĽOV.....	38
5. REGIONÁLNE POROVNANIE	40
6. MEDZINÁRODNÉ POROVNANIE.....	52
7. PROGNOZA OBYVATEĽSTVA SR DO ROKU 2025	56
ZÁVER.....	57
LITERATÚRA	59
PRÍLOHY	60

PRÍLOHY - Tematické mapy

Príloha 1 - Vekové charakteristiky

Príloha 2 - Národnosti

Príloha 3 - Sobášnosť a rozvodovosť

Príloha 4 - Pôrodnosť

Príloha 5 - Potratovosť

Príloha 6 - Úmrtnosť

Príloha 7 - Prírastky

ÚVOD

Predkladaná publikácia charakterizuje demografický pohyb v Slovenskej republike v roku 2009 v kontexte jeho vývoja od roku 2001. Rovnako tabuľky uvádzané v texte obsahujú údaje od roku 2001, ktorý bol rokom ostatného sčítania a ktorého výsledky sú základom pre bilancovanie počtov a štruktúr obyvateľstva v demografickej štatistike. Grafické znázornenie populačných procesov pokrýva obdobie rokov 1950 - 2009.

Práca je okrem úvodu a záveru rozdelená do siedmich kapitol. V prvej kapitole sú analyzované základné zmeny vo vývoji obyvateľstva. Druhá kapitola rozoberá štruktúry obyvateľov podľa pohlavia, veku, rodinného stavu a národnosti. Tretia kapitola publikuje zameranú hodnotenie jednotlivých demografických procesov, a to sobášnosti a rozvodovosti, pôrodnosti a potratovosti, ďalej úmrtnosti a migračného pohybu, štvrtá na prírastky a počet obyvateľov. Ďalšie kapitoly sú venované regionálnemu a medzinárodnému porovnaniu a základným výsledkom aktualizovanej prognózy vývoja obyvateľstva SR do roku 2025.

Prílohová časť obsahuje tematické mapy vybraných demografických charakteristík.

Údaje uvedené v publikácii boli získané zo spracovania štátnych štatistických hlásení rádu O BYV 1-5/12 v zmysle Programov štátnych štatistických zisťovaní. Údaje o potratoch boli prevzaté z rezortného výkazníctva Ministerstva zdravotníctva SR, zabezpečovaného Národným centrom zdravotníckych informácií v Bratislave a následne spracované Štatistickým úradom SR. Údaje pre medzinárodné porovnanie boli prevzaté z databáz Eurostatu.

1. CHARAKTERISTIKA POPULAČNÉHO VÝVOJA

Populačný vývoj má špecifické postavenie v rámci celkového spoločenského a hospodárskeho vývoja. Všetky teoretické i praktické úvahy a hodnotenia rozvoja spoločnosti začínajú pri obyvateľstve, jeho štruktúrach a demografickom správaní.

Demografické správanie sa obyvateľstva je jednak odrazom prebiehajúcich spoločenských, ekonomických a politických zmien, ale tiež základnou podstatou ďalšieho rozvoja všetkých týchto sfér.

Výrazný prejav tohto mechanizmu bol o čom svedčí sledovať najmä ostatných dvadsať rokov, kedy sa Slovensko vydalo na cestu zásadnej politickej, hospodárskej i sociálnej transformácie. Začala zmena spoločnosti, ktorá sa premietla do správania ľudí, ale i do zmeny modelu demografického správania typického pre socialistické krajiny, ktorý bol podmienený predovšetkým štátnym paternalizmom, rôznymi sociálnymi podporami a sociálnymi istotami na jednej strane a minimálnymi možnosťami sebarealizácie v rovine sociálneho statusu a životného štýlu na strane druhej.

Do 90. -tych rokov bol a pre demografické správanie slovenskej populácie príznačná vysoká úroveň sobášnosti, nízky priemerný vek snúbencov pri sobáši, nízky priemerný vek pri pôrode, vysoká umelá potratovosť, nepriaznivá úroveň úmrtnosti, migračný úbytok.

Pre obdobie transformácie je typické, že zmeny demografického správania prebehli relatívne rýchlo. K najzásadnejším patrí meniace sa postavenie rodiny v spoločnosti, čo má za následok zmeny v štruktúrach podľa rodinného stavu, počet i podiel slabodenných a rozvedených. Mení sa tiež hodnota a postoje k deťom, čo výrazne prispelo k bezprecedentnému zníženiu plodnosti a pôrodnosti. A v rámci oboch týchto zmien je ich ďalším dôsledkom rast počtu i podielu detí narodených mimo manželstva.

Koncom roku 2009 (t. j. k 31. 12.) mala Slovenská republika 5 424 925 obyvateľov, od sčítania obyvateľov v roku 2001 (26. 5.) sa tak ich počet zvýšil o viac než 45 tisíc osôb.

Narodilo sa 61 217 živých detí (o 3 857 viac ako vlani) a zomrelo 52 913 osôb (o 251 menej ako v roku 2008). Živorodenosť sa medziročne zvýšila na 11,3 promile (o 0,7 bodu) a úmrtnosť zostala na úrovni 9,8 promile.

Uzavretých bolo 2 635 manželstiev a rozviedlo sa 1 267 manželstiev. V porovnaní s minulým rokom bol počet sobášov nižší o 1 937. Na 100 uzavretých manželstiev pripadlo 48 rozvodov.

Pokračoval trend zvyšovania prirodzeného prírastku obyvateľstva, dosiahol hodnotu 8 304 a bol o 4 108 osôb vyšší než v roku 2008. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 4 367 osôb, čo je v porovnaní s minulým rokom o 2 693 osôb menej (pristáhvalo sa 6 346 a vysťahovalo 1 979 osôb). Celkový prírastok obyvateľstva dosiahol 12 671 osôb (o 1 415 viac ako vlani).

V demografickom vývoji v roku 2009 je najpozitívnejším prvkom výraznejšie zvýšenie počtu živo narodených detí, ktoré sa dostalo na úroveň z roku 1995. Jedným z podstatných dôvodov je realizácia odkladaných pôrodov.

2. ŠTRUKTÚRY OBYVATEĽSTVA

Obyvatelia každého územia sú charakterizovaní vlastnosťami, na základe ktorých ich je možné kategorizovať. Štruktúry obyvateľstva patria medzi základné pramene demografickej analýzy, pretože tieto charakteristiky významne ovplyvňujú a predikujú demografické správanie sa populácie v sledovaných obdobiach.

2.1 Štruktúra podľa pohlavia

Pohlavie je biologický znak každého ľudského jedinca a patrí k základným demografickým charakteristikám. Diferencovanie na mužov a ženy je používané vo všetkých štatistikách obyvateľstva.

Pomer oboch pohlaví v každej populácii sa v priebehu života každej generácie mení. Rodí sa viac chlapcov ako dievčat (maskulinita narodených). V roku 2009 pripadlo na 1 000 narodených dievčat 1 066 narodených chlapcov, čo bolo o 5 bodov menej ako v roku 2001, v roku 2001 bol v rámci sledovaného obdobia sekundárny index maskulinity najvyšší. Medzi živonarodenými bola maskulinita 1 064 a medzi mŕtvonarodenými 1 562.

T1 Sekundárny index maskulinity obyvateľstva SR, 2001 - 2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet narodených chlapcov na 1 000 narodených dievčat	1 071	1 048	1 055	1 059	1 058	1 056	1 052	1 048	1 066

V priebehu života generácií potom v našom geografickom prostredí umiera viac mužov ako žien, i keď s rôznou intenzitou (maskulinita zomrelých), čo sa prejavuje vyšším podielom žien v celkovej populácii a femininitou.

T2 Obyvateľstvo SR podľa pohlavia, 2001- 2009

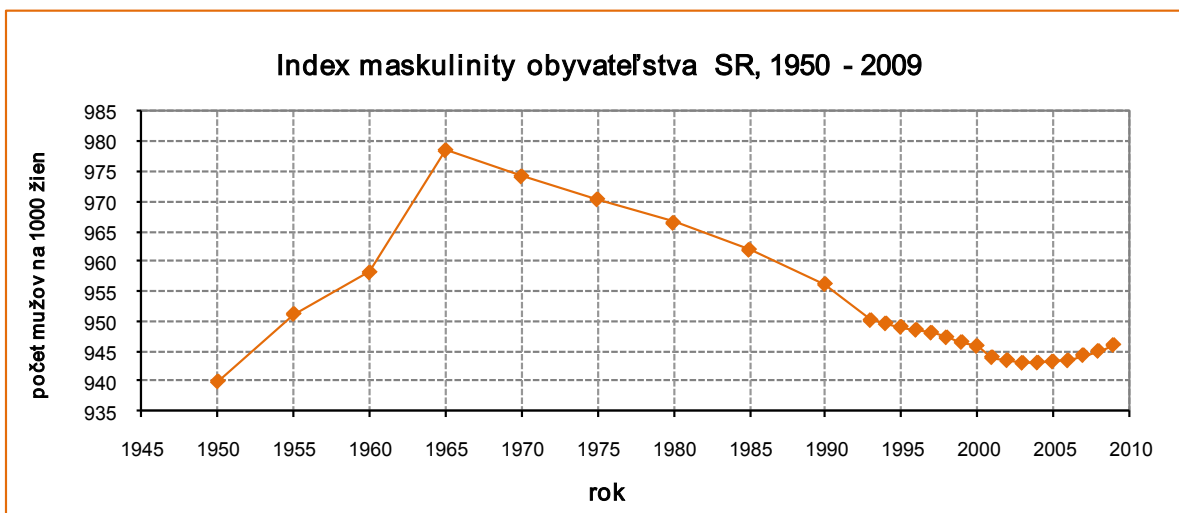
Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Podiel žien v %	51,44	51,46	51,47	51,47	51,46	51,46	51,43	51,41	51,39
Počet žien na 1 000 mužov	1 059	1 060	1 060	1 060	1 060	1 060	1 059	1 058	1 057

Okrem týchto biologicky daných faktorov môžu štruktúry podľa pohlavia ovplyvňovať procesy migrácie, epidémie, atď. avšak v súčasnej dobe k zásadným zmenám nedochádza.

Stav pohlavnej rovnováhy sa v slovenskej populácii dosahuje okolo 45. roku života generácií.

V ekonomických vekových skupinách majú prevahu muži v predproduktívnej zložke (51,3 %), v produktívnej je pomer pohlaví vyrovnaný (1:1) a v poproduktívnej majú relatívne výraznú prevahu ženy (62,7 %).

G 1



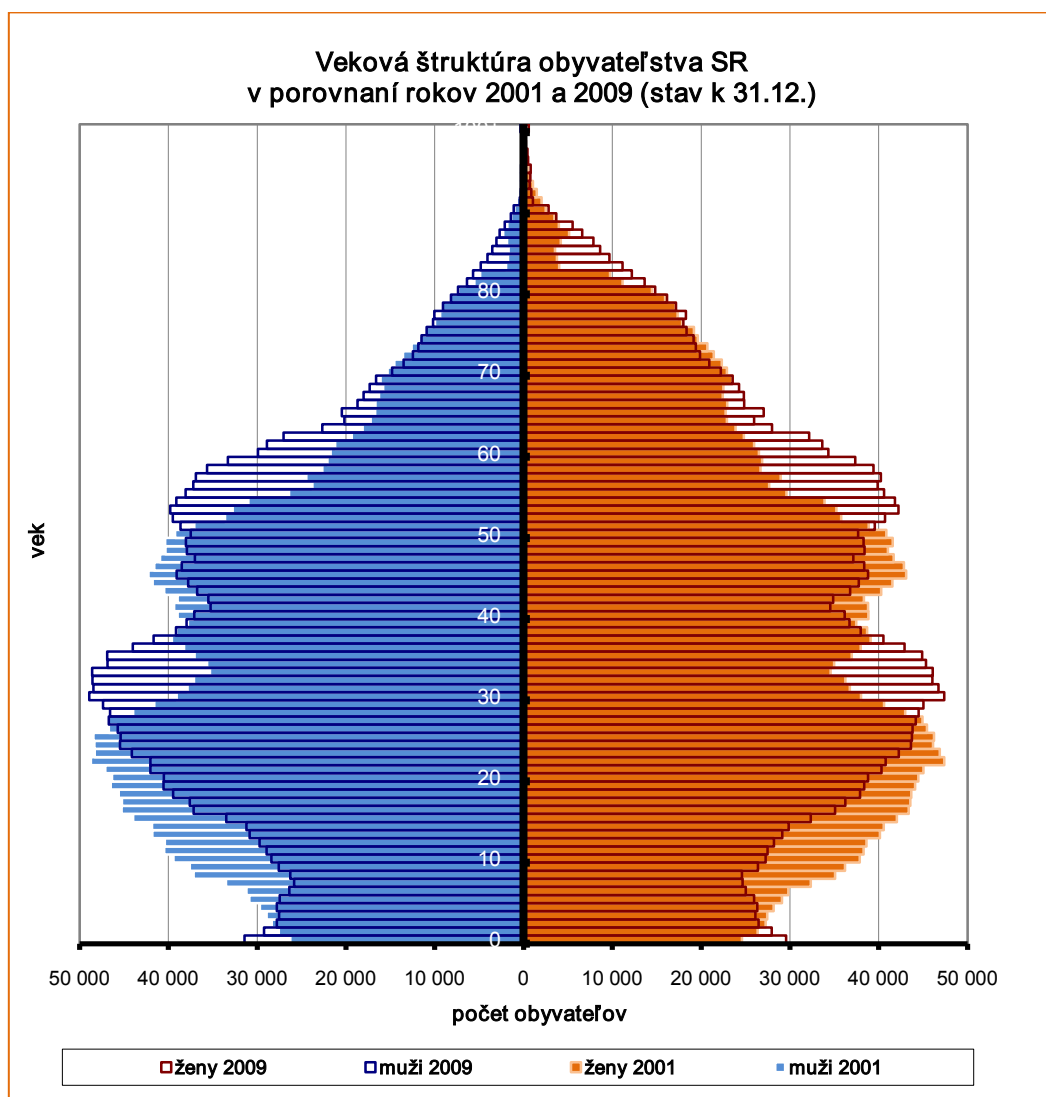
2.1 Štruktúra podľa veku

Vek je druhou základnou demografickou charakteristikou. Táto charakteristika sa spája s človekom na základe biologického procesu individuálneho starnutia a výsledkom tohto procesu je potom veková štruktúra populácie. Na rozdiel od človeka, ktorý starne nepretržite od okamihu narodenia, proces starnutia populácie možno ovplyvňovať a dokonca zvrátiť na proces omladzovania.

Samotná veková štruktúra populácie sa tvorí dlhodobým vývojom demografických procesov pôrodnosti, úmrtnosti a migrácie. V rámci druhého demografického prechodu má na vekovú štruktúru Slovenskej republiky najvýraznejší vplyv pokles pôrodnosti.

Pôrodnosť je aj hlavnou príčinou všetkých výraznejších nepravidelností v súčasnej vekovej štruktúre ako celku. Tieto výkyvy boli spôsobené poklesmi pôrodnosti v 20. storočí počas 1. svetovej vojny, počas hospodárskej krízy v 30-tych rokoch, v 2. polovici 60-tych rokov, permanentným poklesom od 80-tych rokov a ich dôsledkami (početné generácie, menej početné generácie, natalitné vlny).

G 2



V období od ostatného sčítania došlo k vzniku ďalšej nepravidelnosti vo vekovej štruktúre, ktorú spôsobilo po klesaní pôrodnosti od začiatku 80-tych rokov jej stupňujúce sa zvyšovanie od roku 2003. Dôsledkom tohto vývoja je, že hoci predproduktívna zložka obyvateľstva ako celok zaznamenala voči roku 2001 pokles takmer o 17 %, veková skupina 0-2 ročných vzrástla o vyše 7 %.

T 3 Veková štruktúra detí a mládeže v SR, 2001-2009

Veková skupina	Rok									Index 2009/2001
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
	počet osôb									(%)
0-2	160 417	155 243	152 647	155 264	158 849	161 106	161 929	165 020	172 379	107,46
3-5	174 198	169 888	165 959	160 359	155 230	152 669	155 257	158 942	161 220	92,55
6-14	672 355	649 860	625 850	603 292	580 229	556 847	533 858	512 107	497 721	74,03
15-18	352 699	345 741	338 922	329 314	322 130	317 086	309 062	302 266	289 275	82,02
Spolu	1 359 669	1 320 732	1 283 378	1 248 229	1 216 438	1 187 708	1 160 106	1 138 335	1 120 595	82,42
	podiel z úhrnu obyvateľstva (%)									
0-2	2,98	2,89	2,84	2,88	2,95	2,99	3,00	3,05	3,18	.
3-5	3,24	3,16	3,08	2,98	2,88	2,83	2,87	2,94	2,97	.
6-14	12,50	12,08	11,63	11,20	10,77	10,32	9,88	9,46	9,17	.
15-18	6,56	6,43	6,30	6,12	5,98	5,88	5,72	5,58	5,33	.
Spolu	22,30	24,55	23,85	23,18	22,57	22,02	21,48	21,03	20,66	.

Rast oproti roku 2001 zaznamenala aj produktívna (o 4,5 %) aj poproduktívna zložka (o 8,7 %).

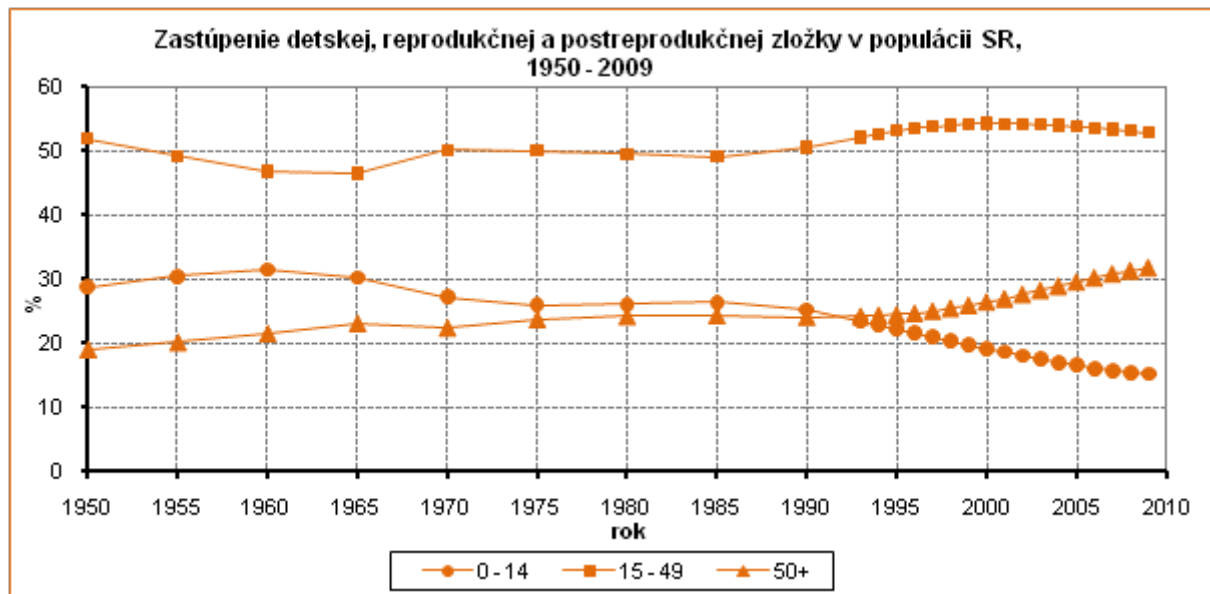
T 4 Veková štruktúra obyvateľstva podľa ekonomických vekových skupín v SR, 2001-2009

Veková skupina	Rok									Index 2009/2001
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
	počet osôb									(%)
0-14	1 006 970	974 991	944 456	918 915	894 308	870 622	851 044	836 069	831 320	82,56
15-64	3 759 296	3 787 945	3 815 286	3 839 958	3 862 234	3 883 376	3 903 172	3 921 880	3 928 471	104,50
65+	612 685	616 225	620 311	625 949	632 638	639 639	646 782	654 305	665 134	108,56
Spolu	5 378 951	5 379 161	5 380 053	5 384 822	5 389 180	5 393 637	5 400 998	5 412 254	5 424 925	100,85
	štruktúra (%)									
0-14	18,72	18,13	17,55	17,06	16,59	16,14	15,76	15,45	15,32	.
15-64	69,89	70,42	70,92	71,31	71,67	72,00	72,27	72,46	72,42	.
65+	11,39	11,46	11,53	11,62	11,74	11,86	11,98	12,09	12,26	.

Medziročne došlo k ďalšiemu zníženiu početnosti i podielu detskej zložky (0-14 roční). Početnosť produktívnej zložky síce ešte vzrástla (o 6,6 tis.), došlo však už k síce minimálnemu, ale zníženiu jej podielu, prvýkrát od začiatku 60-tych rokov. Pokračovalo zvyšovanie počtu (o takmer 11 tis.) i podielu (o 0,2 bodu) obyvateľstva v poproduktívnom veku (65+).

Z hľadiska populačného typu má Slovenská republika regresívny typ populácie, tzn. postreprodukčná zložka (50+) prevažuje nad detskou (0-14). K zmene zo stacionárneho na regresívny typ došlo začiatkom 90-tych rokov 20. storočia (viď G 3).

G 3



Vývoj vekovej štruktúry populácie Slovenska jednoznačne poukazuje na proces demografického starnutia. V súčasnosti sa pojem demografické starnutie definuje ako proces zvyšovania podielu seniorov. Z rýchľovanie tohto procesu dokazujú nasledujúce syntetické ukazovatele.

Priemerný vek sa zvýšil od roku 2001 o 2,3 roka a v roku 2009 dosiahol 37 rokov u mužov a prvýkrát prekročil 40 rokov u žien. Mediánový vek sa zvýšil o 2 roky, v roku 2009 bol u mužov 35 rokov a u žien 38 rokov.

Index starnutia (Savvyho index) je pomer poproduktívnej a detskej zložky. V roku 2009 podľa tohto indexu pripadlo na 100 obyvateľov vo veku 0-14 rokov 80 obyvateľov vo veku 65 rokov a viac. Index starnutia stúpa nepretržite od polovice 80-tych rokov, oproti roku 2001 stúpol takmer o 20 bodov. V tomto indexe sú výrazné rozdiely medzi mužmi a ženami. V ženskej časti populácie už od roku 2008 prevláda poproduktívna zložka nad predproduktívnou, na 100 dievčat pripadá 103 žien vo veku 65+, zatiaľ čo na 100 chlapcov pripadá 59 mužov v poproduktívnom veku.

Index ekonomického zaťaženia poskytuje obraz o ekonomicky závislej populácii, pretože udáva teoretický pomer medzi ekonomicky neaktívnou a ekonomicky aktívnou zložkou obyvateľstva. Ostatným trendom, ktorý začal začiatkom 80-tych rokov bol pokles hodnoty tohto indexu, avšak rok 2009 je prvým rokom, v ktorom sa pokles zastavil a hoci ide o zanedbateľné zvýšenie, dochádza od roku 2009 k otočeniu trendu. V ďalších rokoch sa bude index ekonomického zaťaženia zvyšovať a to predovšetkým vplyvom zvyšovania počtosti poproduktívneho obyvateľstva.

V roku 2009 pripadlo podľa tohto indexu na 100 obyvateľov vo veku 15-64 rokov 38 ekonomicky závislých osôb, oproti roku 2001 došlo k zníženiu o 5 bodov.

T 5 Charakteristiky veku obyvateľstva SR , 2001-2009

Ukazovateľ	Pohlavie	Rok								
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	muži	34,6	34,9	35,2	35,5	35,8	36,1	36,3	36,6	36,8
Priemerný vek	ženy	37,7	38,0	38,4	38,7	39,0	39,3	39,5	39,8	40,1
	spolu	36,2	36,5	36,8	37,1	37,4	37,7	38,0	38,3	38,5
	muži	44,9	46,5	48,1	49,7	51,6	53,5	55,2	56,9	58,2
Index starnutia *	ženy	77,5	80,8	84,2	87,5	90,8	94,5	97,8	100,7	102,9
	spolu	60,8	63,2	65,7	68,1	70,7	73,5	76,0	78,25	80,0
Index ekonomického zaťaženia **										
	spolu	43,1	42,0	41,0	40,2	39,5	38,9	38,4	38,0	38,1

* počet osôb vo veku 65 rokov a viac na 100 detí vo veku 0-14 rokov

** počet detí vo veku 0-14 rokov a osôb vo veku 65 rokov a viac na 100 osôb vo veku 15-64 rokov

Proces demografického starnutia sa stáva spoločným problémom dotýkajúcim sa v súčasnosti predovšetkým Európy, ktorá má najstaršie populácie. Tento proces prináša so sebou početné výzvy, uvedieme aspoň niektoré.

Ľudia sa dožívajú čoraz vyššieho veku, z toho v yplývajú pož iadavky na penzijné systémy (nastavené na kratšie dĺžky života), pož iadavky na zdravotnícku starostlivosť (vyššia morbidita).

Klesá pôrodnosť, tzn. bude vznikať menší objem pracovnej sily.

Vplyvom i vyššie zmienených t rendov nast ávajú zmeny v životných št ýloch, dochádza k zmenám spoločenských zvyklostí a často i noriem, z čoho vyplývajú zmenené pož iadavky na vzdelávacie inštitúcie, nové typy pracovných miest, atď.

Migrácia ako proces, ktorého vývoj je náročné predikovať môže st arnutie populácie spomaľovať i zrýchľovať v závislosti n a št ruktúre a objeme m igrantov, preto je potrebná vhodná migračná politika.

Vzhľadom na zmeny vzájomných pomerov jednotlivých vekových skupín je potrebné rozvíjať medzigeneračú solidaritu.

2.2 Štruktúra podľa rodinného stavu

Štruktúra obyvateľstva podľa rodinného stavu má sociálno-právny charakter a v jednotlivých populáciách je preto potrebné pri jej hodnotení zohľadňovať vývoj rodinného stavu v danej populácii i právny poriadok krajiny, v ktorej táto populácia žije.

Koncepcia pojmu „rodinný stav“ nie je v súčasnosti jednoznačne vymedzená, Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) ale uznáva, že ide o problematiku, v prípade ktorej majú právomoc prijímať právne predpisy členské štáty.

V Slovenskej republike sú základnými skupinami obyvateľstva podľa rodinného stavu: slobodní, ženatí/vydaté, rozvedení a ovdovení.

Rodinný stav je z demografického hľadiska charakteristikou ovplyvňujúcou reprodukciu obyvateľstva a v strede záujmu je práve prokreačná funkcia rodiny.

Rodinný stav je však tiež podľa mnohých sociologických, psychologických i lekárskeho výskumov významným faktorom ovplyvňujúcim fyzické a psychické zdravie človeka, jeho celkovú životnú pohodu, spokojnosť a kvalitu života (D. Hamplová, 2006).

T 6 Obyvateľstvo SR podľa pohlavia a rodinného stavu, 2001-2009

Rodinný stav	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Muži	počet osôb (v tis.)								
slobodní	1 238,4	1 239,3	1 240,2	1 240,3	1 243,0	1 246,2	1 249,7	1 253,8	1 260,5
ženatí	1 215,8	1 211,3	1 207,6	1 207,0	1 203,5	1 198,5	1 196,5	1 194,9	1 191,0
rozvedení	99,7	105,1	110,2	115,8	121,7	128,4	134,3	140,9	147,7
ovdovení	58,0	55,6	53,1	50,3	47,7	45,3	42,6	40,2	37,8
spolu	2 611,9	2 611,3	2 611,1	2 613,5	2 615,9	2 618,3	2 623,1	2 629,8	2 636,9
Muži	štruktúra (v %)								
slobodní	47,4	47,5	47,5	47,5	47,5	47,6	47,6	47,7	47,8
ženatí	46,6	46,4	46,3	46,2	46,0	45,8	45,6	45,4	45,2
rozvedení	3,8	4,0	4,2	4,4	4,7	4,9	5,1	5,4	5,6
ovdovení	2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	1,6	1,5	1,4
Ženy	počet osôb (v tis.)								
slobodné	1 063,8	1 064,6	1 065,1	1 064,5	1 066,4	1 068,7	1 070,4	1 072,9	1 078,4
vydaté	1 228,5	1 223,5	1 219,4	1 218,0	1 213,5	1 207,5	1 203,9	1 200,6	1 195,9
rozvedené	141,7	148,7	155,4	162,2	169,5	177,8	185,2	193,2	201,5
ovdovené	332,9	331,1	329,1	326,6	323,9	321,4	318,4	315,7	312,3
spolu	2 767,0	2 767,9	2 768,9	2 771,3	2 773,3	2 775,4	2 777,9	2 782,5	2 788,0
Ženy	štruktúra (v %)								
slobodné	38,5	38,5	38,5	38,4	38,5	38,5	38,5	38,6	38,7
vydaté	44,4	44,2	44,0	44,0	43,8	43,5	43,3	43,2	42,9
rozvedené	5,1	5,4	5,6	5,9	6,1	6,4	6,7	6,9	7,2
ovdovené	12,0	12,0	11,9	11,8	11,7	11,6	11,5	11,3	11,2

Hlavnými vývojovými tendenciami v sledovanom období (2001–2009) je zvyšovanie počtosti rozvedených, mierne i slobodných a na druhej strane znižovanie počtosti ženatých/vydatých a ovdovených.

Z hľadiska podielov slobodní muži tvoria 47,8 % a sú najväčšou kategóriou v štruktúre podľa rodinného stavu. Slobodné ženy tvoria 38,7 %, väčšou je však skupina vydatých. Medziročný nárast bol 0,1 bodu u oboch pohlaví.

Kategória ľudí žijúcich v manželstvách tvorí 44 % z celkového počtu trvale bývajúcего obyvateľstva. Medziročný pokles bol u mužov o 0,2 bodu a u žien o 0,3 bodu. Oproti roku 2001 došlo k zníženiu o 1,4 bodu u mužov a 1,5 bodu u žien, v absolútnych číslach to predstavuje pokles o 25 tisíc u mužov a 33 tisíc u žien.

Najvýraznejšia zmena podielov nastala od roku 2001 u rozvedených, kde bol u mužov nárast o 1,8 bodu a u žien až o 2,1 bodu, početne ide o zvýšenie u mužov o takmer 50 tisíc a u žien o takmer 60 tisíc.

Pokles počtosti i podielov ovdovených je spôsobovaný predovšetkým predlžujúcou sa strednou dĺžkou života u oboch pohlaví. V tejto kategórii je v rámci štruktúr medzi mužmi a ženami najväčší rozdiel. V Slovenskej republike žije 8 krát viac ovdovených žien ako mužov, čo sa premietá i do podielov, ovdovení muži tvoria 1,4 %, ovdovené ženy 11,2 %.

Hoci inštitúcia rodiny prechádza v ostatných desaťročiach určitou transformáciou, tradičná rodina si zachováva u podstatnej časti spoločnosti nespochybniteľnú hodnotu. Tento fakt potvrdzujú v Slovenskej republike relatívne nevýrazné zmeny v podieloch ženatých/vydatých.

Novodobým faktom je, že sa zvyšuje tolerancia ku koabitáciám, prípadne ďalším formám partnerského spolužitia i keď je stále nižšia než v niektorých iných populáciách (napr. švédsky, holandský). V konečnom dôsledku ide zatiaľ pravdepodobne v Slovenskej republike vo väčšine prípadov o odklad uzavretia manželstva do vyššieho veku, čo potvrdzuje aj vývoj sobášnosti vo vzťahu k veku.

Na základe vývoja tejto demografickej štruktúry i na základe mnohých sociologických výskumov sa vo všeobecnosti ukazuje ako vhodné podporovať pozitívne postoje k tradičnej rodine založenej manželstvom, pretože „...aby bola ľudská rodina úspešná a funkčná ako inštitúcia, musí obsahovať predovšetkým práve stmelujúci prvok túžby s pocitom spolupatričnosti pri dosahovaní spoločných rodinných cieľov. Tieto podmienky sú potrebné i v situácii relatívneho spoločenského blahobytu a v vysoko funkčných závažných sieťach, ktorými disponuje každý sociálny štát. Tým najideálnejším prototypom rodiny je teda manželská rodina... (Možný, 2002).

Tradičné usporiadanie rodiny znižuje pravdepodobnosť vzniku chudoby, prípadne znižuje jej mieru, pozitívne ovplyvňuje duševné i telesné zdravie rodičov i detí, znižuje mieru zneužívania, prípadne násillia na deti, atď.

2.3 Štruktúra podľa národnosti

Národnosť je príslušnosť osoby k určitému národu alebo etniku. V demografickej štatistike sa bežne určuje podľa miesta narodenia, prežitia detstva, resp. podľa predkov (najčastejšie matky) a keďže ide o deklaratórny znak môže sa v priebehu života meniť (napr. vplyvom naturalizácie).

Vo všeobecnosti je pojem národnosť problematické univerzálne definovať, menil sa v priebehu dejín a je rôzne chápaný i v rôznych geografických oblastiach. Zjednodušená, ale p odstatu v ystihujúca j e de finícia Giddensa, kt orý definuje národnosť ako „kultúrne hodnoty a normy, kt oré o dlišujú členov určitej skupiny od iných ľudí“ (Giddens, 1999).

V Ústave Slovenskej republiky (zákon č. 460/1992 Zb.) sú vo štvrtom oddiele definované práva n árodnostných menšín a et nických sku pín: „Príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu. Občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Občanom patriacim k národnostným menšinám al ebo etnickým sku pinám sa z a po dmienok ustanoveným z ákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na vzdelanie v ich jazyku, právo používať ich jazyk v úradnom styku, právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín. Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva.

Národnosť je v Slovenskej republike zisťovaná pri sčítaniach obyvateľov, ktoré sa v ykonávajú v 10 -ročných intervaloch, na základe uvedenia národnosti podľa vlastného presvedčenia. Demografická štatistika aktualizuje tieto dáta na základe bilancovania pohybu obyvateľstva podľa štatistických hl ášení o nar odení, úm rtí a sťahovaní.

Slovenská národnosť tvorila v roku 2009 85,2 %, maďarská 9,5 % a rómska takmer 2 %, česká, moravská a sliezka spolu tvorili 1 %. Ostatné národnosti mali podiely nižšie ako 1 %.

Z hľadiska početnosti žilo k 31.12. 2009 na území S lovenskej r epubliky 4 624,1 tisíc obyvateľov slovenskej národnosti. Oproti minulému roku sa zvýšil tento počet o 7,1 tisíc osôb. Od roku 2001 ide o najvýraznejší nárast, pretože za obdobie 2001-2007 pribudlo len 0,2 tisíc osôb a 3,1 tisíc v roku 2008.

Druhou najpočetnejšou zostáva maďarská národnosť (takmer 514 tisíc obyvateľov), vývoj jej početnosti mal počas sledovaného obdobia mierne klesajúci charakter, ale v roku 2009 došlo k jeho zastaveniu a početnosť sa dokonca zvýšila o 134 osôb.

Rómska národnosť v sledovanom o bdobí početne rastie. Oproti roku 2001 vzrástla o 14,8 tisíc osôb (na 105,7 tisíc).

T 7 Zloženie obyvateľov SR podľa národnosti, 2001- 2009

Národnosť	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	počet osôb (v tis.)								
slovenská	4 613,7	4 612,7	4 612,3	4 613,8	4 614,0	4 613,7	4 613,9	4 617,0	4 624,1
maďarská	519,8	518,5	517,2	516,3	515,2	514,2	513,7	513,6	513,8
rómska	90,9	92,7	94,5	96,3	98,2	100,1	102,0	104,0	105,7
česká, moravská, sliezská	47,1	47,2	47,3	47,8	48,4	49,1	49,8	50,7	51,6
rusínska	24,2	24,2	24,1	24,1	24,1	24,1	24,0	24,0	24,0
ukrajinská	10,8	10,9	10,9	11,1	11,2	11,4	11,6	11,7	11,8
nemecká	5,4	5,4	5,4	5,6	6,1	6,6	7,0	7,7	7,8
poľská	2,6	2,6	2,7	2,9	3,2	3,8	4,2	4,6	5,0
iná a nezistená	64,4	65,0	65,6	66,9	68,8	70,7	74,9	78,9	76,7
spolu	5 378,9	5 379,2	5 380,0	5 384,8	5 389,2	5 393,6	5 401,0	5 412,3	5 424,9
	štruktúra (v %)								
slovenská	85,8	85,8	85,7	85,7	85,6	85,5	85,4	85,3	85,2
maďarská	9,7	9,6	9,6	9,6	9,6	9,5	9,5	9,5	9,5
rómska	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	2,0
česká, moravská, sliezská	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0
rusínska	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
ukrajinská	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
nemecká	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
poľská	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
iná a nezistená	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,5	1,4

Z územného hľadiska je najvyšší podiel obyvateľov slovenskej národnosti v západnej, severozápadnej a strednej časti Slovenska. Vyšší podiel obyvateľov maďarskej národnosti vytvára pásмо pozdĺž celej hranice s Maďarskou republikou, rómska populácia je silnejšie zastúpená v východnej časti územia Slovenska. Rusínska a ukrajinská národnosť sa v najväčšej miere sústreďuje v severovýchodnej časti SR.

3. DEMOGRAFICKÉ PROCESY

3.1 Sobášnosť

Štatistika s obášnosti sa v Slovenskej republike zaoberá početnosťou vzniku manželstiev medzi osobami opačného pohlavia na základe zákonných pravidiel (Zákon o rodine č. 36/2005 Z. z.) a analýzou charakteristík osôb v stupujúcich do manželských zväzkov.

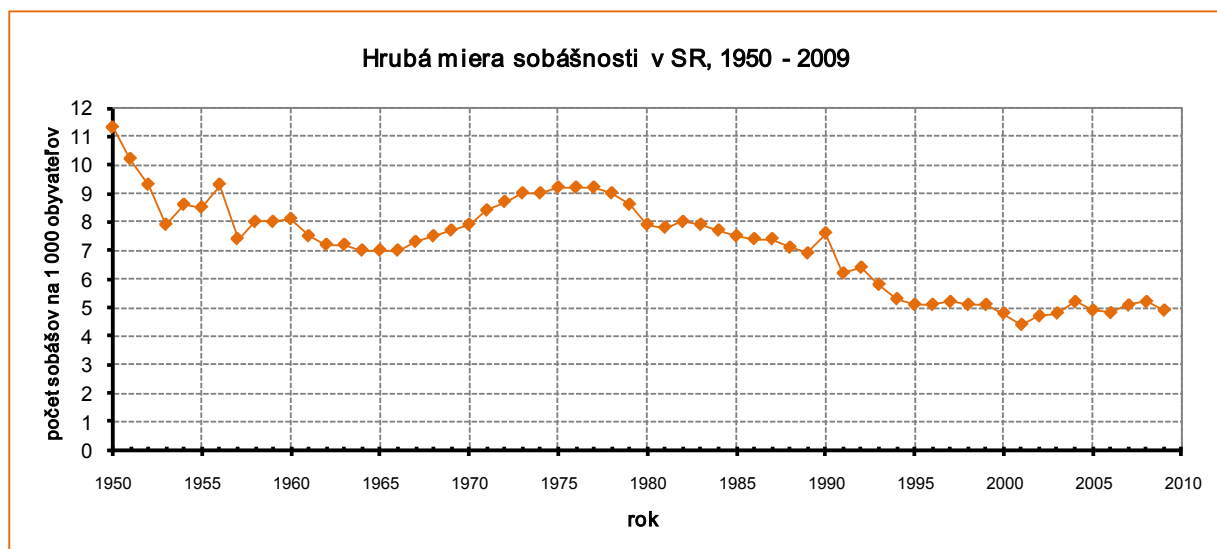
V roku 2009 bol o v Slovenskej republike uzavretých 26 356 manželstiev. Oproti roku 2001 (rok minima) je to stále viac (o 2,5 tisíc), ale po dvoch rokoch zvyšovania počtu sobášov došlo k medziročnému poklesu takmer o 2 tisíc sobášov.

T 8 Charakteristiky sobášnosti obyvateľstva SR, 2001 - 2009

Tab. 1.6 Charakteristiky sobášnosti obyvateľstva SR, 2001 - 2009									
Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet sobášov	23 795	25 062	26 002	27 885	26 149	25 939	27 437	28 293	26 356
Počet sobášov na 1 000 obyvateľov	4,4	4,7	4,8	5,2	4,9	4,8	5,1	5,2	4,9
Priemerný vek pri sobáši									
muži	28,6	29,1	29,5	29,6	30,5	31,0	31,2	31,4	31,7
ženy	25,6	26,1	26,5	26,7	27,4	27,9	28,2	28,4	28,6
Priemerný vek vzájomne slobodných									
muži	26,3	26,8	27,2	27,6	28,2	28,5	28,6	28,9	29,2
ženy	23,8	24,2	24,6	25,0	25,6	25,8	26,1	26,3	26,6

Hrubá miera sobášnosti opäť poklesla pod 5 ‰ a je na úrovni roku 2005.

G 5



Nadalej pokračoval trend zvyšovania priemerného veku pri sobáši a to u mužov i žien. V roku 2009 dosiahol priemerný vek mužov pri sobáši 31,7 a u žien 28,6 rokov. Medziročný nárast bol okolo 0,3 roka, oproti roku 2001 sa zvýšil u oboch pohlaví o 3 roky.

Tento trend je dôsledkom zmien v sobášnom správaní slovenskej populácie, ktorého hlavným znakom je práve odkladanie vstupu do manželstva do vyššieho veku.

Z hľadiska pohlavia dochádza k odkladom u oboch pohlaví, ale ženy majú sobášnu aktivitu vyššiu v mladšom veku, na pr. vo vekovej skupine 20-24 uzaviera manželstvo 2 krát viac žien než mužov. Počet sobášov u mužov začína početne prevyšovať počet sobášov u žien po 30. roku života a po 40. roku života sa sobáši takmer dvojnásobný počet mužov než žien.

Oproti roku 2001 poklesol počet sobášov najviac vo vekovej skupine 20-24 ročných a to o vyše 20 bodov, u oboch pohlaví. Na druhej strane k najvyššiemu nárastu došlo u mužov vo vekových skupinách 30-34 a 35-39 ročných, počty i podiely sa viac ako zdvojnásobili. U žien bol najvýraznejší vzostup vo vekových skupinách 25-29, kde došlo k zvýšeniu o 60 % a u 30-34 ročných, v tejto vekovej skupine bol počet sobášov v roku 2009 trojnásobne vyšší ako v roku 2001.

T 9 Sobáše podľa veku snúbencov v SR, 2001 - 2009

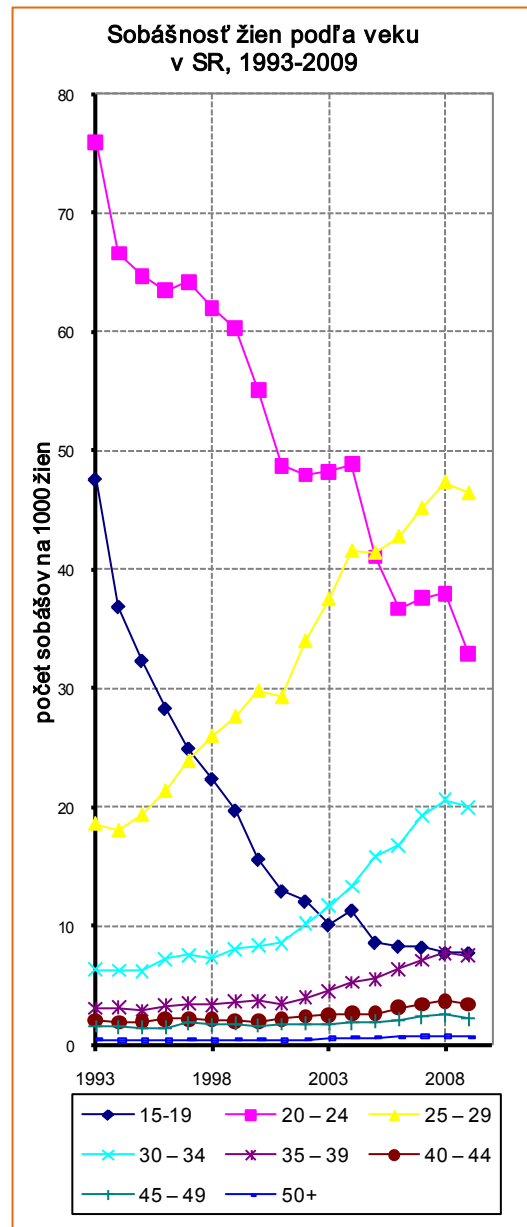
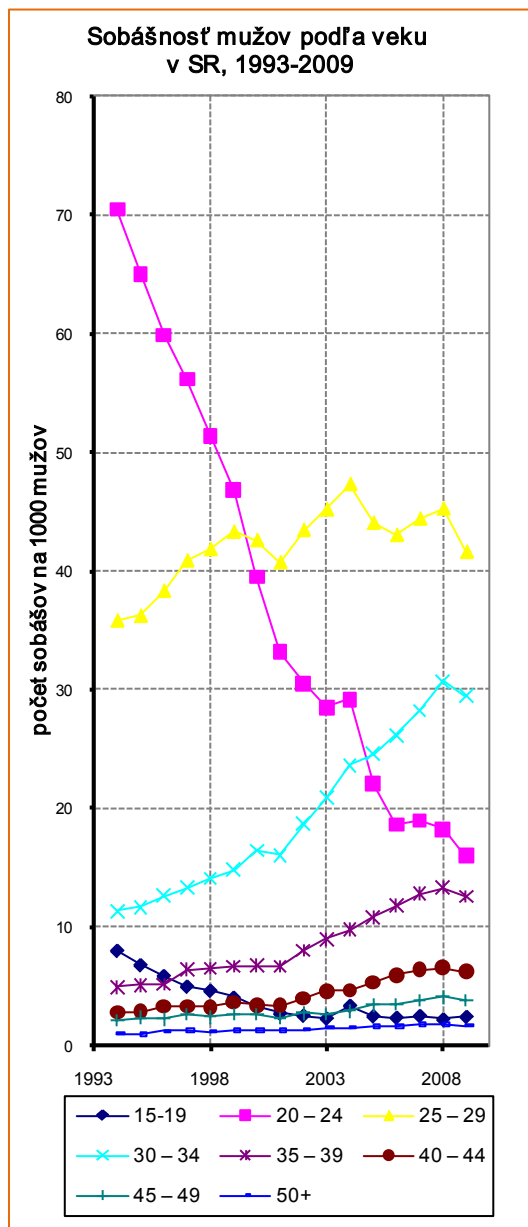
Ženísi									
Rok	Spolu	v tom vo veku							
		-19	20 – 24	25 – 29	30 – 34	35 – 39	40 – 44	45 – 49	50+
2001	23 795	614	7 949	9 078	2 950	1 282	668	469	785
2002	25 062	565	7 258	10 020	3 510	1 521	783	559	846
2003	26 002	499	6 706	10 659	4 065	1 677	885	531	980
2004	27 885	724	6 772	11 309	4 811	1 789	891	583	1 006
2005	26 149	520	5 055	10 582	5 239	1 971	1025	675	1 082
2006	25 939	483	4 232	10 303	5 814	2 161	1 134	675	1 137
2007	27 437	504	4 247	10 569	6 515	2 395	1 202	734	1 271
2008	28 293	435	4 019	10 685	7 266	2 590	1 218	770	1 310
2009	26 356	455	3 419	9 642	7 106	2 627	1 136	721	1 250
Nevesty									
Rok	Spolu	v tom vo veku							
		-19	20 – 24	25 – 29	30 – 34	35 – 39	40 – 44	45 – 49	50+
2001	23 795	2 830	11 251	6 331	1 545	666	438	368	366
2002	25 062	2 606	10 975	7 577	1 872	759	472	381	420
2003	26 002	2 146	10 911	8 533	2 227	844	486	367	488
2004	27 885	2 355	10 876	9 584	2 650	966	511	384	559
2005	26 149	1 752	9 027	9 586	3 294	998	515	401	576
2006	25 939	1 649	8 001	9 858	3 629	1 148	598	422	634
2007	27 437	1 597	8 101	10 336	4 296	1 308	653	462	684
2008	28 293	1 465	8 054	10 714	4 690	1 475	688	486	721
2009	26 356	1 399	6 768	10 282	4 643	1 534	625	421	684

Medziročný pokles bol zaznamenaný takmer vo všetkých ostatných skupinách, najvýraznejšie vo vekovej skupine 20-24 ročných, u mužov o 15 % a u žien o 16 % sobášov menej. K zvýšeniu počtu došlo len vo vekovej skupine 35-39 ročných mužov (o 11,5 %) a žien (o 4 %).

Tento vývoj potvrdzuje, že spolužitie partnerov založené na tradičnom ponímaní, t.j. na základe uzavretia manželstva, je v podmienkach Slovenskej republiky stále najpriateľnejšou formou partnerského spolužitia. V mladších vekových skupinách sa síce predpokladá zvyšujúci sa podiel partnerstiev, ktoré

nezačínajú sobášom, ale tieto spolužitia nakoniec často vyúsťujú do uzavretia manželstva.

G 6



Z hľadiska poradia sobáša, prvosobášnosť v Slovenskej republike dlhodobo osciluje okolo 90 %, nižšia je u mužov (približne o 2 %). Od roku 1991 u mužov a od roku 1997 u žien je pod hranicou 90 %, od roku 2007 zaznamenávame, síce mierne, ale zvyšovanie podielu prvých sobášov.

Hodnoty úhrnnej prvosobášnosti sa medziročne ani v rámci sledovaného obdobia výrazne nezmenili a pravdepodobnosť, že by jeden muž/jedna žena vo veku do 50 rokov pri súčasnej úrovni sobášnosti a nulovej úmrtnosti uzavrel/a prvé manželstvo je 0,5 (rok 2009 – muži: 0,49 a ženy: 0,53), tzn., že približne polovica mužov a žien by nikdy nevstúpila do manželstva. Tieto hodnoty sú však predovšetkým výsledkom odkladov sobášov mladých ľudí do vyššieho veku, nie

zámerom zostať celý život slobodným (z hľadiska rodinného stavu), preto reálne hodnoty sa odhadujú na 0,7.

Z hľadiska dlhodobého vývoja, do začiatku 60-tych rokov sa úhrnná prvosobášnosť pohybovala okolo hodnoty 1, čo vyjadrovalo, že do manželstva vstupujú takmer všetci muži i ženy.

Vo vývoji uzavretia manželstiev podľa rodinného stavu snúbencov došlo medziročne k miernemu zvýšeniu podielu slobodných ženíchov i neviest, oproti roku 2001 je však tento podiel nižší o viac ako 1 bod.

Podiely vzájomne slobodných snúbencov tvoria 80 % zo všetkých uzavretých manželstiev.

T 10 Počet uzavretých manželstiev podľa rodinného stavu snúbencov v SR, 2001-2009

Rok	Ženísi			Nevesty			Uzavreté manželstvá spolu
	slobodní	rozvedení	ovdovení	slobodné	rozvedené	ovdovené	
	absolútne údaje						
2001	20 747	2 836	212	21 198	2 384	213	23 795
2002	21 708	3 094	260	22 238	2 618	206	25 062
2003	22 477	3 271	254	23 118	2 681	203	26 002
2004	24 683	2 948	254	25 087	2 627	171	27 885
2005	22 690	3 245	214	23 148	2 840	161	26 149
2006	22 106	3 634	199	22 694	3 099	146	25 939
2007	23 240	3 951	246	23 859	3 399	179	27 437
2008	24 131	3 931	231	24 676	3 446	171	28 293
2009	22 634	3 542	180	23 088	3 126	142	26 356
	podiel z celkového počtu sobášov (v %)						
2001	87,2	11,9	0,9	89,1	10,0	0,9	100
2002	86,6	12,4	1,0	88,7	10,5	0,8	100
2003	86,4	12,6	1,0	88,9	10,3	0,8	100
2004	88,5	10,6	0,9	90,0	9,4	0,6	100
2005	86,8	12,4	0,8	88,5	10,9	0,6	100
2006	85,2	14,0	0,8	87,5	11,9	0,6	100
2007	84,7	14,4	0,9	87,0	12,4	0,6	100
2008	85,3	13,9	0,8	87,2	12,2	0,6	100
2009	85,9	13,4	0,7	87,6	11,9	0,5	100

Z hľadiska vzdelania sa zvyšuje počet sobášov vysokoškolsky vzdelaných snúbencov. Sobáše, v ktorých bol i obaja s núbenci vysokoškolsky vzdelaní, tvorili v roku 2009 takmer 17 % (v roku 2001 to bolo necelých 9 %). V vysokoškolsky vzdelané nevesty tvorili 30 % zo všetkých neviest, vysokoškolsky vzdelaní ženíši 24 % zo všetkých ženíchov.

V súčasnosti je manželstvo ako právny základ rodiny niektorými skupinami obyvateľstva v jednotlivých populáciách rôznorodo, resp. viac či menej spochybňované, je potrebné podporovať prorodinné politiky a tiež vychovávať k zakladaniu tradičných rodín, pretože „Rodina ako inštitúcia síce môže prechádzať určitým vývojom, ale predsa je stále najstabilnejším spoločenským útvarom optimálne naplňajúcim nie iba potreby detí, ale aj rodičov.“ (Podmanický, 2001)

3.2 Rozvodovosť

Rozvod je zákonný spôsob zániku manželstva. V Slovenskej republike je v súčasnosti platnou normou, ktorá rieši problematiku rozvodov Zákon o rodine č. 36/2005.

Rozvody ako demografický jav sú sledované dlhodobo. Do konca roku 1949 existovali dve formy právneho zániku manželstva: a) rozvod (separatio) v zmysle „rozvodu od stola a lože“, manželstvo však ako zväzok trvalo, preto žiadny z manželov nemohol uzavrieť ďalšie manželstvo, b) rozluka (divortium), ktorá rušila právny zväzok manželstva a umožňovala uzavrieť nové manželstvo.

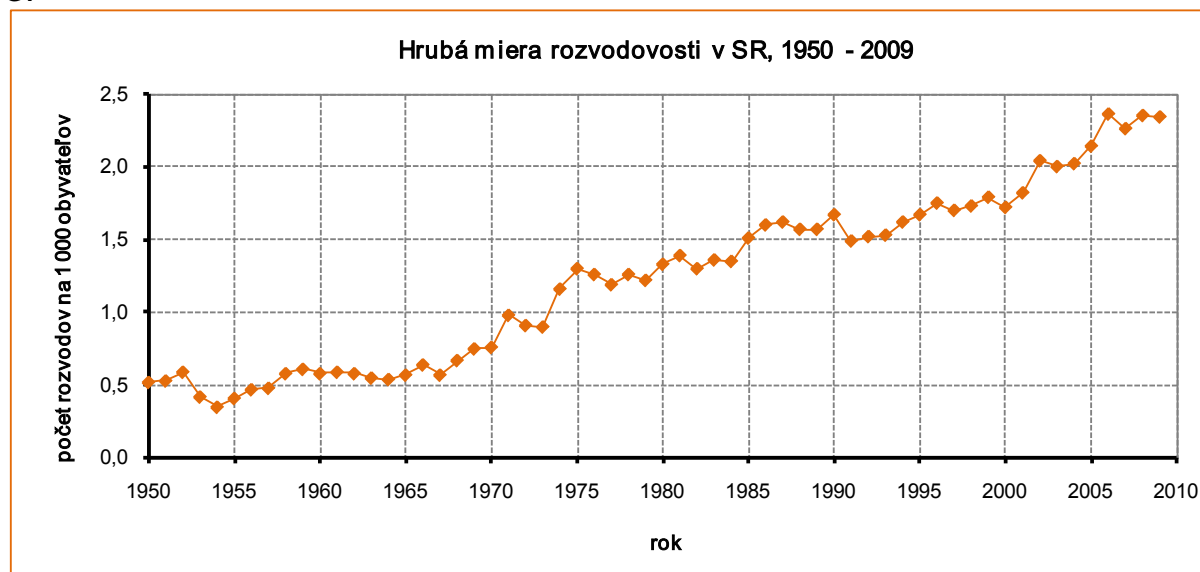
V demografickej štatistike sa rozvodom rozumie vždy úplné právne skončenie manželstva (divortium), takže v dostupných údajoch o rozvodoch v období 1919-1949 ide vlastne vždy o rozluky. Od roku 1950 Zákon č. 265/1949 Sb. o právu rodinnom zaviedol rozvod ako jedinu formu právneho zániku manželstva za života manželov.

T 11 Vybrané charakteristiky rozvodovosti v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet ukončených konaní	12 443	13 752	13 606	13 857	14 346	14 007	13 048	13 412	13 415
Rozvody:									
absolútny počet	9 817	10 960	10 716	10 889	11 553	12 716	12 174	12 675	12 671
na 1 000 obyvateľov	1,8	2,0	2,0	2,0	2,1	2,4	2,3	2,3	2,3
na 100 uzavretých manželstiev	41,3	43,7	41,2	39,0	44,2	49,0	44,4	44,8	48,1
Priemerný vek pri rozvode:									
muži	38,6	38,5	38,9	39,3	39,6	40,0	40,2	40,4	40,6
ženy	36,1	36,0	36,3	36,7	37,0	37,4	37,5	37,7	37,9

Úroveň rozvodovosti v SR sa medziročne nezmenila, bol podaný takmer rovnaký počet návrhov na rozvod a rovnaký podiel z nich skončil rozvedením manželstva. Hrubá miera rozvodovosti zostala na úrovni 2,3.

G7

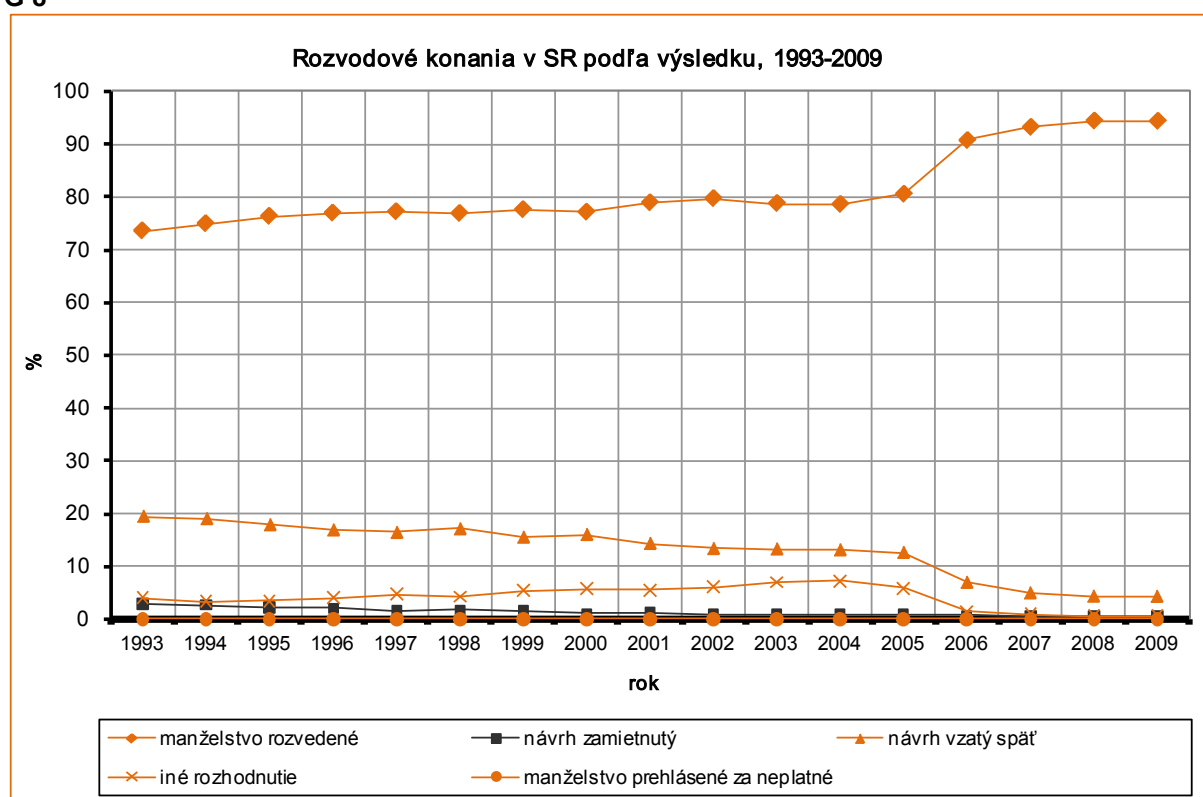


Zvýšil sa index rozvodovosti o 3 body, čo je však spôsobené nižším počtom uzavretých manželstiev v roku 2009.

Zachoval sa trend zvyšovania priemerného veku pri rozvoďte, u mužov dosiahol 41 rokov, u žien 38 rokov a je dôsledkom zvyšovania sa priemerného veku pri sobášoch a mierne narastajúcou dĺžkou trvania rozvedeného manželstva.

V roku 2006 došlo k výraznému vývojomu skoku v štruktúre rozvodových konaní podľa výsledku konaní. Rozvodom skončilo vyše 90 % konaní, v súčasnosti rozvodom končí takmer 95 % konaní. Tento podiel sa zvýšil na úkor výsledkov konaní „návrh vzatý späť“ a „iné rozhodnutie“. V porovnaní s rokom 2001 došlo k zvýšeniu podielu konaní ukončených rozvodom o 15,6 bodov a poklesu výsledkov konaní „návrh vzatý späť“ o 10 a „iné rozhodnutie“ o 5 bodov.

G 8



Z hľadiska pohlavia je typická vyššia rozvodová aktivita žien. Podávajú dve tretiny návrhov.

Štatistika príčin rozvratu manželstva sleduje deväť príčin. V súčasnosti sa však znižuje vypovedajúca schopnosť týchto údajov, pretože viac ako 60 % rozvádžajúcich sa párov volí „rozdielnosť pováh, názorov a záujmov“, nasledujú „ostatné príčiny“ (na strane mužov 9 % a na strane žien 13 %). Tieto uvádzané dôvody sa zrejme javia rozvádžajúcim sa ako spoločensky najakceptovateľnejšie.

Na treťom mieste príčin rozvratu manželstva je „nevera“ (na strane mužov 11 % a na strane žien 6 %), na strane mužov má relatívne vyššie zastúpenie ešte „alkoholizmus“ (8 %).

T 12 Rozvody podľa príčin rozvratu manželstva v SR, 2001-2009

Príčina rozvratu manželstva	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
muži									
Neuvážené uzavretie manželstva	296	367	375	267	245	281	232	202	177
Alkoholizmus	1 043	1 159	1 117	1 168	1 200	1 255	1 064	1 044	1 064
Nevera	998	1 125	1 118	1 251	1 373	1 292	1 341	1 396	1 370
Nezáujem o rodinu	865	884	708	617	628	653	532	555	531
Zlé zaobchádzanie, odsúdenie pre trestný čin	154	170	191	202	194	225	198	208	203
Rozdielnosť pováh, názorov a záujmov	5 586	6 235	6 187	6 334	6 844	7 796	7 519	7 759	7 743
Zdravotné dôvody, vrátane neplodnosti	49	40	24	40	28	19	36	28	31
Sexuálne nehody	68	81	62	63	71	57	47	31	41
Ostatné príčiny	472	581	647	647	696	833	883	1 083	1 163
Súd nezistil zavinenie	286	318	287	300	274	305	322	369	348
ženy									
Neuvážené uzavretie manželstva	296	367	375	267	245	281	232	202	177
Alkoholizmus	82	86	112	104	128	149	125	105	126
Nevera	531	604	660	747	720	767	781	817	810
Nezáujem o rodinu	369	369	278	235	251	268	249	247	246
Zlé zaobchádzanie, odsúdenie pre trestný čin	4	14	20	16	24	19	19	19	16
Rozdielnosť pováh, názorov a záujmov	5 586	6 235	6 187	6 334	6 844	7 796	7 519	7 759	7 743
Zdravotné dôvody, vrátane neplodnosti	50	51	46	42	46	38	50	36	31
Sexuálne nehody	68	81	62	63	71	57	47	31	41
Ostatné príčiny	735	859	1 095	1 149	1 218	1 391	1 344	1 598	1 621
Súd nezistil zavinenie	2 096	2 294	1 881	1 932	2 006	1 950	1 808	1 861	1 860

Dĺžka trvania manželstva má v sledovanom období rastúci trend, jej priemerná hodnota v roku 2009 dosiahla 14,4 rokov. Vývojové trendy naznačujú, že klesajú, resp. stagnujú podiely rozvodov u manželstiev s kratšou dobou trvania a zvyšujú sa podiely rozvodov s dlhšou dobou trvania, napr. podiel rozvedených manželstiev s dĺžkou trvania 9 rokov a viac sa zvýšil oproti roku 2001 o 4 body, vyše 1 800 párov sa rozviedlo po 25 a viac rokoch trvania manželstva.

T 13 Rozvody podľa dĺžky trvania manželstva v SR, 2001-2009

Rok	Rozvody spolu	Dĺžka trvania rozvedeného manželstva(v rokoch)									Priemerná dĺžka trvania rozvedeného manželstva
		-1	2	3	4	5	6	7	8	9+	
2001	9 817	134	450	526	465	515	457	459	478	6 333	13,1
2002	10 960	332	455	528	584	549	511	500	467	7 034	13,1
2003	10 716	323	382	496	494	549	498	512	452	7 010	13,3
2004	10 889	310	390	459	504	597	518	514	446	7 151	13,6
2005	11 553	332	391	448	534	546	506	521	488	7 787	13,9
2006	12 716	311	454	502	548	538	559	610	573	8 621	14,2
2007	12 174	318	428	539	524	502	480	534	505	8 344	14,2
2008	12 675	378	435	543	576	592	503	507	492	8 649	14,2
2009	12 671	401	439	497	562	579	503	498	505	8 687	14,4

V roku 2009 tvorili rozvody manželstiev s maloletými deťmi 64 %. Celkový vývojový trend tohto ukazovateľa v Slovenskej republike možno charakterizovať ako zvyšovanie od 50 -tych rokov (okolo 50 %) po 90 -te roky 20. storočia (75 %). Od polovice 90 -tych rokov nastupuje trend pozvoľného klesania. Na jednej strane má rozvodovosť dlhodobu rastúcu tendenciu, na strane druhej však podiel rozvodov s maloletými deťmi klesá a stúpa podiel rozvodov po dlhšej dobe trvania, takže je

možné predpokladať, že manželstvá postihnuté rozvratom odkladajú rozvod na obdobie, kedy sa ich deti stávajú plnoletými.

T 14 Rozvody s maloletými deťmi v SR, 2001-2009

Rok	Spolu	Z rozvedených manželstiev, manželstvá s maloletými deťmi						Priemerný počet detí
		jedno	%	dve	%	tri a viac	%	
2001	6 880	3 965	57,6	2 375	34,5	540	7,9	1,5
2002	7 691	4 464	58,0	2 618	34,1	609	7,9	1,5
2003	7 470	4 391	58,8	2 543	34,0	536	7,2	1,5
2004	7 329	4 297	58,6	2 536	34,6	496	6,8	1,5
2005	7 609	4 469	58,7	2 651	34,9	489	6,4	1,5
2006	8 474	4 968	58,6	2 945	34,8	561	6,6	1,5
2007	7 994	4 684	58,6	2 738	34,2	572	7,2	1,5
2008	8 281	4 857	58,7	2 902	35,0	522	6,3	1,5
2009	8 155	4 775	58,6	2 826	34,7	554	6,8	1,5

Z hľadiska veku je najvyššia početnosť i miera rozvodovosti v súčasnosti vo vekových skupinách medzi 30 a 44 rokov u mužov i žien, nad 10 ‰.

T15 Miery rozvodovosti podľa veku a pohlavia, 2001-2009

Veková skupina	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
rozvody na 1 000 mužov									
15 – 19	0,02	0,02	0,01	0,04	0,01	0,00	0,03	0,01	0,02
20 – 24	1,64	1,69	1,44	1,28	1,04	1,04	0,96	0,87	0,90
25 – 29	7,71	8,35	7,37	6,65	6,33	6,24	5,68	5,42	5,04
30 – 34	10,24	11,26	11,03	11,06	11,83	11,92	11,33	11,13	10,77
35 – 39	8,95	10,63	10,56	10,77	11,56	13,52	12,36	12,94	12,93
40 – 44	7,94	8,81	8,92	9,22	9,95	11,53	11,17	11,69	12,34
45 – 49	6,28	6,90	6,87	7,07	7,78	8,54	8,47	9,51	9,20
50 – 54	4,28	4,48	4,50	4,82	5,18	5,82	5,50	5,75	5,70
55 – 59	2,34	2,74	2,57	2,77	2,96	3,34	3,17	3,05	3,39
60 – 64	1,12	1,12	1,22	1,45	1,49	1,70	1,62	1,58	1,52
65+	0,43	0,40	0,39	0,41	0,37	0,52	0,53	0,55	0,56
rozvody na 1 000 žien									
15 – 19	0,12	0,10	0,09	0,08	0,05	0,06	0,09	0,06	0,10
20 – 24	4,15	4,61	3,91	3,60	3,19	3,11	2,91	2,98	2,78
25 – 29	9,81	11,03	10,01	9,60	9,82	9,76	8,88	8,95	8,75
30 – 34	10,25	11,23	11,57	11,77	12,23	13,49	12,92	12,91	12,51
35 – 39	8,66	9,77	9,66	9,63	10,85	12,67	12,12	12,80	13,03
40 – 44	6,91	7,70	7,91	8,36	8,82	10,49	10,04	10,58	10,94
45 – 49	4,87	5,49	5,21	5,52	6,37	6,59	6,37	6,98	6,89
50 – 54	3,01	2,97	3,18	3,32	3,59	3,89	3,65	3,84	3,96
55 – 59	1,21	1,51	1,45	1,55	1,50	1,92	1,96	1,89	1,78
60 – 64	0,53	0,44	0,57	0,62	0,61	0,76	0,76	0,70	0,85
65+	0,10	0,10	0,08	0,11	0,11	0,13	0,16	0,15	0,19

Rozvod je negatívnym javom v živote dotknutých osôb. Jeho dôsledkami je postihovaných čoraz viac obyvateľov i Slovenskej republiky. Celkovú úroveň rozvodovosti najpresnejšie vystihuje úhrnná rozvodovosť, ktorej hodnoty majú rastúci trend. Pôrijatím z ákona, kt orý z aviedol r ozvod ako j edinú formu pr ávneho z ániku manželstva, sa jej hodnoty vyvíjali od 0,06 po súčasných 0,42. Z toho vyplýva, že kým v 50-tych rokoch by sa rozviedlo 6 ‰ manželstiev pr i exi stujúcej i ntenzite rozvodovosti, v súčasnosti sa rozvádza až 42 ‰ manželstiev.

3.3 Pôrodnosť a plodnosť

Pôrodnosť (natalita) predstavuje spolu s úmrtnosťou základné zložky demografickej reprodukcie, teda prirodzenej obnovy obyvateľstva.

V dnešných časoch patrí pôrodnosť medzi demografické procesy, na ktoré sa sústreďuje najväčšia pozornosť, pretože jej vývoj priamo ovplyvňuje fungovanie a perspektívy spoločnosti.

Úroveň pôrodnosti závisí na plodivosti (fekundite), čo je biologická schopnosť muža a ženy plodiť deti. Výsledným efektom realizovanej plodivosti je plodnosť (fertilita).

V Slovenskej republike začal pokles pôrodnosti i plodnosti začiatkom 80-tych rokov 20. storočia, v jednotlivých časových etapách s rôznou intenzitou a pokračoval až do začiatku 21. storočia. Keďže pokles trval 25 rokov, došlo k výraznej zmene reprodukčných pomerov až tak, že začiatkom 90-tych rokov klesla úhrnná plodnosť pod hranicu jednoduchej reprodukcie (2,1), v polovici 90-tych rokov klesla pod kritickú hodnotu (1,5) a v období od 2000-2007 pod hranicu „veľmi nízkej plodnosti“ (1,3). Od roku 2006 sa však úhrnná plodnosť medziročne neustále zvyšuje a v roku 2008 sa opäť dostala nad hranicu „veľmi nízkej plodnosti“.

Hrubá miera reprodukcie poukazuje na fakt, že od začiatku 90-tych rokov slovenské ženy nezabezpečujú za seba adekvátnu náhradu, úroveň náhrady sa pohybuje medzi 0,6-0,7 dievčaťa za 1 ženu.

Zároveň pri súčasnej plodnosti a úmrtnosti ubudne v priebehu jednej generácie počet potenciálnych matiek o 33 % (čistá miera reprodukcie).

T 16 Miery reprodukcie a plodnosti v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hrubá miera reprodukcie	0,578	0,578	0,583	0,603	0,609	0,603	0,612	0,644	0,683
Čistá miera reprodukcie	0,572	0,570	0,575	0,595	0,601	0,596	0,605	0,637	0,676
Úhrnná plodnosť žien	1,198	1,185	1,199	1,241	1,253	1,239	1,251	1,320	1,411

V roku 2009 sa narodilo 61 217 živých detí, v tom 31 563 chlapcov a 29 654 dievčat. Podiel chlapcov predstavoval 51,6 %. Mŕtvonarodené deti tvorili 0,4 % zo všetkých narodených.

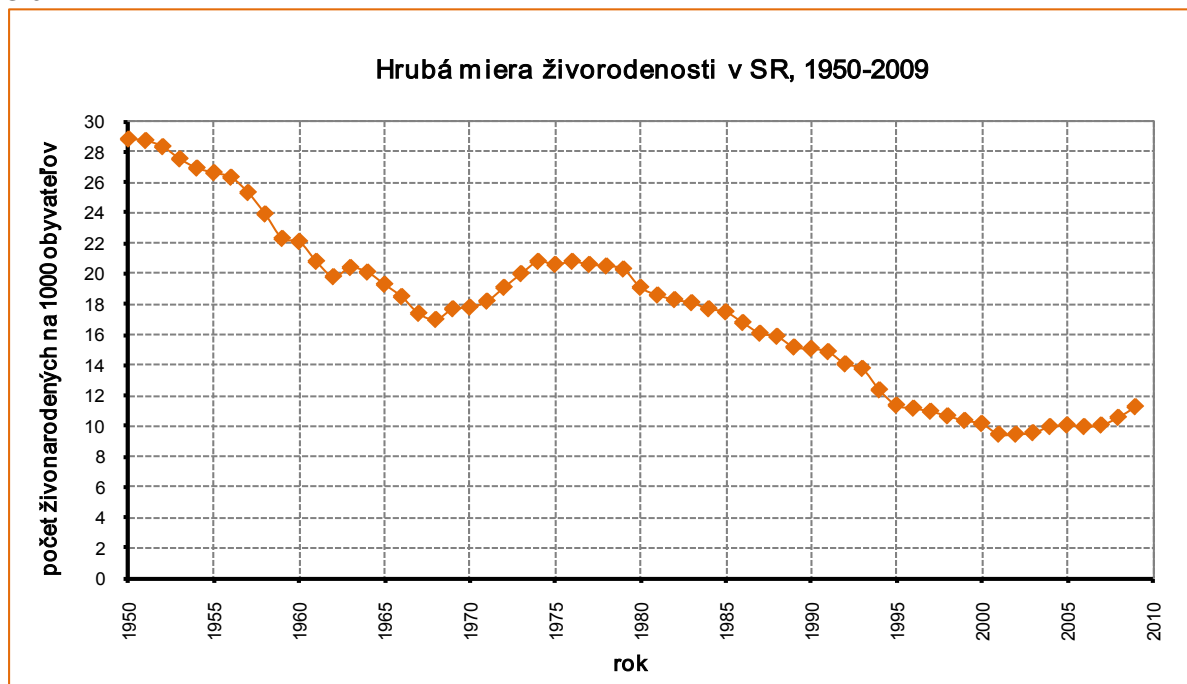
T 17 Vybrané charakteristiky pôrodnosti v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Narodení spolu	51 343	51 035	51 930	53 958	54 625	54 122	54 631	57 586	61 445
v tom:									
živo	51 136	50 841	51 713	53 747	54 430	53 904	54 424	57 360	61 217
mŕtvo	207	194	217	211	195	218	207	226	228
Živonarodení na 1 000 obyvateľov	9,5	9,5	9,6	10,0	10,1	10,0	10,1	10,6	11,3
Mŕtvonarodení na 1 000 narodených	4,0	3,8	4,2	3,9	3,6	4,0	3,8	3,9	3,7
Priemerný vek živorodičky:									
spolu	26,46	26,67	26,95	27,19	27,51	27,78	28,07	28,31	28,59
v 1. poradí	24,14	24,53	24,88	25,26	25,66	25,97	26,30	26,59	26,95

Medziročne došlo k zvýšeniu počtu živonarodených takmer o 4 tisíc detí, oproti roku 2001 o 10 tisíc. Pôrodnosť roku 2009 sa dostala na úroveň roku 1995.

Hrubá miera pôrodnosti dosiahla hodnotu 11,3 živonarodených detí na 1000 obyvateľov stredného stavu, medziročne vzrástla o 0,7 bodu a v rámci sledovaného obdobia (od roku 2001) dosiahla najvyššiu hodnotu.

G 9



V štruktúre poradia živonarodených detí dominujú deti narodené v prvom poradí. Vzhľadom na relatívne vyšší počet živonarodených oproti predchádzajúcemu roku došlo k medziročnému zvýšeniu početnosti vo všetkých poradiach, ale podstatne výraznejšie zvýšenie je v nižších ako vyšších poradiach. Najvyšší vzostup bol u detí druhého a tretieho poradia, okolo 9 %. U prvého poradia bol nárast necelých 6 %.

Relatívna štruktúra však zaznamenala mierne vývojové zmeny, pretože napriek dlhodobému zvyšovaniu sa podielu detí narodených v prvom poradí došlo v roku 2009 k jeho zníženiu o 0,5 bodu na 48,1 %. V druhom a treťom poradí podiely stúpili, vo vyšších poradiach klesli.

Pokračuje trend zvyšovania mimomanželskej plodnosti. V roku 2009 sa mimo manželstva narodila takmer tretina živých detí.

Vysoká mimomanželská plodnosť je v slovenskej populácii relatívne novým fenoménom, pretože až do konca 70-tych rokov 20. storočia sa rodilo mimo manželstva okolo 5 % detí, do roku 1992 sa hodnoty dostali na 10 % a potom do roku 2009 vzrástli až na 32 % a trend je neustále rastúci.

Zo spomínaných 32 % tvorili necelých 28 % detí narodené slobodným matkám, takmer 4 % detí narodené rozvedeným a 157 detí sa narodilo matkám ovdoveným. Oproti roku 2001 sa najvýraznejšie zvýšil podiel detí narodených slobodným matkám o 10 bodov. U rozvedených došlo k nárastu o 1,5 bodu, u ovdovených k zmene nedošlo.

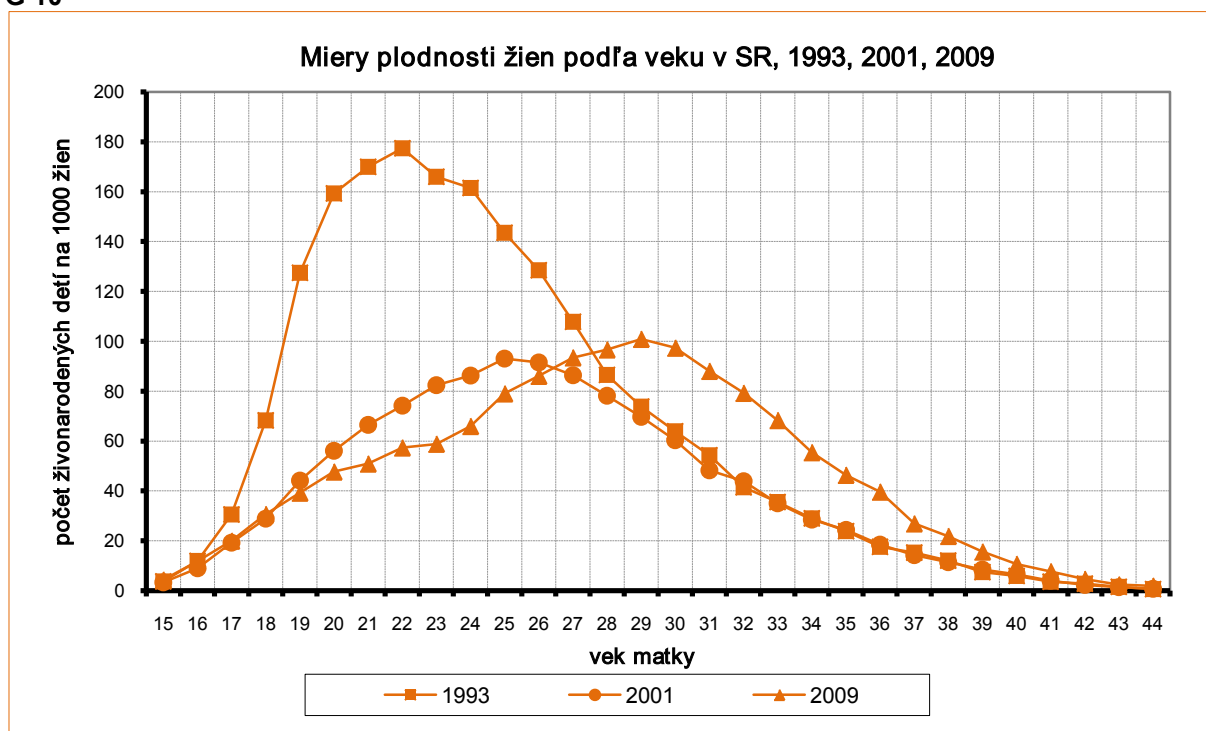
V mimomanželskej plodnosti, osobitne u matiek, ktoré deklarovali pri pôrode stav “slobodná“, je otázne, či deti narodené mimo manželstva žijú spolu so svojimi biologickými rodičmi v jednej domácnosti alebo ide o osamelých rodičov s dieťaťom, prípadne aký je tento pomer.

T 18 Živonarodení podľa poradia v SR, 2001-2009

Rok	Živonarodení spolu	v tom v poradí					Živonarodení mimo manželstva
		1	2	3	4	5+	
2001	51 136	22 751	16 621	6 167	2 582	3 015	10 105
2002	50 841	23 131	16 331	6 098	2 414	2 867	10 984
2003	51 713	23 622	16 577	6 036	2 456	3 022	12 073
2004	53 747	25 156	16 769	6 239	2 452	3 131	13 319
2005	54 430	25 250	17 336	6 220	2 484	3 140	14 136
2006	53 904	25 239	17 160	6 111	2 396	2 998	14 820
2007	54 424	25 697	17 435	6 139	2 195	2 958	15 666
2008	57 360	27 857	17 958	6 289	2 318	2 938	17 287
2009	61 217	29 444	19 565	6 872	2 353	2 983	19 324
štruktúra (v %)							
2001	100,0	44,5	32,5	12,1	5,0	5,9	19,8
2002	100,0	45,5	32,1	12,0	4,8	5,6	21,6
2003	100,0	45,7	32,1	11,7	4,7	5,8	23,3
2004	100,0	46,8	31,2	11,6	4,6	5,8	24,8
2005	100,0	46,4	31,9	11,4	4,5	5,8	26,0
2006	100,0	46,8	31,8	11,3	4,5	5,6	27,5
2007	100,0	47,2	32,0	11,3	4,0	5,5	28,8
2008	100,0	48,6	31,3	11,0	4,0	5,1	30,1
2009	100,0	48,1	32,0	11,2	3,8	4,9	31,6

Z hľadiska vplyvu na hodnoty ukazovateľov plodnosti a pôrodnosti má v súčasnom období najväčší vplyv zmena časovania plodnosti. O d 90 -tych rokov 20. storočia ide o jasnú tendenciu odkladania materstva do vyššieho veku (viď G 10).

G 10



Štatistickým dôsledkom je zvyšovanie priemerného veku pri pôrode i prvom pôrode. Od roku 2001 sa priemerný vek pri pôrode zvýšil o 2 roky a dosiahol hodnotu 28,6 rokov, priemerný vek pri prvom pôrode sa zvýšil ešte viac, takmer o 3 roky (na 27 rokov).

Tým, že došlo k odkladaniu materstva u početných generácií, znížili sa i hodnoty ukazovateľov úhrnnej plodnosti na bezprecedentnú úroveň. Vývoj však ukazuje, že nešlo o jav odmietania materstva, ale skutočne len o odklad, ktorý bol spôsobený zmenami v spoločnosti a novými spoločenskými podmienkami. Tento fakt potvrdzuje i vývoj pôrodnosti v vyšších vekových skupinách, kde dochádza k výraznejšiemu vzostupu ako v nižších vekových skupinách, v ktorých sa v minulosti štandardne plodnosť realizovala. Najvýraznejšie vzostupy sú vo vekových skupinách 30-34 a 35-39, v ktorých došlo od roku 2001 k viac ako 100 percentnému zvýšeniu počtu živonarodených detí.

Na základe týchto skutočností, v snahe odhadnúť hodnoty reálnej plodnosti, sa začínajú robiť výpočty iného variantu úhrnnej plodnosti, tzv. „očistená úhrnná plodnosť“, ktorý je určený na odstránenie deformačných účinkov zmien v plánovaní rodičovstva. „Očistená úhrnná plodnosť“ teda vyjadruje priemerný počet detí pripadajúcich na 1 ženu v reprodukčnom veku v danom kalendárnom období pri zanedbaní zmeny časovania (tempo efektu). Pre Slovensko sa na základe týchto ukazovateľov odhaduje, že reálna plodnosť je približne o 0,4 vyššia než údaj ukazovateľ úhrnnej plodnosti, čo však je stále pod hodnotou jednoduché reprodukcie.

T 19 Živonarodení podľa veku matky v SR, 2001-2009

Vek matky	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
počet živo narodených detí vo veku matky									
-14	42	37	33	35	35	35	38	36	31
15 – 19	4 600	4 543	4 331	4 194	4 080	3 986	3 979	4 059	3 987
20 – 24	16 895	15 619	14 634	14 455	13 397	12 332	11 628	11 606	11 728
25 – 29	18 216	18 557	19 365	20 099	20 354	19 473	19 047	19 444	20 372
30 – 34	7 823	8 434	9 567	10 853	12 151	13 394	14 525	16 237	17 941
35 – 39	2 942	3 050	3 158	3 384	3 688	3 954	4 398	5 116	6 132
40 – 44	594	577	598	708	691	694	772	811	978
45 – 49	24	24	25	18	34	33	36	48	45
50+	0	0	2	1	0	3	1	3	3
Spolu 15-49	51 094	50 804	51 678	53 711	54 395	53 866	54 385	57 321	61 183
živonarodení na 1 000 žien vo veku									
15 – 19	21,1	21,1	20,5	20,2	20,2	20,2	20,6	21,5	21,8
20 – 24	73,2	68,3	64,7	65,0	61,0	56,6	54,0	54,8	56,4
25 – 29	84,3	83,3	85,2	87,2	88,0	84,6	83,4	86,0	91,4
30 – 34	43,4	46,0	50,3	54,6	58,6	62,1	65,3	71,5	77,9
35 – 39	15,4	16,2	17,0	18,6	20,5	22,0	24,0	26,9	30,9
40 – 44	3,0	3,0	3,1	3,7	3,6	3,6	4,1	4,4	5,4
45 – 49	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Spolu 15 – 49	35,3	35,2	35,8	37,3	37,9	37,7	38,2	40,4	43,2

Odklady materstva do vyššieho veku prinášajú mnohé riziká. Najväčším je, že zamýšľaná plodnosť nebude realizovaná vplyvom zníženej fekundity predovšetkým vzhľadom na vyšší vek potencionálnej matky.

Pôrodnosť podľa vzdelania tiež štatisticky potvrdzuje trend odkladania pôrodov do vyššieho veku a zároveň neodmietania materstva, pretože oproti roku 2001 stúpla početnosť narodených detí u vysokoškolsky vzdelaných matiek o 136 % a vysokoškolsky vzdelaných otcov o 65 %. Je však potrebné uviesť, že zvýšená početnosť vysokoškolsky vzdelaných rodičov je ovplyvnená i meniacou sa a vzdelanostnou štruktúrou obyvateľstva, stúpa počet vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov.

Početnosť narodených u matiek klesla u všetkých nižších stupňov vzdelania (základné, stredné bez maturity, stredné s maturitou), u otcov klesla početnosť pri najnižších stupňoch a stúpla o 22 % u otcov so stredným vzdelaním s maturitou.

Rozhodnutie o počatí dieťaťa sa stáva v čoraz väčšej miere individuálnym aktom, napriek tomu nie je možné vylúčiť vplyv sociálnych noriem, určitých štandardov, ktoré regulujú reprodukčné správanie sa v jednotlivých populáciách.

Pri súčasnej úrovni nízkej plodnosti a pôrodnosti sa stáva žiaducim, aby propopulačné politiky definovali prijateľné reprodukčné správanie pre danú populáciu a aby spoločnosť vytvárala pre jej realizáciu podmienky v maximálnej možnej miere. Štatistické dáta sú vhodným podporným nástrojom pre tvorbu týchto politík.

3.4 Potratovosť

Úroveň potratovosti v každej populácii ovplyvňujú viaceré faktory: právne (legislatíva, atď.), ekonomické (materiálne zabezpečenie, zamestnanie, ceny metód regulácie pôrodnosti, atď.), kultúrne (religiozita, vzdelanie, atď.), zdravotné.

Potratovosť ako demografický jav je úzko spätý so základnými javmi ľudskej reprodukcie, znižuje úroveň pôrodnosti a svojou podstatou je blízky úmrtnosti.

Štatistiku potratovosti zabezpečuje Národné centrum zdravotníckych informácií, ktoré poskytuje dáta aj Štatistickému úradu SR (ďalej len ŠÚ SR).

V spracovaní týchto údajov sa potraty členia podľa druhu na spontánny, legálne umelé prerušenie tehotenstva (ďalej len UPT), nelegálne UPT, mimomaternicové tehotenstvo a iný (napr. missed abortion, mola hydatidosa,...). ŠÚ SR v dlhodobých časových radoch publikuje dáta v členení: spontánne a umelé (v týchto sú zahrnuté všetky UPT, mimomaternicové tehotenstvá aj „iné“) a pokiaľ nie je uvedené inak, sú v štatistických analýzach interpretované len v tomto členení.

T 20 Vybrané charakteristiky potratovosti v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Potraty spolu	22 792	22 141	21 159	20 075	19 332	19 054	18 318	18 452	17 935
v tom:									
umelé*	18 026	17 382	16 222	15 307	14 427	14 243	13 424	13 394	13 240
%	79,1	78,5	76,7	76,2	74,6	74,8	73,28	72,58	73,82
spontánne	4 766	4 759	4 937	4 768	4 905	4 811	4 894	5 058	4 695
%	20,9	21,5	23,3	23,8	25,4	25,2	26,7	27,4	26,1
Potraty na 1 000 obyvateľov	4,2	4,1	3,9	3,7	3,6	3,5	3,4	3,4	3,3
Potraty na 100 narodených	44,4	43,4	40,7	37,2	35,4	35,2	33,5	32,0	29,2

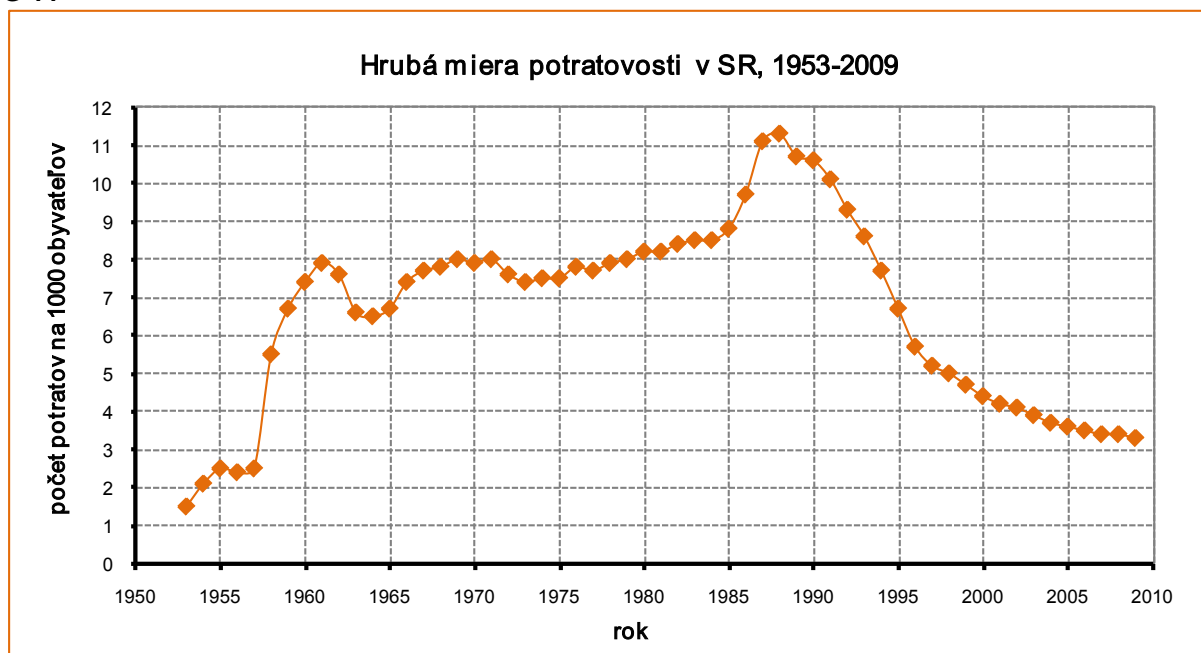
* UPT, mimomaternicové tehotenstvá, iné

V roku 2009 bol o ukončených potratom 17 935 tehotenstiev a tak po minuloročnom medziročnom zvýšení došlo opäť k početnému poklesu pri umelých i spontánných potratoch. Vzhľadom na relatívne vyšší pokles spontánných potratov zvýšil sa podiel UPT o 1,2 bodu.

Z hľadiska štruktúry podľa druhu potratu v detailnejšom členení tvorili v roku 2009 spontánne potraty 26,2 %, UPT (legálne plus nelegálne) 55,6 %, mimomaternicové tehotenstvá 2,1 % a iné 16,1 %.

Vývoj tejto detailnejšej štruktúry poukazuje na relatívne stabilnú početnosť mimomaternicových tehotenstiev, dlhodobo medzi 350-400 (stabilný je i podiel 2 %) a spontánných potratov, ktorých počet je okolo 5 tisíc ročne, ale podiel má rastúci trend (na úkor UPT). UPT zaznamenávajú dlhodobo postupný pokles (16 tisíc v roku 2001, 10 tisíc v roku 2009), tempo sa ale spomaľuje. Negatívny trend so zvyšujúcim tempom rastu početnosti i podielu sa zaznamenáva u potratov spôsobených patologickými stavmi tehotenstva (druh „iné“), v ktorých sa podiel zvýšil oproti roku 2001 o 8,5 bodu a početnosť z 1,7 tisíc na 2,9 tisíc.

Vývoj ďalších charakteristík potratovosti bol v roku 2009 pozitívny, hruhá miera potratovosti medziročne klesla o 0,1 a oproti roku 2001 o 0,9 bodu. Hruhá miera umelých potratovosti klesla na 2,4 ‰, čo je zatiaľ najnižšia hodnota od legalizácie UPT.



Klesol aj index potratovosti, takže na 100 narodených pripadlo 29 potratov. Podľa indexu umelej potratovosti pripadlo na 100 narodených 22 UPT, takéto „nízke“ hodnoty mal naposledy v rokoch 1963 a 1964.

Podľa úhrnnej potratovosti bol priemerný počet potratov pripadajúcich na jednu ženu počas jej reprodukčného obdobia, za predpokladu nezmenenej úrovne plodnosti, potratovosti a nulovej úmrtnosti v roku 2009 (úhrnná potratovosť) 0,4, v prípade UPT bol priemerný počet 0,3.

Potraty vo vzťahu k rodivému kontingentu charakterizuje všeobecná miera potratovosti. V ostatných 3 rokoch pripadá na 1000 žien vo fertilnom veku (15-49) 13 potratov, z toho 9 je UPT.

Celkovo bol o v roku 2009 ukončených pôrodom alebo potratom 79 380 tehotenstiev. Zo 100 tehotenstiev skončilo narodením dieťaťa 77, o 8 viac než v roku 2001.

T 21 Ukončené tehotenstvá v SR, 2001-2009

Rok	Narodení	Potraty	Ukončené tehotenstvá spolu*	Zo 100 tehotenstiev bolo ukončených	
				narodením	potratom
2001	51 343	22 792	74 135	69,3	30,7
2002	51 035	22 141	73 176	69,7	30,3
2003	51 930	21 159	73 089	71,1	28,9
2004	53 958	20 075	74 033	72,9	27,1
2005	54 625	19 332	73 957	73,6	26,4
2006	54 122	19 054	73 176	74,0	26,0
2007	54 631	18 318	72 949	74,9	25,1
2008	57 586	18 452	76 038	75,7	24,3
2009	61 445	17 935	79 380	77,4	22,6

* ukončené tehotenstvá sú definované ako súčet počtu živo a mŕtvo narodených detí a potratov

Najvyšší počet i podiel potratov je u 25-29 a 30-34 ročných žien. V týchto vekových skupinách sa však rodí aj najviac detí, takže index potratovosti je v nich najnižší, na 100 narodených pripadá v obovej skupine 25-29 ročných 21 a vo

vekovej skupine 30-34 ročných 26 potratov. Vo vekovej skupine 40-44 ročných končí polovica tehotenstiev pôrodom a polovica potratom. V tehotenstvách nad 45 rokov už prevláda počet potratov nad počtom pôrodov.

T 22 Potraty a potratovosť podľa veku žien v SR, 2001-2009

Vek matky	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
potraty vo veku žien									
– 14	23	13	16	23	20	18	20	20	21
15 – 19	2 172	2 040	1 905	1 751	1 624	1 530	1 483	1 523	1 439
20 – 24	5 254	4 924	4 488	4 118	3 766	3 635	3 437	3 366	3 119
25 – 29	6 037	5 970	5 625	5 253	5 003	4 842	4 414	4 392	4 302
30 – 34	4 511	4 446	4 541	4 537	4 542	4 744	4 734	4 660	4 594
35 – 39	3 242	3 262	3 122	2 983	2 944	2 967	2 858	3 105	3 155
40 – 44	1 431	1 362	1 339	1 289	1 314	1 228	1 251	1 258	1 175
45 – 49	121	118	120	119	116	86	119	126	123
50*	1	6	3	2	3	4	2	2	7
Spolu	22 792	22 141	21 159	20 075	19 332	19 054	18 318	18 452	17 935
potraty na 1 000 žien vo veku									
15 – 19	10,0	9,5	9,1	8,5	8,0	7,7	7,7	8,1	7,9
20 – 24	22,8	21,5	20,0	18,5	17,1	16,7	16,0	15,9	15,0
25 – 29	27,9	26,8	24,5	22,8	21,6	21,0	19,3	19,4	19,3
30 – 34	25,0	24,3	23,4	22,8	21,9	22,0	21,3	20,5	20,0
35 – 39	17,0	17,3	17,0	16,4	16,4	16,5	15,6	16,3	15,9
40 – 44	7,2	7,0	7,0	6,7	6,9	6,5	6,7	6,8	6,5
45 – 49	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,4	0,6	0,7	0,6
Spolu 15 – 49	15,8	15,3	14,7	13,9	13,5	13,3	12,9	13,0	12,7

Z hľadiska poradia tvorili v roku 2009 potraty prvého poradia 76 %. U umelých potratov tvorili potraty prvého poradia 72 %, u vydatých žien 69 % a 74 % u nevydatých.

Najvyššia početnosť i podiel umelých ukončení tehotenstva je v prípade slobodných žien u bezdetných (61 %), zrejme v dôsledku toho, že išlo o nechcené/neplánované tehotenstvo. U vydatých sú najvyššie hodnoty u žien s dvomi deťmi (39 %), ide o jeden z faktov, ktorý potvrdzuje pretrvávajúce dvojdetné modely rodiny.

3.5 Úmrtnosť

Úroveň úmrtnosti je jedným zo základných demografických ukazovateľov poukazujúcimi na vyspelosť danej spoločnosti. Premietajú sa do nej mnohé demografické, sociálne a kultúrne skutočnosti ako socio-ekonomické podmienky spoločnosti, životný štýl populácie, odborná lekárska starostlivosť (dostupnosť, modernosť technológií), kvalita životného prostredia, rodinné prostredie, atď.

Štatisticky sa úmrtnosť sleduje početnosťou zomretých a ďalšími odvodenými ukazovateľmi.

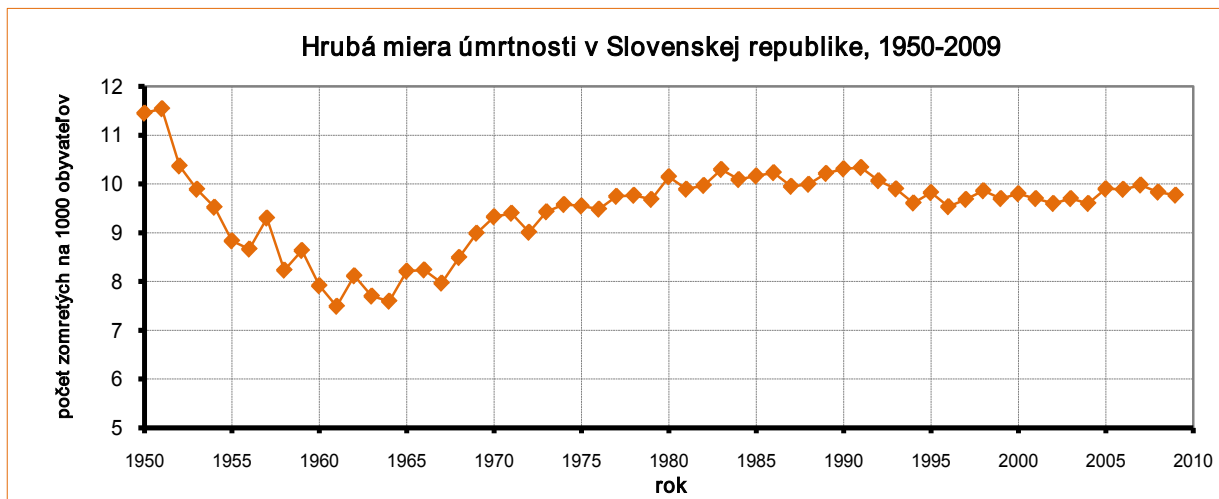
Ročne zomiera v sledovanom období v Slovenskej republike okolo 51-54 tisíc ľudí.

T 23 Vybrané charakteristiky úmrtnosti v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet zomretých spolu	51 980	51 532	52 230	51 852	53 475	53 301	53 856	53 164	52 913
v tom: muži	27 705	27 415	27 702	27 304	28 151	28 091	28 226	27 994	27 446
ženy	24 275	24 117	24 528	24 548	25 324	25 210	25 630	25 170	25 467
Počet zomretých na 1000 obyvateľov	9,7	9,6	9,7	9,6	9,9	9,9	10,0	9,8	9,8
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch)									
muži	69,51	69,77	69,77	70,29	70,11	70,40	70,51	70,85	71,27
ženy	77,54	77,57	77,62	77,80	77,90	78,20	78,08	78,73	78,74
rozdiel	8,03	7,80	7,85	7,51	7,79	7,80	7,57	7,88	7,47

Hrubá miera úmrtnosti sa udržiava pod 10 ‰ a tento stav trvá od začiatku 90-tych rokov.

G 12



Pre slovenskú populáciu, podobne ako pre väčšinu vyspelých krajín, je typická mužská nadúmrtnosť. V roku 2009 predstavovali zomretí muži 52 % v šetkých zomretých, ženy 48 %. Na 1000 zomretých žien pripadlo 1078 zomretých mužov.

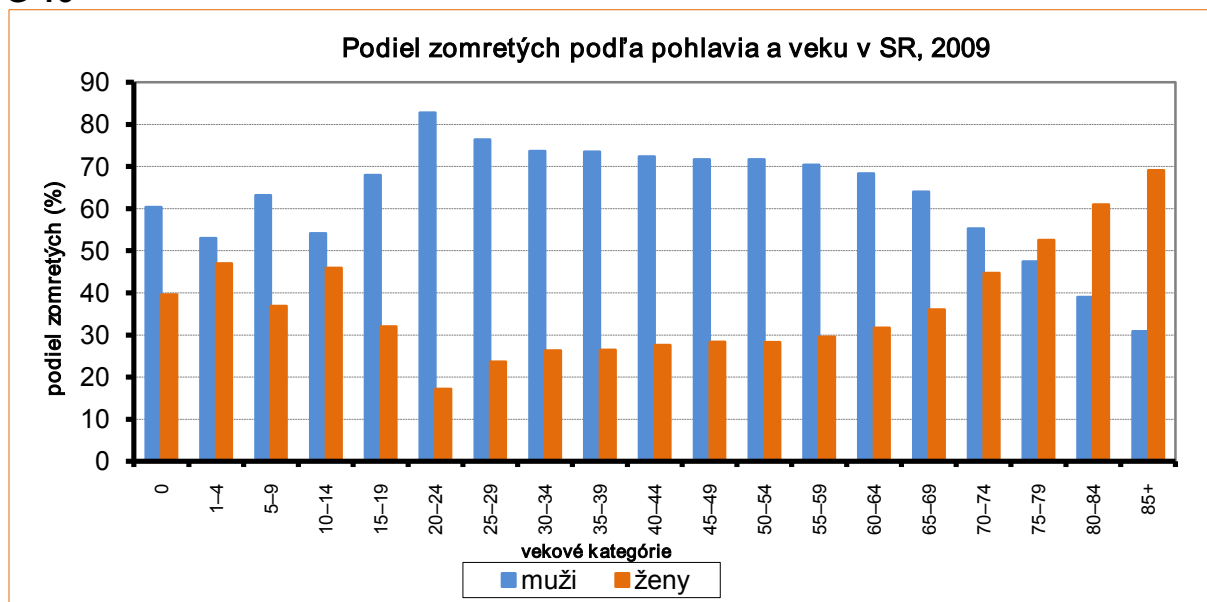
V úmrtnosti podľa pohlavia sú však veľké nerovnomernosti predovšetkým v produktívnom veku a osobitne v jeho mladších vekových skupinách.

T 24 Zomretí podľa pohlavia a vybraných vekových skupín na 100 000 obyvateľov SR, 2001-2009

Rok	Veková skupina							
	35 - 39		40 - 44		45 - 49		50 - 54	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
2001	245	82	424	155	711	266	1 136	401
2002	240	75	434	145	727	249	1 160	375
2003	246	90	433	140	729	247	1 131	382
2004	230	73	396	146	651	260	1 091	381
2005	231	86	373	142	710	260	1 104	387
2006	232	80	374	136	687	237	1 081	407
2007	222	89	387	157	679	268	1067	363
2008	221	65	374	144	651	227	1083	365
2009	191	71	369	143	579	228	1016	385

Extrémom v roku 2009 bola veková skupina 20-24 ročných. Muži v nej tvorili 83 % vše tkých zomretých. K zmene vzájomného pomeru medzi mužmi a ženami v neprospech žien dochádza okolo 75-teho roku života.

G 13



Miery dojčenskej a novorodeneckej úmrtnosti majú dlhodobý klesajúci trend, klesli i medziročne, dojčenská o 0,2 bodu a už druhý rok po sebe je pod úrovňou 6 ‰. Novorodenecká úmrtnosť klesla medziročne o 0,3 bodu.

T 25 Dojčenská a novorodenecká úmrtnosť v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Zomretí do roka:									
absolútny počet	319	388	406	365	392	355	334	336	346
na 1 000 živonarodených	6,2	7,6	7,8	6,8	7,2	6,6	6,1	5,9	5,7
Zomretí do 28 dní:									
absolútny počet	211	238	234	211	225	190	183	197	188
na 1 000 živonarodených	4,1	4,7	4,5	3,9	4,1	3,5	3,4	3,4	3,1

Úmrtnostné p omery j e m ožné skúmať i ďalšími špecifickými metódami. Jedným z nich sú úmrtnostné tabuľky, ktoré vychádzajú z pravdepodobnosti úmrtia

v jednotlivých vekových kategóriách a ktorých hlavným výstupom je stredná dĺžka života (nádej na dožitie).

Vývoj strednej dĺžky života má priaznivé tendencie, neustále sa zvyšuje i keď tempo je pomalé. Oproti roku 2001 sa nádej na dožitie pri narodení zvýšila u mužov o 1,8 roka a u žien o 1,2.

Zatiaľ čo sa stredná dĺžka života zvyšuje u oboch pohlaví, vývoj rozdielu medzi nádejou na dožitie pri narodení u mužov a žien mal iný charakter. Kým v 50-tych rokoch bol rozdiel okolo 4 roky, v ďalších rokoch dochádzalo k jeho prehlbovaniu. Maximum bolo začiatkom 90-tych rokov (takmer 9 rokov), v súčasnosti dochádza opäť k približovaniu, rozdiel je okolo 7,5 roka.

Stredná dĺžka života v určitom veku je priemerný počet rokov, ktoré ešte prežije osoba v určitom veku za predpokladu, že sa úmrtnostné pomery nezmenia. Ak prekoná človek riziká úmrtí v detskom veku a tiež i riziká spojené so stredným vekom, pravdepodobnostná dĺžka života sa zvyšuje.

T28 Stredná dĺžka života pri narodení a vo veku 15 a 60 rokov v SR, 2001-2009

Rok	0 roční		15 roční		60 roční	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
2001	69,51	77,54	55,31	63,13	15,97	20,67
2002	69,77	77,57	55,51	63,42	16,27	20,87
2003	69,77	77,62	55,63	63,41	16,29	20,86
2004	70,29	77,83	56,08	63,59	16,46	21,02
2005	70,11	77,90	55,92	63,58	16,34	21,01
2006	70,40	78,20	56,20	63,80	16,50	21,20
2007	70,51	78,08	56,20	63,75	16,56	21,23
2008	70,85	78,73	56,55	64,17	17,00	21,60
2009	71,27	78,74	56,99	64,33	17,04	21,67

Ďalšou kvalitatívnou charakteristikou úmrtnosti sú príčiny smrti. V Slovenskej republike sa od roku 1994 pri kategorizácii príčin smrti uplatňuje 10. revízia Medzinárodnej klasifikácie chorôb (MKCH-10).

V slovenskej populácii u 93 -94 % zomretých sú príčinami smrti nasledujúce diagnózy kapitol MKCH-10: choroby obehovej sústavy, nádory, vonkajšie príčiny, choroby dýchacej sústavy a choroby tráviacej sústavy.

Najvyšší podiel u mužov i žien ako príčiny smrti tvoria choroby obehovej sústavy i keď sa zaznamenával mierny pokles. U mužov zapríčiňujú 47 % a u žien 61 % úmrtí. V rámci tejto kategórie MKCH sa najzávažnejšími javia i schemické choroby srdca a cievne choroby mozgu.

Druhou najčastejšou príčinou, a to u oboch pohlaví, sú nádory. Ročne zomiera na túto diagnózu okolo 12 tisíc ľudí.

U mužov sú treťou najčastejšou príčinou smrti „vonkajšie príčiny“, tvoria 8-9 % ich úmrtí, takže ročne takto zomiera takmer 2,5 tisíc mužov. Hlavnými činiteľmi sú dopravné nehody, náhodné poranenia a úmyselné sebaapoškodenie. U žien je táto kapitola menej častou príčinou, okolo 2,5 % úmrtí.

Na choroby dýchacej sústavy zomiera vyše 3 tisíc ľudí, potom nasledujú choroby tráviacej sústavy (necelých 3 tisíc zomretých).

T 26 Úmrtnosť mužov podľa vybraných príčin smrti v SR, 2001-2009

Rok	Príčiny smrti
-----	---------------

	Choroby obehovej sústavy	Nádory	Vonkajšie príčiny	Choroby dýchacej sústavy	Choroby tráviacej sústavy	Ostatné	Spolu
	IX	II	XX=(XIX)	X	XI		
	muži (absolútne údaje)						
2001	13 424	7 025	2 431	1 548	1 666	1 611	27 705
2002	13 181	6 768	2 427	1 622	1 751	1 666	27 415
2003	13 145	6 822	2 459	1 757	1 690	1 829	27 702
2004	13 072	6 812	2 388	1 703	1 591	1 738	27 304
2005	13 468	6 944	2 456	1 786	1 668	1 829	28 151
2006	13 538	6 815	2 454	1 678	1 802	1 804	28 091
2007	13 505	6 881	2 346	1 838	1 844	1 812	28 226
2008	13 141	6 877	2 570	1 697	1 865	1 844	27 994
2009	12 845	6 782	2 325	1 846	1 793	1 855	27 446
	štruktúra (%)						
2001	48,4	25,4	8,8	5,6	6,0	5,8	100
2002	48,1	24,7	8,8	5,9	6,4	6,1	100
2003	47,5	24,6	8,9	6,3	6,1	6,6	100
2004	47,9	24,9	8,8	6,2	5,8	6,4	100
2005	47,9	24,7	8,7	6,3	5,9	6,5	100
2006	48,2	24,3	8,7	6,0	6,4	6,4	100
2007	47,9	24,4	8,3	6,5	6,5	6,4	100
2008	46,9	24,6	9,2	6,1	6,7	6,6	100
2009	46,8	24,7	8,5	6,7	6,5	6,8	100

T 27 Úmrtnosť žien podľa vybraných príčin smrti v SR, 2001-2009

Rok	Príčiny smrti						
	Choroby obehovej sústavy	Nádory	Vonkajšie príčiny	Choroby dýchacej sústavy	Choroby tráviacej sústavy	Ostatné	Spolu
	IX	II	XX=(XIX)	X	XI		
	ženy (absolútne údaje)						
2001	15 269	4 845	608	1 178	936	1 439	24 275
2002	14 887	4 736	595	1 291	1 040	1 568	24 117
2003	15 065	4 794	624	1 367	1 002	1 676	24 528
2004	15 056	4 864	674	1 255	1 069	1 630	24 548
2005	15 663	4 930	676	1 328	1 117	1 610	25 324
2006	15 759	4 917	608	1 283	1 067	1 576	25 210
2007	15 784	5 085	622	1 320	1 141	1 678	25 630
2008	15 361	5 115	604	1 284	1 165	1 641	25 170
2009	15 420	5 184	632	1 333	1 158	1 740	25 467
	štruktúra (%)						
2001	62,9	20,0	2,5	4,8	3,9	5,9	100
2002	61,7	19,6	2,5	5,4	4,3	6,5	100
2003	61,4	19,6	2,5	5,6	4,1	6,8	100
2004	61,3	19,8	2,8	5,1	4,4	6,6	100
2005	61,9	19,4	2,7	5,2	4,4	6,4	100
2006	62,5	19,5	2,4	5,1	4,2	6,3	100
2007	61,6	19,8	2,4	5,2	4,5	6,5	100
2008	61,0	20,3	2,4	5,1	4,6	6,5	100
2009	60,6	20,4	2,5	5,2	4,6	6,8	100

3.6 Sťahovanie obyvateľov

Migrácia obyvateľstva je významný fenomén súčasnej svetovej ekonomiky.

Migrácia v rámci Európskej únie, ako v najvyššej existujúcej forme integrácie v súčasnosti, predstavuje jednu zo štyroch slobôd vnútorného trhu reprezentujúcu oblasť bez vnútorných hraníc, v rámci ktorej je zaručený voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu (Zmluva o Európskej únii, článok 7).

Migračná politika Európskej únie je determinovaná viacerými faktormi, medzi ktoré jednoznačne prináleží aj demografický vývoj v jej členských štátoch.

V Slovenskej republike, zmenou politického systému po roku 1989 a následne vstupom do EÚ, vzrástla intenzita medzinárodnej migrácie. Od roku 1993 je Slovensko migračne ziskovou krajinou.

V roku 2009 objem sťahovania medziročne poklesol predovšetkým vplyvom poklesu imigrácie (o 2,4 tisíc prisťahovaných), pretože emigrácia medziročne mierne vzrástla (o 274 osôb). Oproti roku 2001 bol však 2,7 násobne vyšší.

T 28 Zahraničné sťahovanie obyvateľov SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Objem sťahovania	3 034	3 723	3 797	6 046	7 149	7 324	10 455	10 470	8 325
Prisťahovaní	2 023	2 312	2 603	4 460	5 276	5 589	8 624	8 765	6 346
Vysťahovaní	1 011	1 411	1 194	1 586	1 873	1 735	1 831	1 705	1 979
Saldo sťahovania	1 012	901	1 409	2 874	3 403	3 854	6 793	7 060	4 367

V rámci imigrácie je najviac prisťahovaných z Európy, tvoria 92 % imigrantov, potom nasleduje Amerika (3,6 %) a Ázia (2,9 %). Z krajín Európy sa najviac osôb prisťahovalo z Českej republiky (1 440), Maďarska (806), Rumunska (586), Nemecka (517).

Aj v emigrácii zo Slovenska dlhodobo prevládajú ako destinácie európske krajiny (91 %). V roku 2009 sa vysťahovalo najviac obyvateľov Slovenskej republiky do Českej republiky (605), Nemecka (444), Rakúska (235), Veľkej Británie (104), do ostatných krajín sú početnosti nižšie ako 100 osôb.

T 29 Sťahovanie medzi SR a ČR, 2001-2009

Rok	Vysťahovaní do ČR			Prisťahovaní z ČR			Migračné saldo spolu
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	
2001	162	236	398	480	510	990	592
2002	212	237	449	393	356	749	300
2003	210	238	448	322	328	650	202
2004	305	357	662	552	435	987	325
2005	331	403	734	645	499	1 144	410
2006	300	406	706	646	518	1 164	458
2007	340	435	775	662	516	1 178	403
2008	287	351	638	777	628	1 405	767
2009	264	341	605	751	689	1 440	835

Podľa vzdelania sú v zahraničnej migrácii najvyššie podiely migrantov so stredným vzdelaním s maturitou (40 % u imigrantov, 45 % u emigrantov). Pozitívnym javom je, že sa v roku 2009 prisťahovalo viac vysokoškolsky vzdelaných ľudí (1 485) než sa vysťahovalo (310).

Z celkového objemu zahraničného sťahovania najväčší podiel tvoria osoby, ktoré uvádzajú ako dôvod sťahovania „iné dôvody“ (75 % prisťahovaných a 61 % vysťahovaných v roku 2009).

Z konkrétne uvedených dôvodov prevláda sťahovanie z dôvodu nasledovania rodinného príslušníka (13 % u prisťahovaných a 19 % u vysťahovaných v roku 2009).

Vnútročné sťahovanie medzi jednotlivými územnými jednotkami je doplňujúcim faktorom pri vytváraní štruktúry osídlenia krajiny. Dôsledkami jeho pôsobenia môže byť posilňovanie niektorých oblastí, ich stagnácia alebo oslabovanie.

T 30 Vnútročné sťahovanie obyvateľov SR, 2001-2009

Rok	Počet sťahujúcich sa vo vnútri územia SR					na 1 000 obyvateľov spolu
	spolu	v tom				
		muži		ženy		
		abs. počet	%	abs. počet	%	
2001	79 881	37 456	46,9	42 425	53,1	14,8
2002	89 606	42 190	47,1	47 416	52,9	16,7
2003	84 215	39 236	46,6	44 979	53,4	15,7
2004	85 020	39 483	46,4	45 537	53,6	15,8
2005	87 170	40 535	46,5	46 635	53,5	16,2
2006	91 504	42 485	46,4	49 019	53,6	17,0
2007	89 718	41 452	46,2	48 266	53,8	16,6
2008	89 097	41 134	46,2	47 963	53,8	16,5
2009	80 474	37 412	46,5	43 062	53,5	14,8

V roku 2009 sa relatívne výrazne znížil objem vnútorného sťahovania (o 8,6 tisíc) a dostal sa na úroveň roku 2001.

Prevládajúcim typom vnútornej migrácie je lokálna migrácia z obce do obce v rámci okresu (46 % celkového objemu sťahovania). Nasleduje sťahovanie z okresu do okresu (okolo 30 % objemu), najnižší objem tvorí medzikrajské sťahovanie.

Dlhodobovo vyššiu migračnú aktivitu vyzakujú ženy, z celkového počtu migrantov tvoria 53-54 %.

Najčastejšími dôvodmi vnútorného sťahovania sú „bytové dôvody“, tvoria podiel takmer 36 %, potom „nasledovanie rodinného príslušníka“ (27 %) a tretím najčastejšie uvádzaným dôvodom je „iné“ (22 %). Z dôvodu sobáša sa sťahovalo v roku 2009 vyše 7 % obyvateľov, z tohto dôvodu sa presťahovalo 2,3 krát viac žien než mužov.

T 31 Vnútorne sťahovanie podľa typov v SR, 2001-2009

Rok	Celkový počet sťahujúcich sa osôb								
	z obce do obce v okrese			z okresu do okresu v kraji			z kraja do kraja		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
	absolútne údaje								
2001	17 397	19 360	36 757	11 709	13 286	24 995	8 350	9 779	18 129
2002	20 008	21 809	41 817	12 816	14 698	27 514	9 366	10 909	20 275
2003	18 491	20 569	39 060	11 566	13 414	24 980	9 179	10 996	20 175
2004	18 803	21 112	39 915	11 387	13 315	24 702	9 293	11 110	20 403
2005	19 252	21 512	40 764	12 009	14 016	26 025	9 274	11 107	20 381
2006	20 017	22 409	42 426	12 556	14 785	27 341	9 912	11 825	21 737
2007	19 440	22 332	41 772	12 190	14 095	26 285	9 822	11 839	21 661
2008	18 973	21 852	40 825	12 068	14 075	26 143	10 093	12 036	22 129
2009	17 199	19 451	36 650	11 016	12 739	23 755	9 197	10 872	20 069
	sťahujúci sa na 1 000 obyvateľov								
2001	6,6	7,0	6,8	4,5	4,8	4,6	3,2	3,5	3,4
2002	7,7	7,9	7,8	4,9	5,3	5,1	3,6	3,9	3,8
2003	7,1	7,4	7,3	4,4	4,9	4,6	3,5	4,0	3,8
2004	7,2	7,6	7,4	4,4	4,8	4,6	3,6	4,0	3,8
2005	7,4	7,8	7,6	4,6	5,1	4,8	3,6	4,0	3,8
2006	7,6	8,1	7,9	4,8	5,3	5,1	3,8	4,3	4,0
2007	7,4	8,0	7,7	4,7	5,1	4,9	3,7	4,3	4,0
2008	7,2	7,9	7,6	4,6	5,1	4,8	3,8	4,3	4,1
2009	6,5	7,0	6,8	4,2	4,6	4,4	3,5	3,9	3,7

4. PRÍRASTKY A POČET OBYVATEĽOV

Početnosť každej populácie je určovaná počtom osôb na území na základe určitého druhu po bytu. V Slovenskej republike sa počet obyvateľov štatisticky spracováva na základe tzv. trvalého pobytu, ktorý je zároveň pobytom registrovaným.

Prírastky, resp. úbytky jednak prirodzenou obmenou (živonarodení a zomretí) a jednak zahraničnou migráciou názorne vyjadrujú vývoj početnosti.

T 32 Vybrané charakteristiky prírastkov v SR, 2001-2009

Ukazovateľ	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Prirodzený prírastok:									
absolútny počet	-844	-691	-517	1 895	955	603	568	4 196	8 304
na 1 000 obyvateľov	-0,2	-0,1	-0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,8	1,5
Saldo sťahovania:									
absolútny počet	1 012	901	1 409	2 874	3 403	3 854	6793	7 060	4 367
na 1 000 obyvateľov	0,2	0,2	0,3	0,5	0,6	0,7	1,3	1,3	0,8
Celkový prírastok:									
absolútny počet	168	210	892	4 769	4 358	4 457	7 361	11 256	12 671
na 1 000 obyvateľov	0,0	0,1	0,2	0,9	0,8	0,8	1,4	2,1	2,3

Obdobie 2001-2009 možno v kontexte vývoja počtu obyvateľstva a jeho prírastkov rozdeliť do troch etáp.

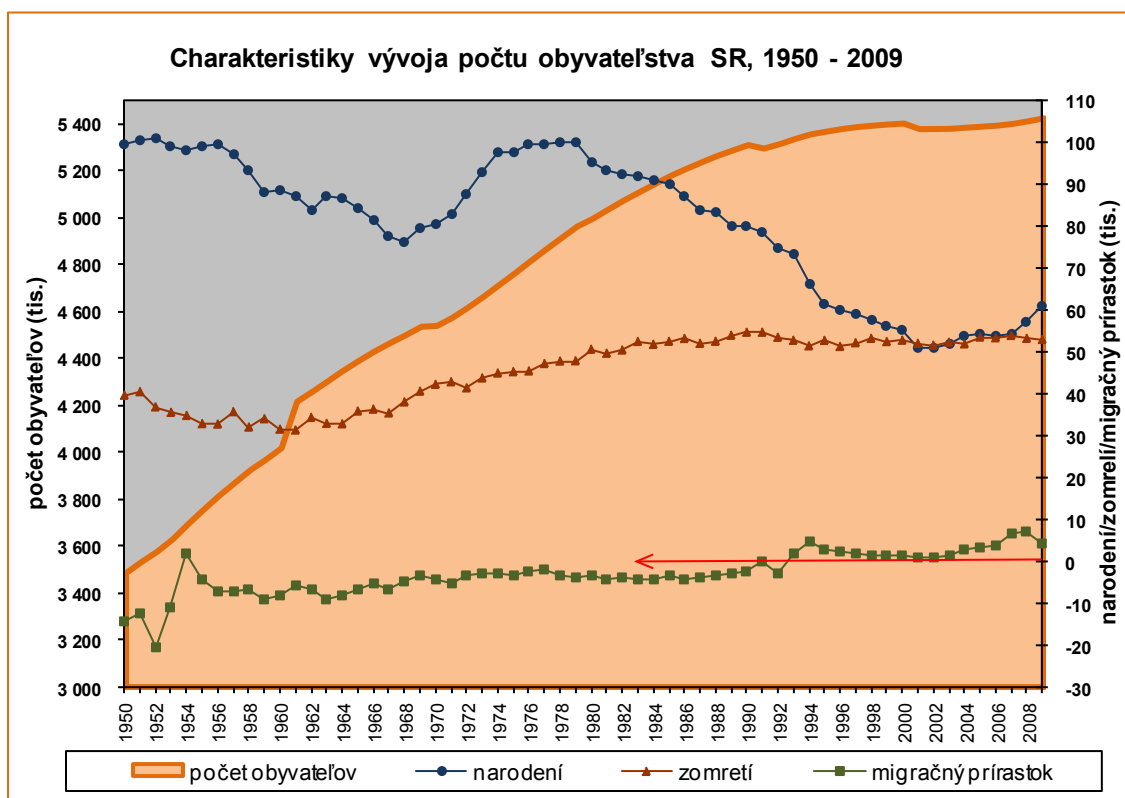
Prvú tvoria roky 2001-2003, kedy zaznamenávalo Slovensko prirodzený úbytok obyvateľstva. K prirodzenému úbytku došlo naposledy v období prvej svetovej vojny (roky 1916-1918). Pre túto etapu je ale typické tiež to, že nedošlo k celkovému úbytku obyvateľstva, pretože prírastky sťahovaním dokázali vykompenzovať prirodzené úbytky.

Druhá etapa začala od roku 2004 a je pre ňu typický prirodzený prírastok i prírastok sťahovaním, avšak po celé obdobie je migračné saldo vyššie než prirodzený prírastok, takže celkový prírastok je z väčšej časti (63 %) tvorený prírastkom sťahovaním.

Tretia etapa začína rokom 2009, kedy hodnoty prirodzeného prírastku prevýšili hodnoty migračného salda a celkový prírastok je 65 percentami tvorený prirodzeným prírastkom.

T 33 Počet a hustota obyvateľov SR, 2001-2009

Rok	Počet obyvateľov				Počet obyvateľov na 1 km ² (prepočet na stredný stav)
	Stav k 1. 7.		Stav k 31. 12.		
	spolu	z toho ženy	spolu	z toho ženy	
2001	5 379 780	2 767 096	5 378 951	2 767 030	109,7
2002	5 378 809	2 767 357	5 379 161	2 767 855	109,7
2003	5 378 950	2 768 078	5 380 053	2 768 929	109,7
2004	5 382 574	2 770 261	5 384 822	2 771 332	109,8
2005	5 387 285	2 772 373	5 389 180	2 773 308	109,9
2006	5 391 184	2 774 260	5 393 637	2 775 353	109,9
2007	5 397 766	2 776 671	5 400 998	2 777 871	110,1
2008	5 406 972	2 780 077	5 412 254	2 782 450	110,3
2009	5 418 374	2 784 946	5 424 925	2 787 987	110,5



5. REGIONÁLNE POROVNANIE

Regionálne porovnanie základných demografických ukazovateľov vychádza z administratívnej územnej regionalizácie, podľa ktorej je Slovenská republika od roku 1996 členená na osem krajov (Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský a Košický), čo zodpovedá teritoriálnemu stupňu klasifikácie štatistických územných jednotiek.

Regionálnu variabilitu Slovenska demonštruje vývoj jednotlivých demografických ukazovateľov.

Na základe štruktúry obyvateľstva podľa základných demografických charakteristík, t. j. pohlavia a veku, možno konštatovať, že ženy početne prevládajú vo všetkých krajoch Slovenskej republiky, najvyšší podiel však má Bratislavský kraj (52,5 %), potom Banskobystrický (51,7 %) a Nitriansky (51,6 %). Na nižšie podiely žien sú v Prešovskom (50,8 %) a Žilinskom kraji (51 %). V Bratislavskom kraji tak pripadá 1 105 žien a v Prešovskom 1 033 žien na 1 000 mužov.

Veková štruktúra je priaznivejšia vo východnej časti územia a na severe stredného Slovenska. Proces starnutia, už typický pre slovenskú populáciu, neprebieha vo všetkých krajoch s rovnakou intenzitou. Najintenzívnejšie prebieha proces starnutia v Trenčianskom, Nitrianskom a Bratislavskom kraji, kde sú už podiely preproduktívnej a poproduktívnej vekovej skupiny takmer z hodné. Tieto kraje majú aj najvyšší priemerný vek. Rozdiel priemerných vekov medzi Bratislavským a Prešovským krajom je takmer 4 roky v prospech Prešovského kraja (36 rokov). Rovnako index starnutia je najnižší v Prešovskom kraji (58,2 %), podiel preproduktívnej (detskej) zložky je najvyšší a podiel poproduktívnej zložky najnižší, rozdiel je 7,8 bodov v prospech vekovej skupiny 0-14 ročných.

T 34 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín v krajoch SR, 2009

Veková skupina	SR	Bratislavský kraj	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj	Žilinský kraj	Banskobystrický kraj	Prešovský kraj	Košický kraj
počet osôb									
0-14	831 320	81 659	78 036	80 348	96 470	112 596	96 724	149 499	135 988
15-64	3 928 471	461 486	413 530	438 977	513 796	504 042	472 472	570 480	553 688
65+	665 134	79 561	69 959	79 889	95 395	80 864	83 990	87 032	88 444
Spolu	5 424 925	622 706	561 525	599 214	705 661	697 502	653 186	807 011	778 120
%									
0-14	15,32	13,11	13,90	13,41	13,67	16,14	14,81	18,53	17,48
15-64	72,42	74,11	73,64	73,26	72,81	72,26	72,33	70,69	71,16
65+	12,26	12,78	12,46	13,33	13,52	11,59	12,86	10,78	11,37
Priemerný vek	roky								
muži	36,84	38,28	37,65	38,16	37,99	36,20	37,33	34,68	35,52
ženy	40,05	41,56	40,66	41,12	41,56	39,20	40,76	37,63	38,82
spolu	38,49	40,00	39,19	39,67	39,83	37,73	39,11	36,18	37,22
Index starnutia	počet osôb 65+ na 100 detí 0-14								
muži	58,23	72,13	66,30	75,19	70,28	52,44	61,84	42,32	46,48
ženy	102,94	123,92	114,17	124,94	129,14	92,12	113,05	75,03	84,67
spolu	80,01	97,43	89,65	99,43	98,89	71,82	86,83	58,22	65,04

Vývoj populačných procesov potvrdzuje relatívne rozdielne demografické správanie sa obyvateľstva v jednotlivých regiónoch Slovenska.

SOBÁŠNOSŤ

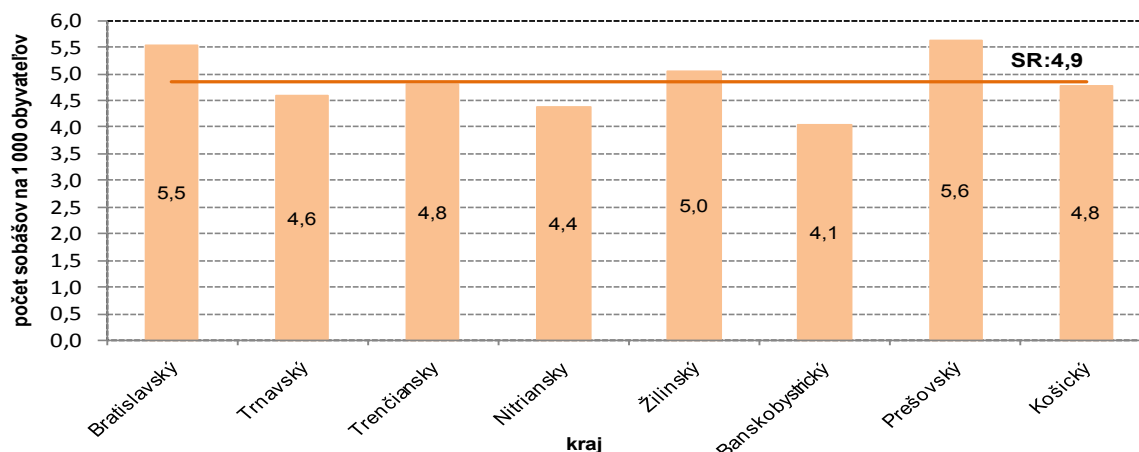
Najvyšší počet sobášov v roku 2009 v prepočte na 1000 obyvateľov stredného stavu bol v Prešovskom kraji (5,6 ‰), nasledoval Bratislavský kraj (5,5 ‰). U obyvateľov Prešovského kraja relatívne vysokú sobášnosť zrejme determinuje pretrvávajúca hodnotová orientácia zameraná na tradičnú rodinu, t. j. rodinu založenú manželstvom. Silnú podporu týchto hodnôt dokumentuje aj nízka úroveň rozvodovosti a indukovanej potratovosti. V Bratislavskom kraji je vyššia hrubá miera sobášnosti spôsobená pravdepodobne tým, že sa v kraji koncentruje vysoký počet prisťahovaných osôb v sobášnom veku.

T 35 Vývoj sobášnosti v krajoch SR, 2001 - 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
absolútny počet sobášov									
Bratislavský kraj	2 782	3 035	3 373	3 376	3 312	3 334	3 576	3 523	3 419
Trnavský kraj	2 464	2 527	2 680	2 710	2 657	2 613	2 715	2 839	2 568
Trenčiansky kraj	2 513	2 740	2 845	2 956	2 868	2 825	2 994	2 997	2 875
Nitriansky kraj	3 056	3 057	3 048	3 290	3 147	3 057	3 272	3 351	3 086
Žilinský kraj	3 195	3 322	3 418	3 574	3 370	3 430	3 546	3 806	3 517
Banskobystrický kraj	2 593	2 819	2 759	3 049	2 757	2 690	2 885	2 968	2 648
Prešovský kraj	3 872	4 084	4 150	4 924	4 411	4 300	4 480	4 715	4 526
Košický kraj	3 320	3 478	3 729	4 006	3 627	3 690	3 969	4 094	3 717
Slovenská republika	23 795	25 062	26 002	27 885	26 149	25 939	27 437	28 293	26 356
na 1 000 obyvateľov									
Bratislavský kraj	4,64	5,07	5,62	5,62	5,50	5,51	5,87	5,74	5,52
Trnavský kraj	4,47	4,59	4,86	4,90	4,80	4,71	4,89	5,08	4,58
Trenčiansky kraj	4,15	4,53	4,72	4,91	4,77	4,71	4,99	5,00	4,80
Nitriansky kraj	4,28	4,30	4,29	4,64	4,44	4,32	4,63	4,74	4,37
Žilinský kraj	4,61	4,80	4,93	5,15	4,85	4,94	5,10	5,47	5,05
Banskobystrický kraj	3,92	4,27	4,18	4,63	4,19	4,10	4,41	4,54	4,05
Prešovský kraj	4,90	5,15	5,23	6,19	5,53	5,38	5,59	5,87	5,62
Košický kraj	4,33	4,53	4,85	5,20	4,70	4,78	5,13	5,28	4,79
Slovenská republika	4,42	4,66	4,83	5,18	4,85	4,81	5,09	5,23	4,86

G 14

Hrubá miera sobášnosti v krajoch SR, 2009



ROZVODOVOSŤ

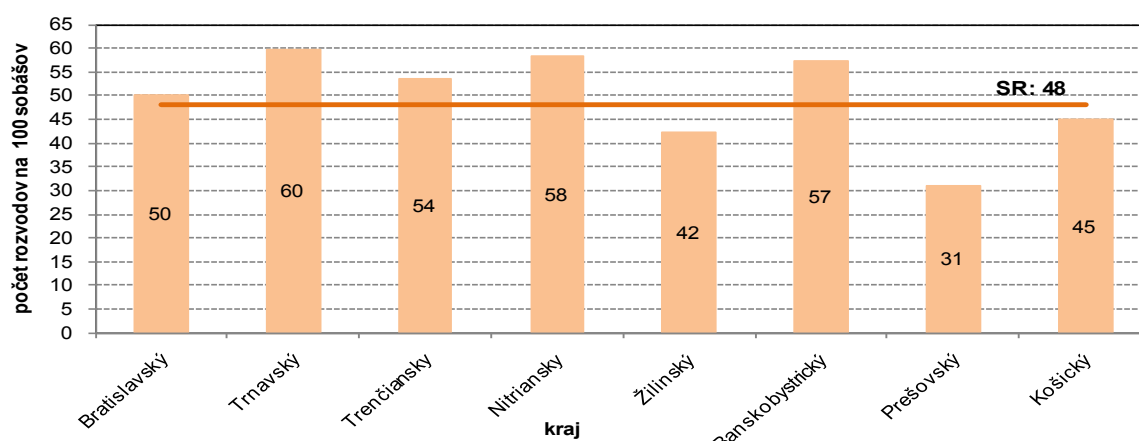
Trend zvyšovania rozvodovosti sa prejavil vo všetkých krajoch, regionálne rozdiely sú v jeho intenzite. Najvyšší počet rozvodov vykazujú Nitriansky (1 796), Bratislavský (1 713) a Košický kraj (1 669). Najvyššia hrubá miera rozvodovosti je v Bratislavskom a Trnavskom kraji, kde na 1 000 obyvateľov stredného stavu pripadli takmer 3 rozvody, najnižšia je v Prešovskom kraji (pod 2 ‰).

T 36 Vývoj rozvodovosti v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	počet rozvodov								
Bratislavský kraj	1 435	1 556	1 571	1 569	1 682	1 917	1 736	1 775	1 713
Trnavský kraj	993	1 099	1 095	1 133	1 293	1 548	1 369	1 490	1 536
Trenčiansky kraj	1 160	1 103	1 197	1 289	1 389	1 485	1 435	1 366	1 542
Nitriansky kraj	1 418	1 688	1 679	1 682	1 651	1 730	1 702	1 778	1 796
Žilinský kraj	1 065	1 186	1 186	1 286	1 271	1 371	1 339	1 493	1 486
Banskobystrický kraj	1 508	1 671	1 503	1 557	1 607	1 725	1 628	1 629	1 521
Prešovský kraj	889	1 052	1 056	954	1 077	1 156	1 227	1 323	1 408
Košický kraj	1 349	1 605	1 429	1 419	1 583	1 784	1 738	1 821	1 669
Slovenská republika	9 817	10 960	10 716	10 889	11 553	12 716	12 174	12 675	12 671
	na 1 000 obyvateľov								
Bratislavský kraj	2,40	2,60	2,62	2,61	2,79	3,17	2,85	2,89	2,76
Trnavský kraj	1,80	1,99	1,99	2,05	2,33	2,79	2,46	2,67	2,74
Trenčiansky kraj	1,92	1,83	1,99	2,14	2,31	2,47	2,39	2,28	2,57
Nitriansky kraj	1,99	2,37	2,36	2,37	2,33	2,44	2,41	2,52	2,54
Žilinský kraj	1,54	1,71	1,71	1,85	1,83	1,97	1,93	2,15	2,13
Banskobystrický kraj	2,28	2,53	2,28	2,36	2,44	2,63	2,49	2,49	2,33
Prešovský kraj	1,12	1,33	1,33	1,20	1,35	1,45	1,53	1,65	1,75
Košický kraj	1,76	2,09	1,86	1,84	2,05	2,31	2,25	2,35	2,15
Slovenská republika	1,82	2,04	1,99	2,02	2,14	2,36	2,26	2,34	2,34

G15

Index rozvodovosti v krajoch SR, 2009



PÔRODNOSŤ

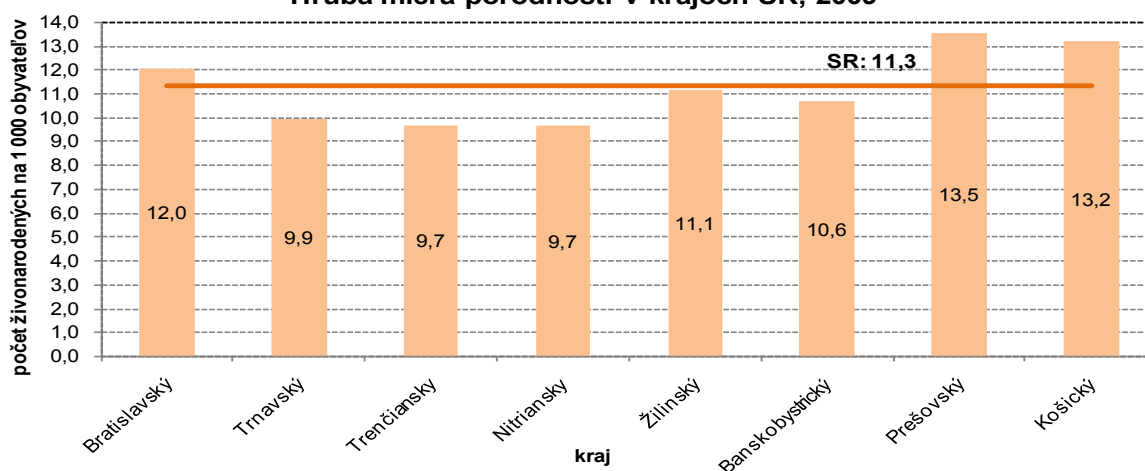
Územnú diferenciáciu p ôrodnosti, ako jedného z kľúčových procesov reprodukcie populácií ovplyvňujú mnohé faktory. Biologickým faktorom je plodivosť (schopnosť plodiť deti), nebiologickými činiteľmi sú v prvom rade hodnotové systémy jedincov, resp. párov, keď deti prestávajú byť v určitých skupinách obyvateľstva stredobodom rodiny, potom populačná politika štátu, ekonomické podmienky, tiež etnicita a religiozita, resp. sekularizácia, atď.

T 37 Vývoj pôrodnosti v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	počet narodených								
Bratislavský kraj	4 628	4 575	5 121	5 460	5 888	5 932	6 342	6 864	7 442
Trnavský kraj	4 594	4 537	4 674	4 962	4 968	5 071	4 912	5 378	5 563
Trenčiansky kraj	4 926	4 805	4 755	5 061	5 102	5 091	5 232	5 434	5 801
Nitriansky kraj	5 802	5 804	5 874	5 930	6 131	6 049	6 093	6 537	6 819
Žilinský kraj	7 092	7 083	7 040	7 210	7 142	7 010	7 035	7 432	7 757
Banskobystrický kraj	6 013	6 005	6 092	6 424	6 442	6 236	6 351	6 406	6 946
Prešovský kraj	9 729	9 522	9 469	9 755	9 815	9 629	9 543	10 062	10 896
Košický kraj	8 559	8 704	8 905	9 156	9 137	9 104	9 123	9 473	10 221
Slovenská republika	51 343	51 035	51 930	53 958	54 625	54 122	54 631	57 586	61 445
	na 1 000 obyvateľov								
Bratislavský kraj	7,73	7,64	8,54	9,10	9,77	9,81	10,42	11,18	12,02
Trnavský kraj	8,34	8,24	8,48	8,98	8,97	9,14	8,84	9,62	9,93
Trenčiansky kraj	8,14	7,95	7,89	8,41	8,49	8,48	8,72	9,06	9,68
Nitriansky kraj	8,13	8,16	8,27	8,36	8,65	8,55	8,62	9,25	9,66
Žilinský kraj	10,24	10,22	10,16	10,39	10,28	10,09	10,12	10,68	11,13
Banskobystrický kraj	9,08	9,09	9,24	9,75	9,79	9,50	9,70	9,79	10,63
Prešovský kraj	12,31	12,02	11,93	12,26	12,30	12,04	11,91	12,53	13,53
Košický kraj	11,17	11,35	11,59	11,89	11,85	11,78	11,80	12,23	13,16
Slovenská republika	9,54	9,49	9,65	10,02	10,14	10,04	10,12	10,65	11,34

G16

Hrubá miera pôrodnosti v krajoch SR, 2009



Z regionálneho pohľadu dlhodobo najvyššiu pôrodnosť vykazuje Prešovský (13,5 ‰), Košický (13,2 ‰) a Bratislavský kraj (12 ‰). Hrubá miera pôrodnosti sa v nich pohybuje na d ňe slovenským priemerom. Najnižšie hodnoty sú v Nitrianskom, Trenčianskom a Trnavskom kraji, okolo 10 ‰. Najvýraznejšia zmena

vo vývoji pôrodnosti sa z aznamenala v Bratislavskom kraji (nárast o 4,3 bodu v porovnaní s rokom 2001).

V sledovanom období vývoj úhrnnej plodnosti jednoznačne ukazuje, že hoci hodnoty úhrnnej plodnosti majú v súčasnosti priaznivý vývojový trend, tzn. stúpajú, ani jeden kraj nedosahuje stav jednoduchej reprodukcie (2,1 dieťaťa na 1 ženu). Pod kritickou hodnotou (1,5) sú takmer všetky kraje Slovenska. Výnimkou je Prešovský a Košický kraj, kde hodnoty úhrnnej plodnosti dosiahli v roku 2009 takmer 1,7 dieťaťa na 1 ženu vo fertilnom veku.

T 38 Úhrnná plodnosť v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	úhrnná plodnosť								
Bratislavský kraj	0,98	0,95	1,04	1,09	1,15	1,14	1,18	1,26	1,35
Trnavský kraj	1,02	1,00	1,03	1,09	1,08	1,10	1,07	1,16	1,20
Trenčiansky kraj	1,03	1,00	0,99	1,05	1,06	1,05	1,08	1,13	1,21
Nitriansky kraj	1,03	1,03	1,04	1,05	1,08	1,07	1,08	1,17	1,23
Žilinský kraj	1,29	1,28	1,27	1,29	1,27	1,24	1,25	1,32	1,38
Banskobystrický kraj	1,15	1,14	1,16	1,22	1,23	1,20	1,23	1,24	1,36
Prešovský kraj	1,54	1,50	1,48	1,52	1,52	1,49	1,47	1,56	1,68
Košický kraj	1,38	1,41	1,43	1,47	1,47	1,46	1,47	1,53	1,66
Slovenská republika	1,20	1,19	1,20	1,24	1,25	1,24	1,25	1,32	1,41

POTRATOVOSŤ

K pôrodnosti sa úzko viaže proces potratovosti, ktorého úroveň ovplyvňujú najmä reprodukčné zdravie populácie, postoje k nenarodenému dieťaťu, používané metódy antikoncepcie, zo strany spoločnosti legislatívne ustanovenia.

Všeobecne, miera potratovosti v sledovanom období v krajoch klesá, ale intenzitou tohto procesu sa kraje jasne odlišujú. Najnižšou mierou potratovosti, ktorá je hlboko pod celoslovenským priemerom, sa vyznačujú obyvatelia Prešovského kraja, v ktorom podľa indexu potratovosti pripadá 22 potratov na 100 narodených. Index potratovosti s hodnotou pod celoslovenským priemerom dosahuje populácia Bratislavského (27,2%) a Žilinského kraja (27,3%). Nadpriemerný index potratovosti je v Nitrianskom, Trnavskom a tiež v Banskobystrickom kraji. Medziročne poklesol tento index vo všetkých krajoch.

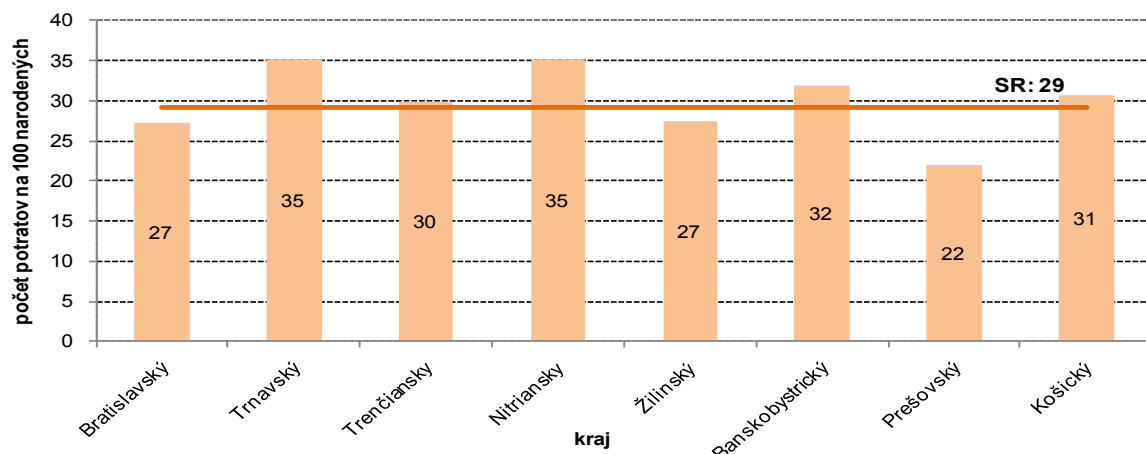
Medzi kraji sú rozdiely v pomere spontánnych potratov a umelých prerušení tehotenstva. Vo väčšine krajov tvoria umelé potraty približne tri štvrtiny všetkých potratov, v Prešovskom a Žilinskom kraji okolo 70 %.

T 38 Vývoj potratovosti v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	počet potratov								
Bratislavský kraj	2 618	2 619	2 358	2 356	2 185	2 234	2 191	2 022	2 024
Trnavský kraj	2 243	2 129	1 984	1 985	1 961	1 861	1 894	1 991	1 954
Trenčiansky kraj	2 245	2 132	2 062	1 980	1 809	1 866	1 878	1 800	1 727
Nitriansky kraj	3 110	2 952	2 848	2 721	2 536	2 413	2 444	2 425	2 387
Žilinský kraj	2 515	2 459	2 367	2 346	2 221	2 163	2 072	2 217	2 118
Banskobystrický kraj	3 380	3 265	3 124	2 899	2 793	2 584	2 201	2 304	2 211
Prešovský kraj	2 640	2 737	2 696	2 443	2 382	2 495	2 382	2 364	2 388
Košický kraj	4 041	3 848	3 720	3 345	3 445	3 438	3 256	3 329	3 126
Slovenská republika	22 792	22 141	21 159	20 075	19 332	19 054	18 318	18 452	17 935
	na 100 narodených (index potratovosti)								
Bratislavský kraj	56,57	57,25	46,05	43,15	37,11	37,66	34,55	29,46	27,20
Trnavský kraj	48,82	46,93	42,45	40,00	39,47	36,70	38,56	37,02	35,13
Trenčiansky kraj	45,57	44,37	43,36	39,12	35,46	36,65	35,89	33,12	29,77
Nitriansky kraj	53,60	50,86	48,48	45,89	41,36	39,89	40,11	37,10	35,01
Žilinský kraj	35,46	34,72	33,62	32,54	31,10	30,86	29,45	29,83	27,30
Banskobystrický kraj	56,21	54,37	51,28	45,13	43,36	41,44	34,66	35,97	31,83
Prešovský kraj	27,14	28,74	28,47	25,04	24,27	25,91	24,96	23,49	21,92
Košický kraj	47,21	44,21	41,77	36,53	37,70	37,76	35,69	35,14	30,58
Slovenská republika	44,39	43,38	50,01	37,20	35,39	35,21	33,53	32,04	29,19

G 17

Index potratovosti v krajoch SR, 2009



ÚMRTNOSTĚ

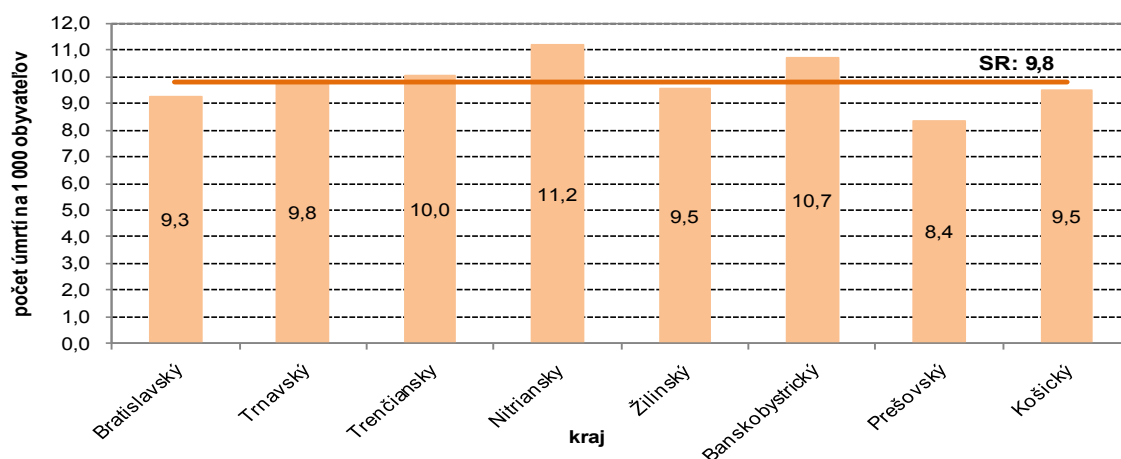
Počet úmrtí je v jednotlivých krajoch dlhodobo stabilný. V krajoch so staršou populáciou a nízkou pôrodnosťou sa hodnoty úmrtnosti pohybujú okolo 11 ‰. Tieto hodnoty sa týkajú Nitrianskeho a Banskobystrického kraja. Najnižšie hodnoty hrubej miery úmrtnosti sú v Prešovskom kraji (pod 9 ‰) vplyvom mladšej vekovej štruktúry obyvateľov.

T 39 Vývoj úmrtnosti v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	počet zomretých								
Bratislavský kraj	5 553	5 524	5 700	5 663	5 920	5 853	5 771	5 792	5 743
Trnavský kraj	5 426	5 480	5 425	5 537	5 460	5 604	5 635	5 468	5 511
Trenčiansky kraj	5 566	5 689	5 859	5 716	6 044	5 875	6 074	5 880	6 003
Nitriansky kraj	7 978	7 757	7 834	7 577	7 941	7 992	8 059	8 062	7 898
Žilinský kraj	6 441	6 247	6 318	6 399	6 628	6 623	6 666	6 800	6 650
Banskobystrický kraj	7 216	7 060	7 046	7 064	7 300	7 158	7 230	7 019	6 987
Prešovský kraj	6 626	6 488	6 666	6 481	6 795	6 813	6 884	6 760	6 730
Košický kraj	7 174	7 287	7 382	7 415	7 387	7 383	7 537	7 383	7 391
Slovenská republika	51 980	51 532	52 230	51 852	53 475	53 301	53 856	53 164	52 913
	na 1 000 obyvateľov								
Bratislavský kraj	9,27	9,22	9,50	9,43	9,83	9,68	9,48	9,44	9,27
Trnavský kraj	9,85	9,95	9,84	10,02	9,86	10,10	10,14	9,79	9,83
Trenčiansky kraj	9,19	9,42	9,72	9,50	10,06	9,79	10,12	9,80	10,01
Nitriansky kraj	11,19	10,90	11,03	10,68	11,20	11,29	11,40	11,41	11,19
Žilinský kraj	9,30	9,02	9,11	9,22	9,54	9,53	9,59	9,77	9,54
Banskobystrický kraj	10,90	10,69	10,69	10,72	11,10	10,90	11,04	10,73	10,69
Prešovský kraj	8,38	8,19	8,40	8,14	8,52	8,52	8,59	8,42	8,36
Košický kraj	9,36	9,50	9,61	9,63	9,58	9,56	9,75	9,53	9,52
Slovenská republika	9,66	9,58	9,71	9,63	9,93	9,89	9,98	9,83	9,77

G 20

Hrubá miera úmrtnosti v krajoch SR, 2009



Počet zomrelých i hrubá miera úmrtnosti sú ovplyvnené v ekovou štruktúrou danej populácie a neodrážajú skutočnú intenzitu zmien vo vývoji úmrtnosti. Nádej na dožitie, resp. stredná dĺžka života v jednotlivých vekových kategóriách je ukazovateľ nezávislý na v ekovej štruktúre a poskytuje pr esnejší a kv alifikovanejší obr az o rozdieloch v úmrtnosti a kvalite života v jednotlivých regiónoch.

Najvyššiu strednú dĺžku života pri narodení majú muži z Bratislavského kraja. Hodnota 73, 4 rokov je v ysoko nad ce slovenským pr iemerom (71,3 rokov). Nadpriemerné hodnoty dosahujú muži aj v Trnavskom a Trenčianskom kraji. Najnižšiu strednú dĺžku života pri narodení majú muži Banskobystrického (70 rokov) a Košického kraja (70,1rokov). Rozdiely v jednotlivých krajoch v strednej dĺžke života pri narodení mužov dosiahli v roku 2009 takmer 3,4 rokov.

Najvyššiu strednú dĺžku života pri narodení u žien sme zaznamenali rovnako ako u mužov v Bratislavskom kraji, kde dosahuje už takmer 80 rokov. Z dlhodobého hľadiska možno konštatovať, že mierne nadpriemerné hodnoty strednej dĺžky života pri narodení si u držiavajú aj ženy Trenčianskeho a Prešovského kraja. Rozdiel medzi kraji v strednej dĺžke života pri narodení u žien je 2 roky. V minulom roku bola najnižšia hodnota strednej dĺžky života pri narodení u žien zaznamenaná v Košickom kraji (78 rokov).

T 40 Stredná dĺžka života pri narodení v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	muži								
Bratislavský kraj	71,48	71,70	72,03	72,05	72,04	72,12	72,47	72,96	73,37
Trnavský kraj	69,49	69,69	69,81	69,99	70,37	70,59	70,77	70,96	71,38
Trenčiansky kraj	70,59	70,91	70,89	71,11	71,08	71,50	71,42	71,78	71,85
Nitriansky kraj	68,79	69,17	69,28	69,63	69,83	70,00	70,06	70,06	70,41
Žilinský kraj	68,89	69,26	69,65	70,00	70,00	70,09	70,06	70,12	70,38
Banskobystrický kraj	67,99	68,25	68,46	68,80	68,90	69,25	69,41	69,76	70,03
Prešovský kraj	69,68	69,86	70,08	70,38	70,48	70,61	70,65	70,74	71,14
Košický kraj	68,34	68,51	68,73	68,87	69,07	69,22	69,35	69,67	70,11
Slovenská republika	69,51	69,77	69,77	70,29	70,11	70,40	70,51	70,85	71,27
	ženy								
Bratislavský kraj	78,27	78,52	78,59	78,72	78,72	78,93	79,24	79,63	79,96
Trnavský kraj	77,13	77,37	77,70	77,74	77,95	78,06	78,32	78,62	78,92
Trenčiansky kraj	78,58	78,62	78,70	78,80	78,88	79,09	79,10	79,39	79,61
Nitriansky kraj	77,25	77,49	77,65	77,82	77,85	77,96	77,95	78,28	78,46
Žilinský kraj	78,33	78,34	78,26	78,17	78,33	78,51	78,64	78,82	78,90
Banskobystrický kraj	77,26	77,34	77,40	77,47	77,55	77,63	77,72	78,07	78,43
Prešovský kraj	77,62	77,85	77,98	78,15	78,16	78,48	78,54	79,00	79,27
Košický kraj	76,94	77,05	76,89	76,84	77,00	77,39	77,66	77,82	77,92
Slovenská republika	77,54	77,57	77,62	77,83	77,90	78,20	78,08	78,73	78,74

PRÍRASTKY

Jednotlivé kraje Slovenska možno podľa vývoja prirodzeného prírastku rozdeliť na 3 základné skupiny regiónov. Prvú skupinu tvoria kraje s kontinuálnym prirodzeným prírastkom: Prešovský (5,1 ‰), Košický (3,6 ‰), Žilinský kraj (1,6 ‰).

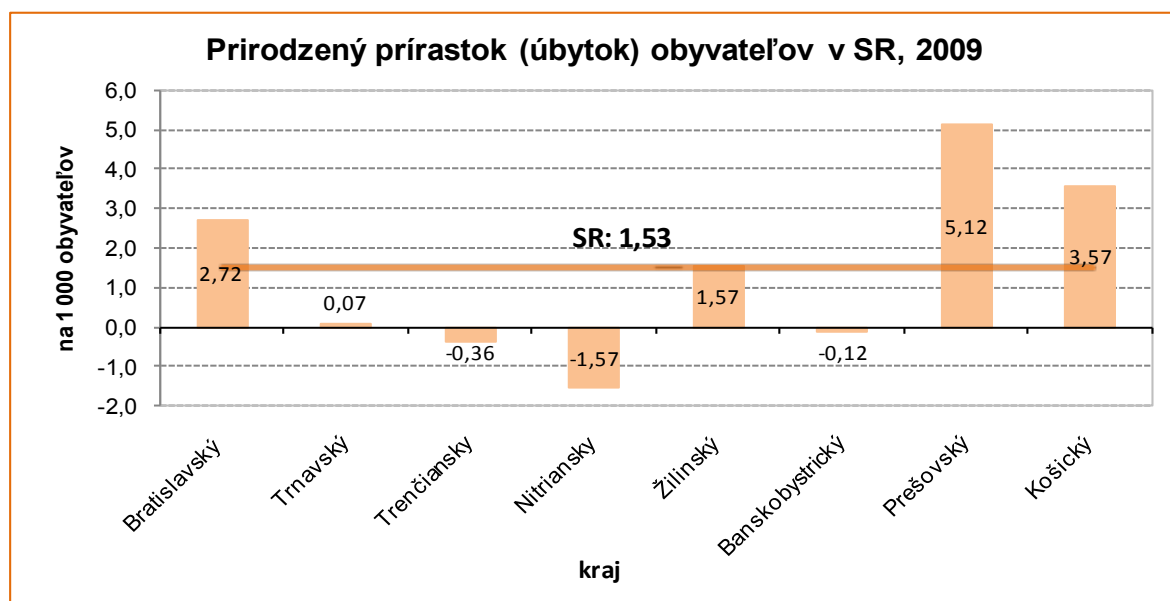
T 41 Prirodzený prírastok (úbytok) v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
prirodzený prírastok (úbytok)									
Bratislavský kraj	-939	-965	-599	-227	-48	68	554	1 048	1 684
Trnavský kraj	-848	-959	-766	-586	-506	-545	-731	-110	38
Trenčiansky kraj	-655	-897	-1 113	-663	-951	-800	-860	-460	-215
Nitriansky kraj	-2 198	-1 964	-1 978	-1 671	-1 831	-1 968	-1 992	-1 554	-1 106
Žilinský kraj	631	815	696	798	490	357	355	607	1 091
Banskobystrický kraj	-1 230	-1 078	-981	-665	-882	-943	-907	-638	-79
Prešovský kraj	3 067	2 991	2 755	3 223	2 975	2 763	2 605	3 262	4 122
Košický kraj	1 328	1 366	1 469	1 686	1 708	1 671	1 544	2 041	2 769
Slovenská republika	-844	-691	-517	1 895	955	603	568	4 196	8 304
na 1 000 obyvateľov									
Bratislavský kraj	-1,57	-1,61	-1,00	-0,38	-0,08	0,11	0,91	1,71	2,72
Trnavský kraj	-1,54	-1,74	-1,39	-1,06	-0,91	-0,98	-1,32	-0,20	0,07
Trenčiansky kraj	-1,08	-1,48	-1,85	-1,10	-1,58	-1,33	-1,43	-0,77	-0,36
Nitriansky kraj	-3,08	-2,76	-2,79	-2,36	-2,58	-2,78	-2,82	-2,20	-1,57
Žilinský kraj	0,91	1,18	1,00	1,15	0,71	0,51	0,51	0,87	1,57
Banskobystrický kraj	-1,86	-1,63	-1,49	-1,01	-1,34	-1,44	-1,39	-0,98	-0,12
Prešovský kraj	3,88	3,77	3,47	4,05	3,73	3,46	3,25	4,06	5,12
Košický kraj	1,73	1,78	1,91	2,19	2,21	2,16	2,00	2,63	3,57
Slovenská republika	-0,16	-0,13	-0,10	0,35	0,18	0,11	0,11	0,78	1,53

V druhej skupine sú kraje, ktoré zaznamenávajú v celom sledovanom období prirodzený úbytok obyvateľstva: Nitriansky (– 1,6 ‰), Trenčiansky (– 0,4 ‰), Banskobystrický kraj (– 0,1 ‰).

Do tretej skupiny patrí Bratislavský a Trnavský kraj, v Bratislavskom dochádza po niekoľko ročnom prirodzenom úbytku od roku 2006 k prirodzenému prírastku, v Trnavskom sa v sledovanom období prvýkrát zaznamenal v roku 2009 tiež prirodzený prírastok.

G 21

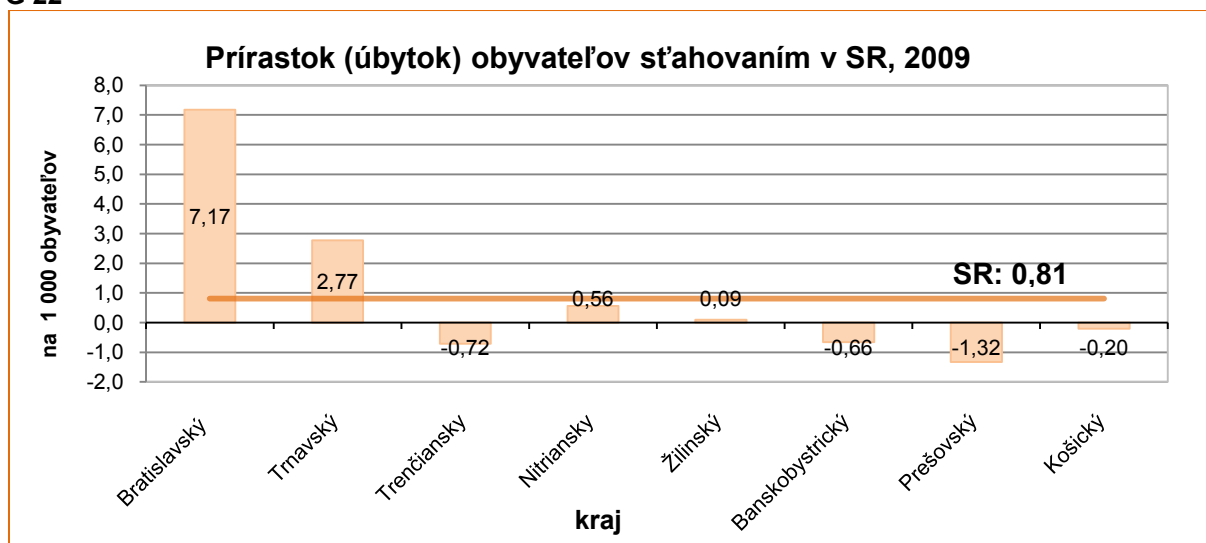


Sťahovanie obyvateľov sa sleduje ako zmena trvalého pobytu osoby cez hranice administratívnej jednotky. V prírastkoch (úbytkoch) sťahovaním sú v údajoch za kraje zahrnutí obyvatelia prisťahovaní, resp. vysťahovaní z iných krajov a tiež zo zahraničia.

T 42 Prírastok (úbytok) sťahovaním v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
prírastok (úbytok) sťahovaním									
Bratislavský kraj	1 200	1 659	650	1 572	2 615	2 986	3 543	4 680	4 444
Trnavský kraj	765	952	1 869	1 770	1 480	1 448	2 807	2 893	1 553
Trenčiansky kraj	-392	-526	-215	-111	-55	261	844	488	-430
Nitriansky kraj	456	654	728	1 269	979	775	1 445	1 171	392
Žilinský kraj	-336	-208	-238	-168	144	206	17	42	64
Banskobystrický kraj	33	-155	-176	80	-367	-414	-187	-333	-432
Prešovský kraj	-626	-1 144	-1 123	-1 292	-1 124	-876	-1 149	-1 246	-1 066
Košický kraj	-88	-331	-86	-246	-269	-532	-527	-635	-158
Slovenská republika	1 012	901	1 409	2 874	3 403	3 854	6 793	7 060	4 367
na 1 000 obyvateľov									
Bratislavský kraj	2,00	2,77	1,08	2,62	4,34	4,94	5,82	7,62	7,18
Trnavský kraj	1,39	1,73	3,39	3,20	2,67	2,61	5,05	5,18	2,77
Trenčiansky kraj	-0,65	-0,87	-0,36	-0,18	-0,09	0,43	1,41	0,81	-0,72
Nitriansky kraj	0,64	0,92	1,03	1,79	1,38	1,09	2,04	1,66	0,56
Žilinský kraj	-0,49	-0,30	-0,34	-0,24	0,21	0,30	0,02	0,06	0,09
Banskobystrický kraj	0,05	-0,23	-0,27	0,12	-0,56	-0,63	-0,29	-0,51	-0,66
Prešovský kraj	-0,79	-1,44	-1,41	-1,62	-1,41	-1,10	-1,43	-1,55	-1,32
Košický kraj	-0,11	-0,43	-0,11	-0,32	-0,35	-0,69	-0,68	-0,82	-0,20
Slovenská republika	0,19	0,17	0,26	0,53	0,63	0,71	1,26	1,31	0,81

G 22



Najziskovejšími kraji z hľadiska sťahovania obyvateľstva sú Bratislavský a Trnavský kraj. Žilinský kraj má kladný prirodzený prírastok aj prírastok sťahovaním.

Nitriansky kraj dosahuje tiež kladné saldo sťahovania, ale jeho výška nedokáže kompenzovať straty z prirodzeného úbytku. Naopak, Trenčiansky a Banskobystrický kraj má straty z obidvoch druhov pohybu obyvateľstva. V Košickom a Prešovskom kraji prirodzený prírastok kompenzuje straty spôsobované vysťahovaním. Úbytok obyvateľov sťahovaním za sledované obdobie sa najmarkantnejšie prejavil v Prešovskom kraji.

Pri hodnotení výsledných hodnôt celkového prírastku obyvateľov v jednotlivých krajoch, na prvom mieste s výrazne stúpajúcou tendenciou je Bratislavský kraj (9,9 ‰).

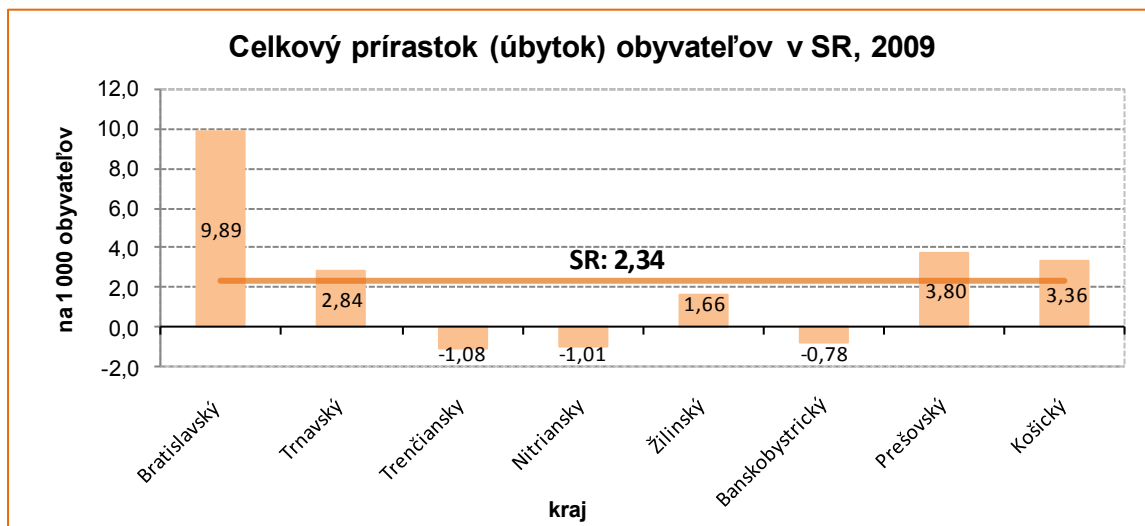
V Nitrianskom a v Banskobystrickom kraji zaznamenávame celkový úbytok obyvateľov počas celého sledovaného obdobia a s výnimkou roku 2008 aj v Trenčianskom kraji. Prirodzený úbytok v spojitosti s úbytkom obyvateľov sťahovaním v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji nevytvárajú priaznivé predpoklady pre zvrátenie tohto vývoja.

Špecifikom Nitrianskeho kraja v porovnaní s predchádzajúcimi je to, že v ňom zaznamenávame tiež prirodzený úbytok, ale zo sťahovania je tento kraj v celom sledovanom období ziskový. Počet prisťahovaných obyvateľov však nedokáže nahradiť straty z prirodzeného úbytku.

Osobitý vývoj charakterizuje populáciu Prešovského a Košického kraja, kde bol v oboch krajoch zaznamenaný celkový prírastok obyvateľov a to vďaka vysokému prirodzenému prírastku, avšak tento je každoročne znižovaný vysokým počtom vysťahovaných sa osôb.

T 43 Celkový prírastok (úbytok) v krajoch SR, 2001- 2009

Územie	Rok								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	celkový prírastok (úbytok)								
Bratislavský kraj	261	694	51	1 345	2 567	3 054	4 097	5 728	6 128
Trnavský kraj	-83	-7	1 103	1 184	974	903	2 076	2 783	1 591
Trenčiansky kraj	-1 047	-1 423	-1 328	-774	-1 006	-539	-16	28	-645
Nitriansky kraj	-1 742	-1 310	-1 250	-402	-852	-1 193	-547	-383	-714
Žilinský kraj	295	607	458	630	634	563	372	649	1 155
Banskobystrický kraj	-1 197	-1 233	-1 157	-585	-1 249	-1 357	-1 094	-971	-511
Prešovský kraj	2 441	1 847	1 632	1 931	1 851	1 887	1 456	2 016	3 056
Košický kraj	1 240	1 035	1 383	1 440	1 439	1 139	1 017	1 406	2 611
Slovenská republika	168	210	892	4 769	4 358	4 457	7 361	11 256	12 671
	na 1 000 obyvateľov								
Bratislavský kraj	0,44	1,16	0,09	2,24	4,26	5,05	6,73	9,33	9,89
Trnavský kraj	-0,15	-0,01	2,00	2,14	1,76	1,63	3,74	4,98	2,84
Trenčiansky kraj	-1,73	-2,36	-2,20	-1,29	-1,67	-0,90	-0,03	0,05	-1,08
Nitriansky kraj	-2,44	-1,84	-1,76	-0,57	-1,20	-1,69	-0,77	-0,54	-1,01
Žilinský kraj	0,43	0,88	0,66	0,91	0,91	0,81	0,54	0,93	1,66
Banskobystrický kraj	-1,81	-1,87	-1,75	-0,89	-1,90	-2,07	-1,67	-1,48	-0,78
Prešovský kraj	3,09	2,33	2,06	2,43	2,32	2,36	1,82	2,51	3,80
Košický kraj	1,62	1,35	1,80	1,87	1,87	1,47	1,32	1,81	3,36
Slovenská republika	0,03	0,04	0,17	0,89	0,81	0,83	1,36	2,08	2,34



Rozlohou najväčším krajom je Banskobystrický kraj, početnosťou obyvateľov je najväčší Prešovský kraj, najhustejšie osídleným krajom je Bratislavský kraj.

T 44 Rozloha, počet a hustota obyvateľov podľa krajov SR, 2009

Kraj, SR	Rozloha* (km ²)	Obyvateľstvo k 31. 12. 2009	Hustota obyvateľov (ob./km ²)	Počet obcí	
				spolu	z toho mestá
Bratislavský	2 053	622706	303,4	73	7
Trnavský	4 147	561525	135,4	251	16
Trenčiansky	4 502	599214	133,1	276	18
Nitriansky	6 344	705661	111,2	354	15
Žilinský	6 809	697502	102,4	315	18
Banskobystrický	9 454	653186	69,1	516	24
Prešovský	8 974	807011	89,9	666	23
Košický	6 755	778120	115,2	440	17
SR	49 037	5 424 925	110,6	2 891	138

* zdroj údajov: GKÚ

6. MEDZINÁRODNÉ POROVNANIE

Komparácia demografických javov, hľadanie spoločných čŕt a vzájomných odlišností umožňuje zistiť, v ktorom vývojom stupni sa daná populácia nachádza a tým dáva možnosť politikám jednotlivých štátov využiť už získané skúsenosti iných, optimálne v súčinnosti s rešpektovaním národných špecifík.

Keďže Slovenská republika je súčasťou Európskej únie a jej politiky sa tvoria predovšetkým v súlade s týmto politicko-ekonomickým a kultúrno-spoločenským zoskupením zamierame sa na porovnanie demografických javov v ňom.

Prvé odborné odhady za jednotlivé krajiny EÚ sa týkajú predovšetkým prirodzeného a mechanického pohybu, ktorého výsledkom sú početnosti jednotlivých populácií EÚ.

K 31.12.2009 mala Európska únia podľa prvých odborných odhadov Eurostatu 501,3 miliónov obyvateľov. Najpočetnejšími populáciami sú populácie v Nemecku (82 mil.), Francúzsku (65 mil.), Spojenom kráľovstve (62 mil.) a Taliansku (60 mil.). Najmenej početnými (pod 1 mil.) sú populácie Malty (416 tis.), Luxemburska (502 tis.) a Cypru (802 tis.). Obyvatelia Slovenska tvoria 1,1 % obyvateľstva EÚ, rovnako ako obyvatelia Fínska a Dánska.

V roku 2009 sa v EÚ narodilo 5,4 milióna živých detí, čo predstavuje oproti roku 2008 nevýrazný medziročný pokles (– 0,1 %). Ide o prvý medziročný pokles počtu živo narodených detí od roku 2003. V porovnaní s rokom 2001 však vzrástol počet živo narodených detí v EÚ v roku 2009 o 8 %. Hrubá miera pôrodnosti bola 10,8 ‰, o 0,5 bodu nižšia než v Slovenskej republike.

Najvyššia pôrodnosť je v Írsku (16,8 ‰), Francúzsku (12,9 ‰), Spojenom kráľovstve (12,7 ‰), najnižšia v Nemecku (7,9 ‰), Portugalsku, Rakúsku a Taliansku (9,2 ‰). Slovensko (11,3 ‰) je na 17. mieste spolu s Fínskom a Dánskom.

V roku 2009 zomrelo vyše 4,8 milióna obyvateľov EÚ, na 1000 obyvateľov tak pripadlo takmer 9,6 zomretých osôb. Tento demografický proces má znaky stability.

Oproti hodnotám z začiatku Európskej únie je na Slovensku hrubá miera úmrtnosti vyššia o 0,2 bodu. Najvyššia úmrtnosť je v Bulharsku (14,3 ‰), Lotyšsku (13,3 ‰), Maďarsku (13,0 ‰), najnižšia v Luxembursku (7,3 ‰), na Cypre a v Írsku (pod 7 ‰). Slovensko (9,8 ‰) je na 16. mieste spolu s Gréckom.

Prirodzený prírastok bol tak v roku 2009 v EÚ kladný a tvoril 596 tisíc osôb. Sťahovaním pribudlo 941 tisíc osôb, takže celkový prírastok bol 1,5 mil. osôb. Prírastok sťahovaním tvorí 61 % celkového prírastku, táto hodnota je o 10,6 bodov nižšia ako minulý rok.

Krajiny EÚ je možné na základe prírastkov rozdeliť do dvoch základných skupín: krajiny s prírastkom obyvateľstva a krajiny s úbytkom obyvateľstva (T 45).

T 45 Počet obyvateľov EÚ, EZVO a ich členských/kandidátskych krajín, 2001 - 2009 (k 31. 12.)

Zoskupenie, štát	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EÚ 27	484 636 747	486 647 831	488 799 601	491 153 644	493 226 936	495 270 075	497 649 125 (p)	499 723 520 (p)	501 259 840 (f)
EHP	489 480 913	491 522 417	493 701 922	496 088 184	498 201 951	500 294 049	502 737 111 (p)	504 877 729 (p)	506 469 400 (f)
EZVO	12 099 819	12 188 439	12 266 469	12 349 642	12 434 143	12 532 713	12 681 480	12 856 065 (p)	12 970 037 (f)
EÚ 27									
Belgicko	10 309 725	10 355 844	10 396 421	10 445 852	10 511 382	10 584 534	10 666 866	10 750 000 (p)	10 827 519 (f)
Bulharsko	7 891 095	7 845 841	7 801 273	7 761 049	7 718 750	7 679 290	7 640 238	7 606 551	7 576 751 (f)
Česko	10 206 436	10 203 269	10 211 455	10 220 577	10 251 079	10 287 189	10 381 130	10 467 542	10 512 397 (f)
Dánsko	5 368 354	5 383 507	5 397 640	5 411 405	5 427 459	5 447 084	5 475 791	5 511 451	5 547 088 (f)
Nemecko	82 440 309	82 536 680	82 531 671	82 500 849	82 437 995	82 314 906	82 217 837	82 002 356	81 757 595 (f)
Estónsko	1 361 242	1 356 045	1 351 069	1 347 510	1 344 684	1 342 409	1 340 935	1 340 415	1 340 274 (f)
Írsko	3 899 876	3 963 665	4 027 732	4 109 173	4 209 019	4 312 526	4 401 335	4 450 014	4 450 878 (f)
Grécko	10 968 708	11 006 377	11 040 650	11 082 751	11 125 179	11 171 740	11 213 785	11 260 402	11 306 183 (f)
Španielsko	40 964 244	41 663 702	42 345 342	43 038 035	43 758 250	44 474 631	45 283 259	45 828 172	46 087 170 (f)
Francúzsko	61 424 036	61 864 088	62 292 241	62 772 870	63 229 443	63 623 209	63 982 881	64 350 759	64 709 480 (f)
Taliansko	56 993 742	57 321 070	57 888 245	58 462 375	58 751 711	59 131 287	59 619 290	60 045 068	60 397 353 (f)
Cyprus	705 539	715 137	730 367	749 175	766 414	778 684	789 269	796 875	801 851 (f)
Lotyšsko	2 345 768	2 331 480	2 319 203	2 306 434	2 294 590	2 281 305	2 270 894	2 261 294	2 248 961 (f)
Litva	3 475 586	3 462 553	3 445 857	3 425 324	3 403 284	3 384 879	3 366 357	3 349 872	3 329 227 (f)
Luxembursko	444 050	448 300	454 960	461 230	469 086	476 187	483 799	493 500	502 207 (f)
Maďarsko	10 174 853	10 142 362	10 116 742	10 097 549	10 076 581	10 066 158	10 045 401	10 030 975	10 013 628 (f)
Malta	394 641	397 296	399 867	402 668	405 006	407 810	410 290	413 609	416 333 (f)
Holandsko	16 105 285	16 192 572	16 258 032	16 305 526	16 334 210	16 357 992	16 405 399	16 485 787	16 576 800 (f)
Rakúsko	8 063 640	8 100 273	8 142 573	8 201 359	8 254 298	8 282 984	8 318 592	8 355 260	8 372 930 (f)
Poľsko	38 242 197	38 218 531	38 190 608	38 173 835	38 157 055	38 125 479	38 115 641	38 135 876	38 163 895 (f)
Portugalsko	10 329 340	10 407 465	10 474 685	10 529 255	10 569 592	10 599 095	10 617 575	10 627 250	10 636 888 (f)
Rumunsko	21 833 483	21 772 774	21 711 252	21 658 528	21 610 213	21 565 119	21 528 627	21 498 616	21 466 174 (f)
Slovinsko	1 994 026	1 995 033	1 996 433	1 997 590	2 003 358	2 010 377	2 010 269 (b)	2 032 362	2 054 119 (f)
Slovensko	5 378 951	5 379 161	5 380 053	5 384 822	5 389 180	5 393 637	5 400 998	5 412 254	5 424 057 (f)
Fínsko	5 194 901	5 206 295	5 219 732	5 236 611	5 255 580	5 276 955	5 300 484	5 326 314	5 350 475 (f)
Švédsko	8 909 128	8 940 788	8 975 670	9 011 392	9 047 752	9 113 257	9 182 927	9 256 347	9 347 899 (f)
Spojené kráľovstvo	59 217 592	59 437 723	59 699 828	60 059 900	60 425 786	60 781 352	61 179 256 (p)	61 634 599 (p)	62 041 708 (f)
EU - kandidátske krajiny									
Chorvátsko	4 444 608	4 442 744	4 441 733	4 443 901	4 442 884	4 441 238	4 436 401	4 435 056	:
Macedónsko	2 038 651	2 023 654	2 029 892	2 035 196	2 038 514	2 041 941	2 045 177	2 048 619	:
Turecko	68 838 069	69 770 026	70 692 009	71 610 009	72 519 974	69 689 256 (b)	70 586 256	71 517 100	:
EZVO									
Island	286 575	288 471	290 570	293 577	299 891	307 672	315 459	319 368	318 755 (f)
Lichtenštajnsko	33 525	33 863	34 294	34 600	34 905	35 168	35 356	35 589	35 981 (f)
Nórsko	4 524 066	4 552 252	4 577 457	4 606 363	4 640 219	4 681 134	4 737 171	4 799 252	4 854 824 (f)
Švajčiarsko	7 255 653	7 313 853	7 364 148	7 415 102	7 459 128	7 508 739	7 593 494	7 701 856	7 760 477 (f)

EÚ-Európska únia, EHP-Európsky hospodársky priestor (EÚ-27, Island, Lichtenštajnsko, Nórsko), EZVO-Európske združenie voľného obchodu,
: údaje sú nedostupné, (b) prerušenie porovnateľnosti časového radu, (f) prognóza

T 46 Vybrané demografické charakteristiky obyvateľstva členských krajín EÚ a EZVO, 2009

Zoskupenie, štát	Živo narodení		Zomretí		PP		PS		CP		Živo narodení		Zomretí		PP		PS		CP	
	počet v tisícoch										na 1 000 obyvateľov									
EÚ 27	5 421,7	(f)	4 826,1	(f)	595,7	(f)	940,6	(f)	1536,3	(f)	10,8	(f)	9,6	(f)	1,2	(f)	1,9	(f)	3,1	(f)
EHP	5 488,5	(f)	4 870,1	(f)	618,4	(f)	973,3	(f)	1591,7	(f)	10,9	(f)	9,6	(f)	1,2	(f)	1,9	(f)	3,1	(f)
EZVO	144,7	(f)	106,1	(f)	38,6	(f)	75,4	(f)	114,0	(f)	11,2	(f)	8,2	(f)	3,0	(f)	5,8	(f)	8,8	(f)
EÚ 27																				
Belgicko	124,1	(f)	101,7	(f)	22,4	(f)	55,1	(f)	77,5	(f)	11,5	(f)	9,4	(f)	2,1	(f)	5,1	(f)	7,2	(f)
Bulharsko	79,3	(f)	108,2	(f)	-28,9	(f)	-0,9	(f)	-29,8	(f)	10,4	(f)	14,3	(f)	-3,8	(f)	-0,1	(f)	-3,9	(f)
Česko	115,9	(f)	106,0	(f)	9,8	(f)	35,0	(f)	44,9	(f)	11,0	(f)	10,1	(f)	0,9	(f)	3,3	(f)	4,3	(f)
Dánsko	62,6	(f)	54,8	(f)	7,8	(f)	27,8	(f)	35,6	(f)	11,3	(f)	9,9	(f)	1,4	(f)	5,0	(f)	6,4	(f)
Nemecko	645,6	(f)	834,6	(f)	-189,0	(f)	-55,7	(f)	-244,8	(f)	7,9	(f)	10,2	(f)	-2,3	(f)	-0,7	(f)	-3,0	(f)
Estónsko	15,8	(f)	16,0	(f)	-0,3	(f)	0,1	(f)	-0,1	(f)	11,8	(f)	12,0	(f)	-0,2	(f)	0,1	(f)	-0,1	(f)
Írsko	74,9	(f)	30,1	(f)	44,7	(f)	-43,9	(f)	0,9	(f)	16,8	(f)	6,8	(f)	10,0	(f)	-9,9	(f)	0,2	(f)
Grécko	120,7	(f)	110,8	(f)	9,9	(f)	35,9	(f)	45,8	(f)	10,7	(f)	9,8	(f)	0,9	(f)	3,2	(f)	4,1	(f)
Španielsko	564,0	(f)	383,9	(f)	180,1	(f)	78,9	(f)	259,0	(f)	12,3	(f)	8,4	(f)	3,9	(f)	1,7	(f)	5,6	(f)
Francúzsko	830,4	(f)	548,2	(f)	282,2	(f)	76,5	(f)	358,7	(f)	12,9	(f)	8,5	(f)	4,4	(f)	1,2	(f)	5,6	(f)
Taliansko	553,6	(f)	584,7	(f)	-31,1	(f)	383,4	(f)	352,3	(f)	9,2	(f)	9,7	(f)	-0,5	(f)	6,4	(f)	5,9	(f)
Cyprus	9,3	(f)	5,2	(f)	4,0	(f)	0,9	(f)	5,0	(f)	11,6	(f)	6,5	(f)	5,1	(f)	1,2	(f)	6,2	(f)
Lotyšsko	22,2	(f)	29,9	(f)	-7,7	(f)	-4,6	(f)	-12,3	(f)	9,8	(f)	13,3	(f)	-3,4	(f)	-2,1	(f)	-5,5	(f)
Litva	36,8	(f)	42,0	(f)	-5,2	(f)	-15,5	(f)	-20,6	(f)	11,0	(f)	12,6	(f)	-1,6	(f)	-4,6	(f)	-6,2	(f)
Luxembursko	5,6	(f)	3,6	(f)	1,9	(f)	6,8	(f)	8,7	(f)	11,2	(f)	7,3	(f)	3,9	(f)	13,6	(f)	17,5	(f)
Maďarsko	97,1	(f)	130,2	(f)	-33,1	(f)	15,7	(f)	-17,3	(f)	9,7	(f)	13,0	(f)	-3,3	(f)	1,6	(f)	-1,7	(f)
Malta	3,9	(f)	3,3	(f)	0,7	(f)	2,1	(f)	2,7	(f)	9,5	(f)	7,9	(f)	1,6	(f)	5,0	(f)	6,6	(f)
Holandsko	185,4	(f)	134,1	(f)	51,4	(f)	39,7	(f)	91,0	(f)	11,2	(f)	8,1	(f)	3,1	(f)	2,4	(f)	5,5	(f)
Rakúsko	76,7	(f)	76,6	(f)	0,1	(f)	17,6	(f)	17,7	(f)	9,2	(f)	9,2	(f)	0,0	(f)	2,1	(f)	2,1	(f)
Poľsko	428,3	(f)	384,9	(f)	43,4	(f)	-15,4	(f)	28,0	(f)	11,2	(f)	10,1	(f)	1,1	(f)	-0,4	(f)	0,7	(f)
Portugalsko	97,4	(f)	102,4	(f)	-5,0	(f)	14,6	(f)	9,6	(f)	9,2	(f)	9,6	(f)	-0,5	(f)	1,4	(f)	0,9	(f)
Rumunsko	227,5	(f)	257,5	(f)	-29,9	(f)	-2,5	(f)	-32,4	(f)	10,6	(f)	12,0	(f)	-1,4	(f)	-0,1	(f)	-1,5	(f)
Slovinsko	22,5	(f)	18,7	(f)	3,8	(f)	18,0	(f)	21,8	(f)	11,0	(f)	9,1	(f)	1,9	(f)	8,8	(f)	10,6	(f)
Slovensko	61,0	(f)	53,1	(f)	7,9	(f)	3,9	(f)	11,8	(f)	11,3	(f)	9,8	(f)	1,5	(f)	0,7	(f)	2,2	(f)
Fínsko	60,1	(f)	49,5	(f)	10,6	(f)	13,5	(f)	24,2	(f)	11,3	(f)	9,3	(f)	2,0	(f)	2,5	(f)	4,5	(f)
Švédsko	113,8	(f)	89,9	(f)	23,9	(f)	67,6	(f)	91,6	(f)	12,2	(f)	9,7	(f)	2,6	(f)	7,3	(f)	9,8	(f)
Spojené kráľovstvo	787,4	(f)	566,3	(f)	221,1	(f)	186,0	(f)	407,1	(f)	12,7	(f)	9,2	(f)	3,6	(f)	3,0	(f)	6,6	(f)
EU – kandidát. krajiny																				
Chorvátsko	:		:		:		:		:		:		:		:		:		:	
Macedónsko	:		:		:		:		:		:		:		:		:		:	
Turecko	:		:		:		:		:		:		:		:		:		:	
EZVO																				
Island	5,0	(f)	2,0	(f)	3,0	(f)	-3,6	(f)	-0,6	(f)	15,5	(f)	6,2	(f)	9,3	(f)	-11,3	(f)	-1,9	(f)
Lichtenštajnsko	0,4	(f)	0,2	(f)	0,2	(f)	0,2	(f)	0,4	(f)	11,6	(f)	6,0	(f)	5,6	(f)	5,3	(f)	11,0	(f)
Nórsko	61,4	(f)	41,9	(f)	19,6	(f)	36,0	(f)	55,6	(f)	12,7	(f)	8,7	(f)	4,1	(f)	7,5	(f)	11,5	(f)
Švajčiarsko	77,9	(f)	62,0	(f)	15,9	(f)	42,8	(f)	58,6	(f)	10,1	(f)	8,0	(f)	2,1	(f)	5,5	(f)	7,6	(f)

: údaje sú nedostupné, (p) predbežné údaje, (f) prognóza, PP - prirodzený prírastok, PS - prírastok sťahovaním, CP - celkový prírastok

Ďalšie, detailnejšie členenie je možné urobiť na základe typu prírastku, resp. úbytku 6 skupín: a) krajiny s kladným prirodzeným i migračným prírastkom: Belgicko, Česko, Dánsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Cyprus, Luxembursko, Malta, Holandsko, Rakúsko, Slovinsko, Slovensko, Fínsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo; b) krajiny so záporným prirodzeným i migračným prírastkom: Bulharsko, Nemecko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko; c) krajiny so záporným prirodzeným a kladným migračným prírastkom, ale kladným celkovým prírastkom: Taliansko, Portugalsko; d) krajiny so záporným prirodzeným a kladným migračným prírastkom, ale záporným celkovým prírastkom: Estónsko, Maďarsko; e) krajiny s kladným prirodzeným a záporným migračným prírastkom, ale kladným celkovým prírastkom: Poľsko, Írsko; f) krajiny s kladným prirodzeným a záporným migračným prírastkom, ale záporným celkovým prírastkom: žiadna.

Slovenská republika zatiaľ vždy patrila medzi krajiny, kde bol zaznamenaný celkový prírastok, avšak v rokoch 2001 – 2003 bola na poslednom mieste medzi krajinami s celkovým prírastkom, od 2004 – 2007 bola tesne pred Malťou, avšak v roku 2009 sa za ňu dostali okrem Malty ešte aj Írsko, Cyprus, Luxembursko a Portugalsko.

Od roku 2001 ubudlo najviac obyvateľstva v Nemecku (683 tis.) a Rumunsku (367 tis.). Ďalšími krajinami, kde došlo k úbytku za uvedené obdobie sú: Bulharsko, Maďarsko, Litva, Poľsko, Lotyšsko a Estónsko.

Ostatné krajiny EÚ zaznamenali prírastky. Najviac obyvateľstva pribudlo od roku 2001 Španielsku (5,1 mil.), Taliansku (3,4 mil.), Francúzsku (3,3 mil.) a v Spojenom kráľovstve (2,8 mil.).

7. PROGNOZA OBYVATEĽSTVA SR DO ROKU 2025

V roku 2002 Štatistický úrad Slovenskej republiky vydal Prognózu vývoja obyvateľstva v SR do roku 2025. Počiatočným bodom prognózy bol koniec roku 2001, východiskovou bola veková štruktúra k 31. decembru 2001. Počas piatich rokov po oficiálnom publikovaní tejto prognózy nastali okolnosti podmieňujúce jej aktualizáciu. Za najviac pravdepodobný sa považuje stredný scenár prognózy, preto sa stal predmetom aktualizácie. Aktualizovaná prognóza vychádza z vekovej štruktúry k 31. decembru 2001. Následný vývoj do roku 2006 predstavujú reálne údaje zo štatistiky pohybu obyvateľstva. Aktualizovaná prognóza bola spracovaná Infostatom v spolupráci s Prírodovedeckou fakultou UK. Bola použita klasická kohortno - komponentná metóda. Vstupné údaje týkajúce sa dynamiky a štruktúry obyvateľstva sú oficiálnymi údajmi ŠÚ SR.

T 47 Hlavné výsledky prognózy vývoja obyvateľstva SR, 2010-2025

Rok	Živo narodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok	Počet obyvateľov	Priemerný vek
2010	57 074	52 546	4 528	4 203	8 731	5 423 703	38,84
2011	57 376	52 969	4 407	4 485	8 892	5 432 595	39,10
2012	58 190	53 412	4 778	4 760	9 538	5 442 133	39,36
2013	58 714	53 857	4 857	5 029	9 886	5 452 019	39,61
2014	58 648	54 271	4 377	5 308	9 685	5 461 704	39,85
2015	59 032	54 672	4 360	5 589	9 949	5 471 653	40,09
2016	58 472	55 057	3 415	5 850	9 265	5 480 918	40,33
2017	57 935	55 422	2 513	6 142	8 655	5 489 573	40,57
2018	56 985	55 779	1 206	6 412	7 618	5 497 191	40,81
2019	56 397	56 142	255	6 680	6 935	5 504 126	41,05
2020	55 616	56 493	-877	6 976	6 099	5 510 225	41,30
2021	54 491	56 863	-2 372	7 241	4 869	5 515 094	41,55
2022	53 337	57 256	-3 919	7 520	3 601	5 518 695	41,81
2023	52 189	57 670	-5 481	7 792	2 311	5 521 006	42,07
2024	51 068	58 129	-7 061	8 068	1 007	5 522 013	42,33
2025	50 007	58 626	-8 619	8 351	-268	5 521 745	42,00

ZÁVER

Populačný vývoj je jeden z o základných determinantov budúcnosti našej spoločnosti. Súčasný vývoj jednotlivých demografických procesov poukazuje na to, že slovenská populácia prechádza viacerými zmenami, ich dôsledkami sú novodobé trendy, ktorým je potrebné venovať pozornosť a prispôbiť politiky.

Základné trendy sobášnosti:

- úroveň sobášnosti zostáva nízka (potenciál sobáša schopného obyvateľstva je podstatne vyšší),
- nevykazuje jednoznačný štatistický trend, medziročne sa vyskytujú zvyšovania i poklesy,
- pokračuje odklad sobášov do vyššieho veku, zvyšuje sa priemerný vek ženíchov a neviest
- úroveň sobášnosti je stále ovplyvňovaná predovšetkým prvosobášnosťou.

Základné trendy rozvodovosti:

- úroveň rozvodovosti je vysoká,
- zvyšuje sa podiel konaní ukončených rozvodom,
- vyššia rozvodová aktivita žien,
- dĺžka trvania manželstva má rastúci trend, zvyšuje sa priemerný vek pri rozvode,
- klesá podiel rozvodov s maloletými deťmi.

Základné trendy pôrodnosti:

- pokračuje očakávané zvyšovanie plodnosti a pôrodnosti, plodnosť sa dostala nad hodnoty „veľmi nízkej plodnosti“, t.j. nad 1,3,
- odkladanie rodičovstva do vyššieho veku, zvyšovanie priemerného veku pri pôrode i prvom pôrode,
- podľa poradia dominujú dlhodobé deti prvého poradia,
- zvyšuje sa podiel detí narodených mimo manželstva.

Základné trendy potratovosti:

- pokračuje pokles počtu potratov,
- umelá potratovosť klesá, ale tempo sa spomaľuje.

Základné trendy úmrtnosti:

- hrubá miera úmrtnosti sa udržiava pod 10 ‰,
- stredná dĺžka života pri narodení sa zvyšuje,
- mužská nadúmrtnosť,
- 93-94 % úmrtí spôsobujú choroby obehovej sústavy, nádory, vonkajšie príčiny, choroby dýchacej sústavy a choroby tráviacej sústavy.

Základné trendy v sťahovaní:

- saldo zahraničného sťahovania je kladné,
- v zahraničnej migrácii tvorí dlhodobu najväčšiu časť migrácia obyvateľov „z“ a „do“ európskych krajín,
- prevládajúcim typom vnútorného sťahovania je lokálna migrácia (sťahovanie z obce do obce v rámci okresu).

Vývoj demografických procesov sa ná sledne premieta do všetkých demografických štruktúr. V súčasnosti je pre ďalší vývoj spoločnosti najzávažnejším problémom veková štruktúra a jej vývoj.

Hlavným trendom je, že Slovenská populácia starne. Proces demografického starnutia sa stáva spoločným problémom dotýkajúcim sa v súčasnosti predovšetkým Európy a hoci slovenská populácia patrí medzi mladšie v rámci Európy, proces jej starnutia bude patriť medzi najrýchlejšie.

Preto je potrebné uvažovať a pracovať na nadrezortnom riešení tejto problematiky, hlavne v oblasti celoživotného vzdelávania, ale aj zdravotnej problematiky, dlhodobej starostlivosti a ďalších sociálnych služieb.

LITERATÚRA

- Bleha, B.- Vaňo, B.: *Prognóza vývoja obyvateľstva SR do roku 2025 (aktualizácia)*. Bratislava: INFOSTAT, 2007.
- Brezák, J.: *Úvod do štúdia demografie*. Bratislava: LÚČ, 2005.
- Giddens, A.: *Sociologie*. Praha: Argo, 1999.
- Hamplová, D.: *Životní spokojenost, štěstí a rodinný stav v 21 evropských zemích*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2006, Vol. 42, No. 1
- Jurčová, D.: *Slovník demografických pojmů*. Bratislava: INFOSTAT, 2005.
- Kohler, H. P., F. C. Billari, J. A. Ortega. 2002. The emergence of lowest-low fertility in Europe during the 1990s. In: *Population and Development Review* 28 (4): 641-680.
- Možný, I.: *Sociologie rodiny*. Praha: SLON, 1999.
- Podmanický, I.: Axiologické východiská výchovy v rodinnom prostredí, Zborník referátov z konferencie „O výchove v rodine“, SSPRZR, Bratislava, 2001.
- Roubíček, V.: *Úvod do demografie*. Praha: CODEX Bohemia, 1997.
- Demografická příručka. Praha: Český statistický úřad, 1996.
- Pohyb obyvateľstva v SR (2001-2009). Bratislava: Štatistický úrad SR.
- Stav a pohyb obyvateľstva v Slovenskej republike (2001-2009). Bratislava: Štatistický úrad SR.
- Úmrtnostné tabuľky za Slovenskú republiku (2001-2009). Bratislava: Štatistický úrad SR.
- Vekové zloženie obyvateľstva Slovenskej republiky (2001-2009). Bratislava: Štatistický úrad SR.

Internetové zdroje (jún 2010):

- <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=2464>
- http://www.oeaw.ac.at/vid/datasheet/download/European_Demographic_Data_Sheet_2008.pdf
- http://www.oeaw.ac.at/vid/popeurope/download/tempo_effect.pdf
- www.demographic-research.org
- <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol19/3/default.htm>
- <http://eur-ex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009IE0049:SK:HTML>
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html>

PRÍLOHY

Tematické mapy

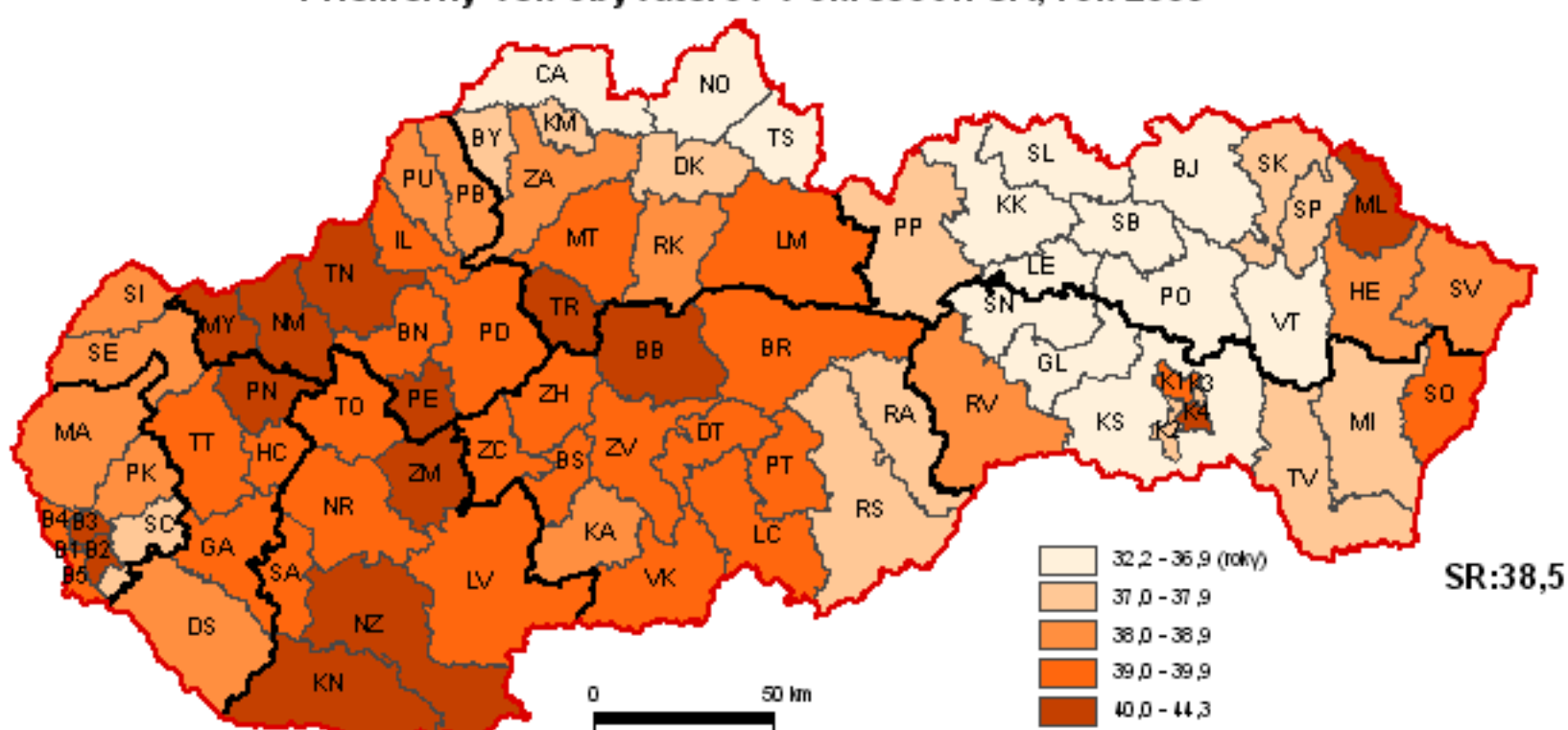
Zoznam použitých značiek názvov okresov ¹⁾

Okres	Značka	Okres	Značka
Bratislava I	B1	Banská Bystrica	BB
Bratislava II	B2	Banská Štiavnica	BS
Bratislava III	B3	Brezno	BR
Bratislava IV	B4	Detva	DT
Bratislava V	B5	Krupina	KA
Malacky	MA	Lučenec	LC
Pezinok	PK	Poltár	PT
Senec	SC	Revúca	RA
Dunajská Streda	DS	Rimavská Sobota	RS
Galanta	GA	Veľký Krtíš	VK
Hlohovec	HC	Zvolen	ZV
Piešťany	PN	Žarnovica	ZC
Senica	SE	Žiar nad Hronom	ZH
Skalica	SI	Bardejov	BJ
Trnava	TT	Humenné	HE
Bánovce nad Bebravou	BN	Kežmarok	KK
Ilava	IL	Levoča	LE
Myjava	MY	Medzilaborce	ML
Nové Mesto nad Váhom	NM	Poprad	PP
Partizánske	PE	Prešov	PO
Považská Bystrica	PB	Sabinov	SB
Prievidza	PD	Snina	SV
Púchov	PU	Stará Ľubovňa	SL
Trenčín	TN	Stropkov	SP
Komárno	KN	Svidník	SK
Levice	LV	Vranov nad Topľou	VT
Nitra	NR	Gelnica	GL
Nové Zámky	NZ	Košice I	K1
Šaľa	SA	Košice II	K2
Topoľčany	TO	Košice III	K3
Zlaté Moravce	ZM	Košice IV	K4
Bytča	BY	Košice - okolie	KS
Čadca	CA	Michalovce	MI
Dolný Kubín	DK	Rožňava	RV
Kysucké Nové Mesto	KM	Sobrance	SO
Liptovský Mikuláš	LM	Spišská Nová Ves	SN
Martin	MT	Trebišov	TV
Námestovo	NO		
Ružomberok	RK		
Turčianske Teplice	TR		
Tvrdošín	TS		
Žilina	ZA		

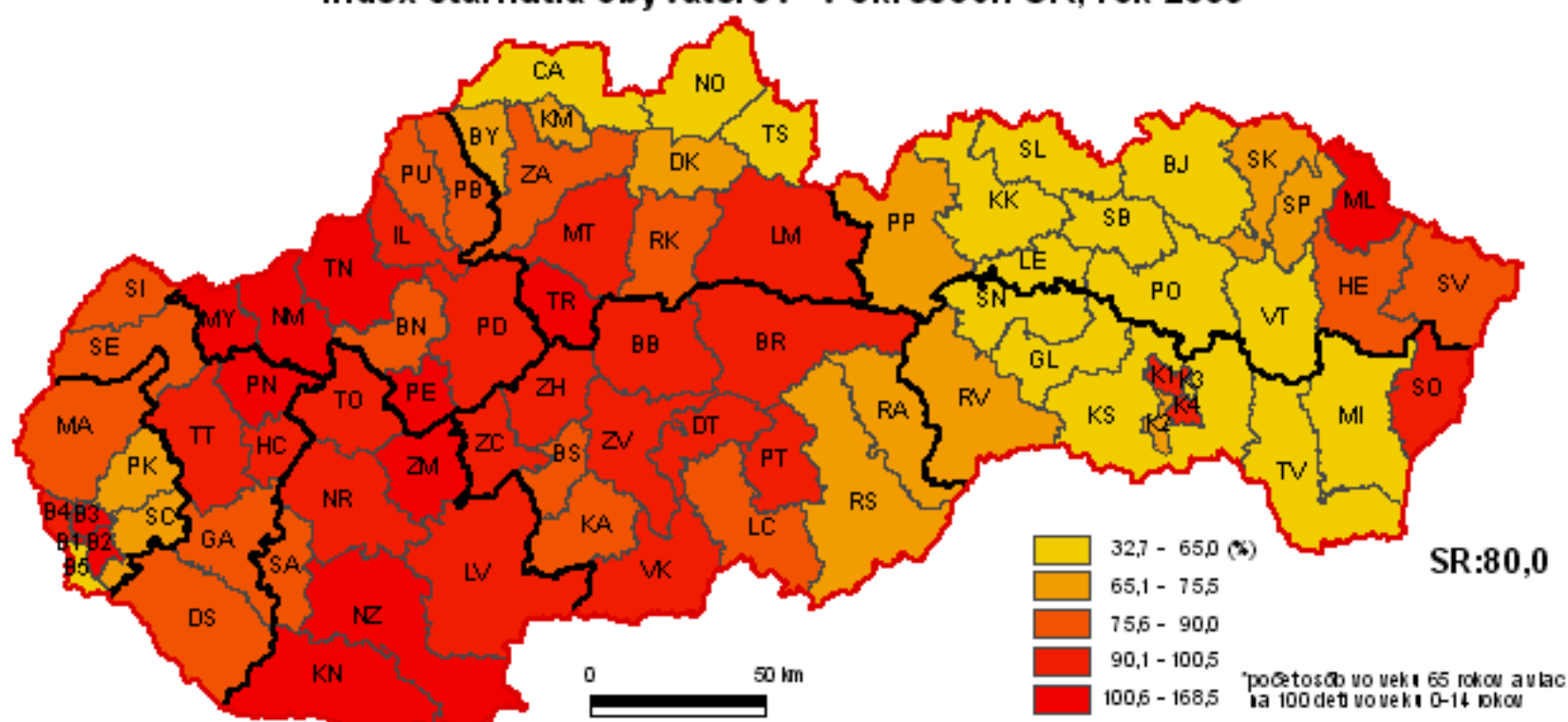
¹⁾ Opatrenie ŠÚ SR, ktorým sa ustanovujú číselníky územných jednotiek SR (č. 299/1996 Z. z.)

Vekové charakteristiky

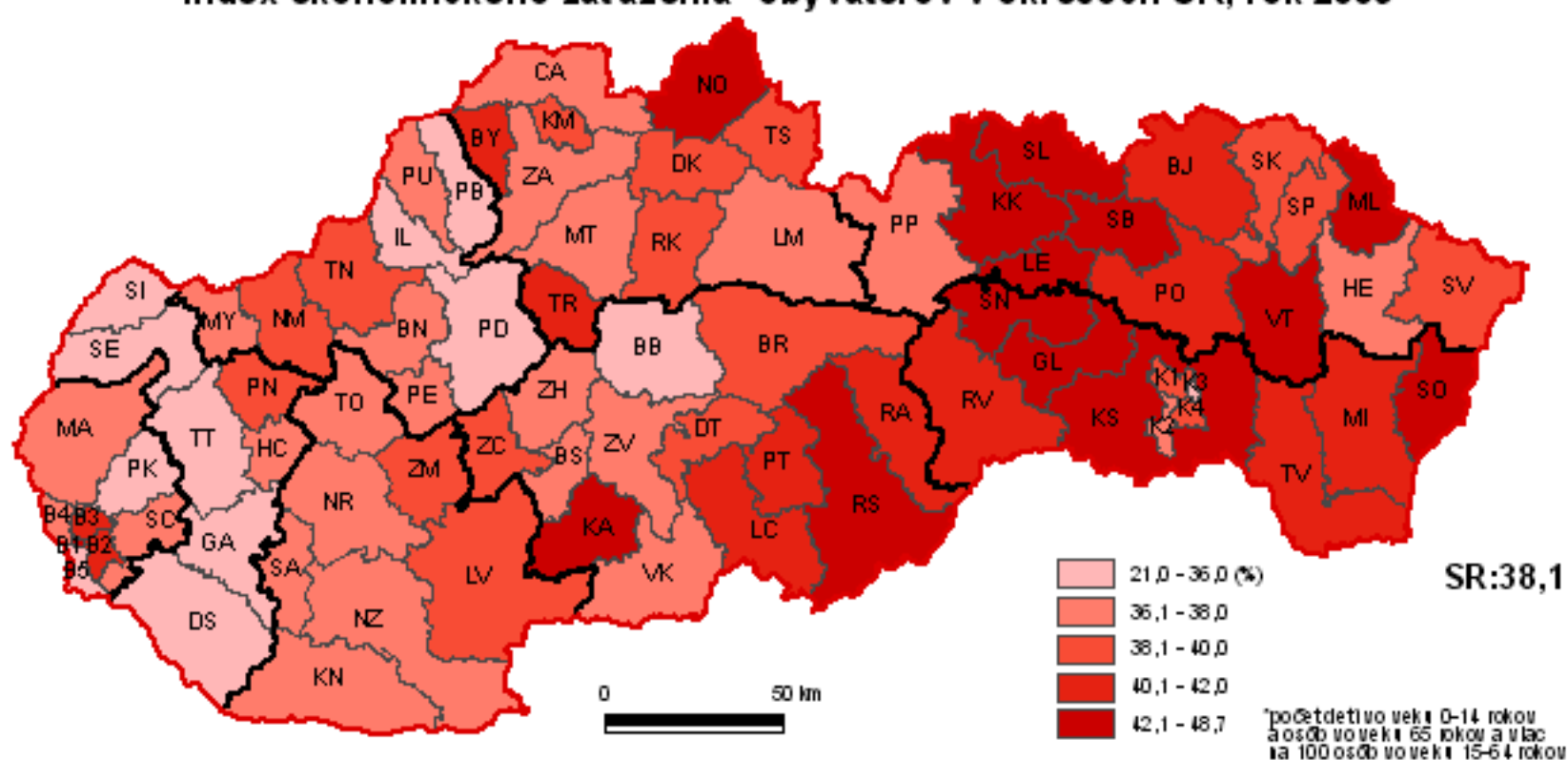
Priemerný vek obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Index starnutia obyvateľov* v okresoch SR, rok 2009

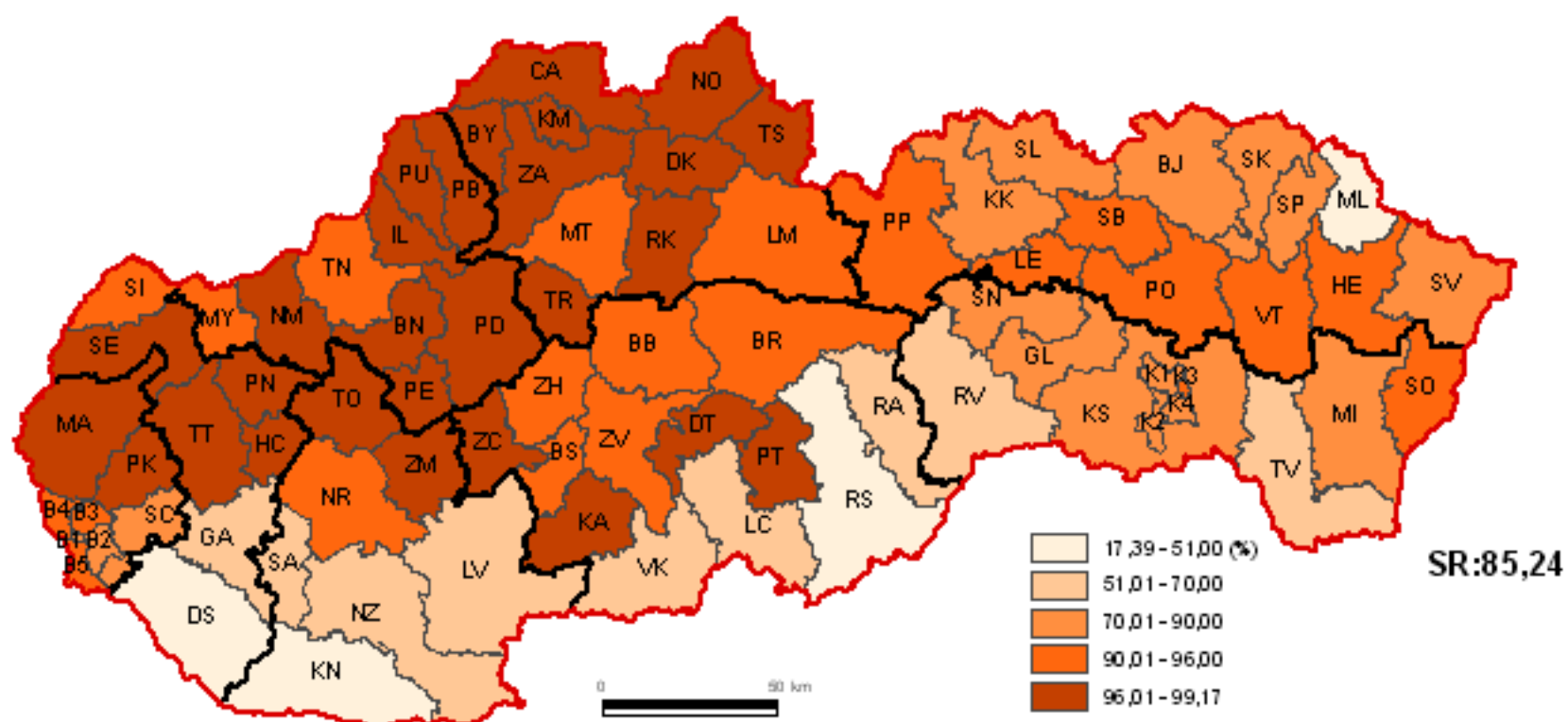


Index ekonomického zaťaženia* obyvateľov v okresoch SR, rok 2009

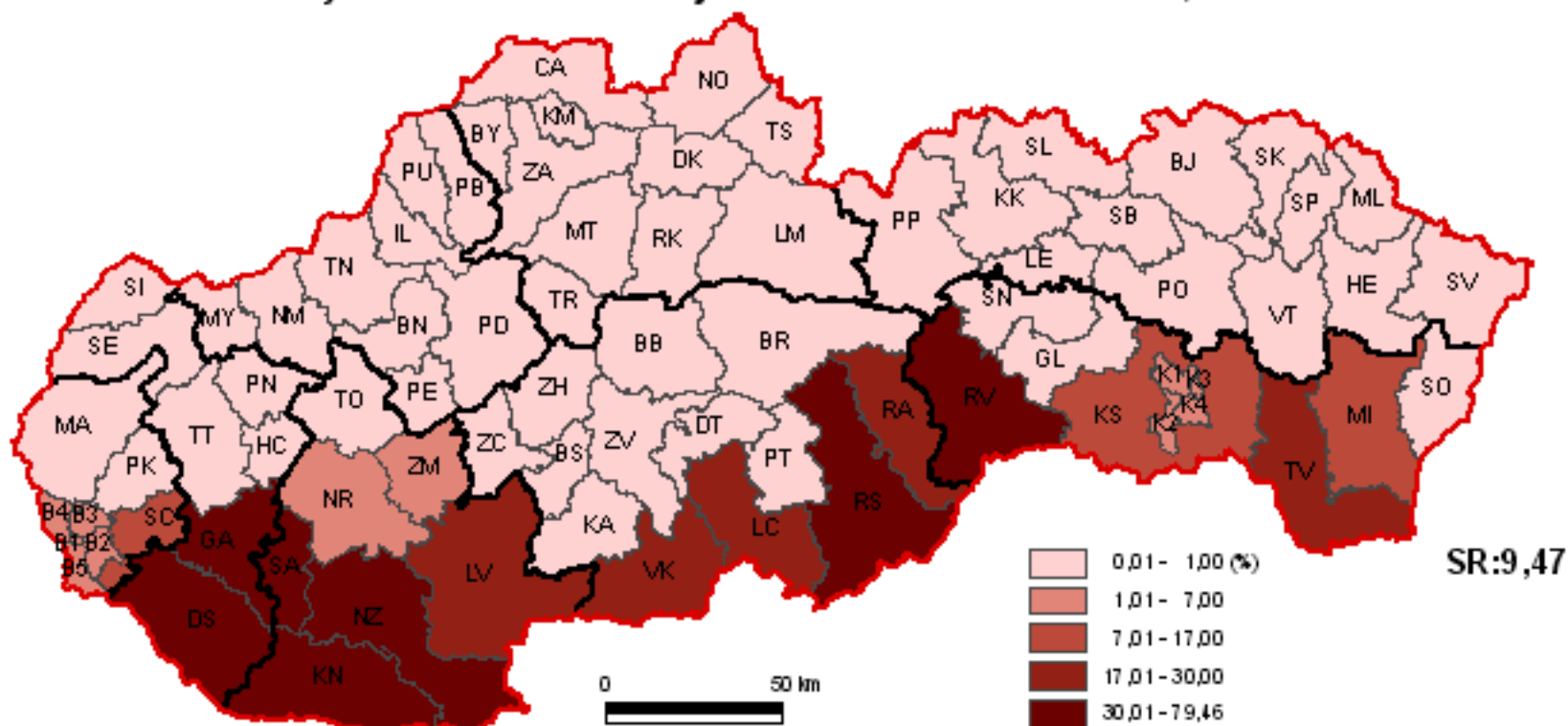


Národnosti

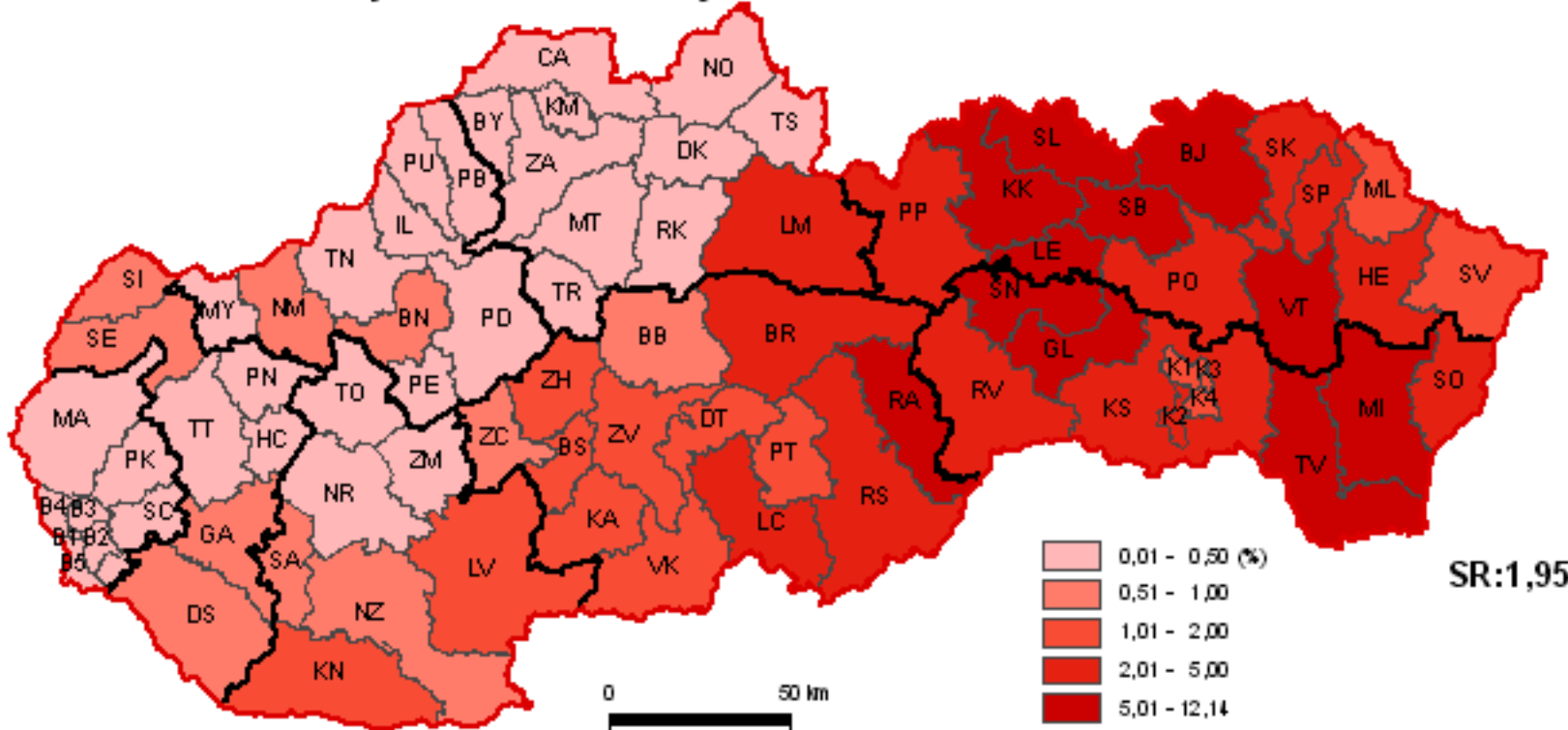
Podiel obyvateľstva slovenskej národnosti v okresoch SR, rok 2009



Podiel obyvateľstva maďarskej národnosti v okresoch SR, rok 2009

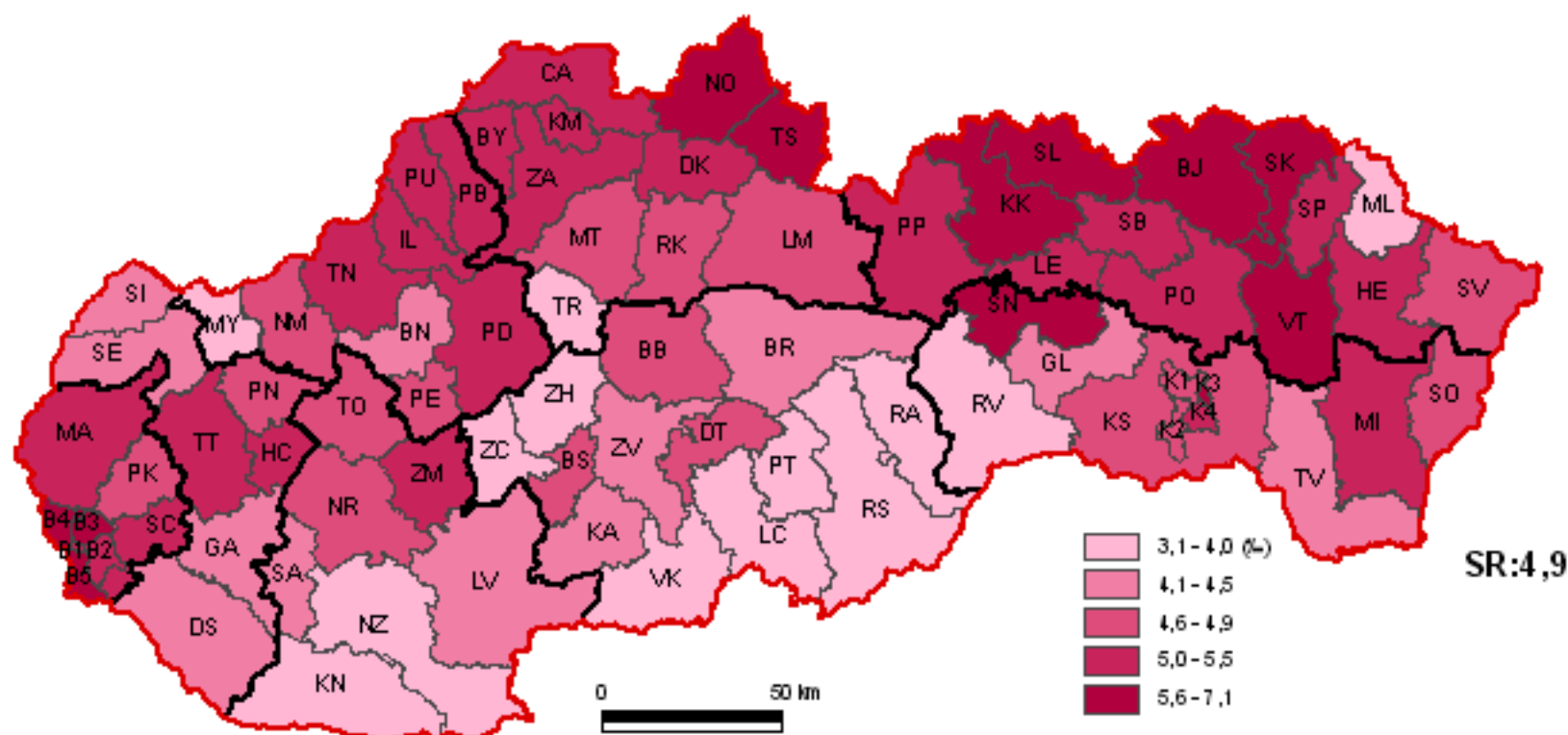


Podiel obyvateľstva rómskej národnosti v okresoch SR, rok 2009

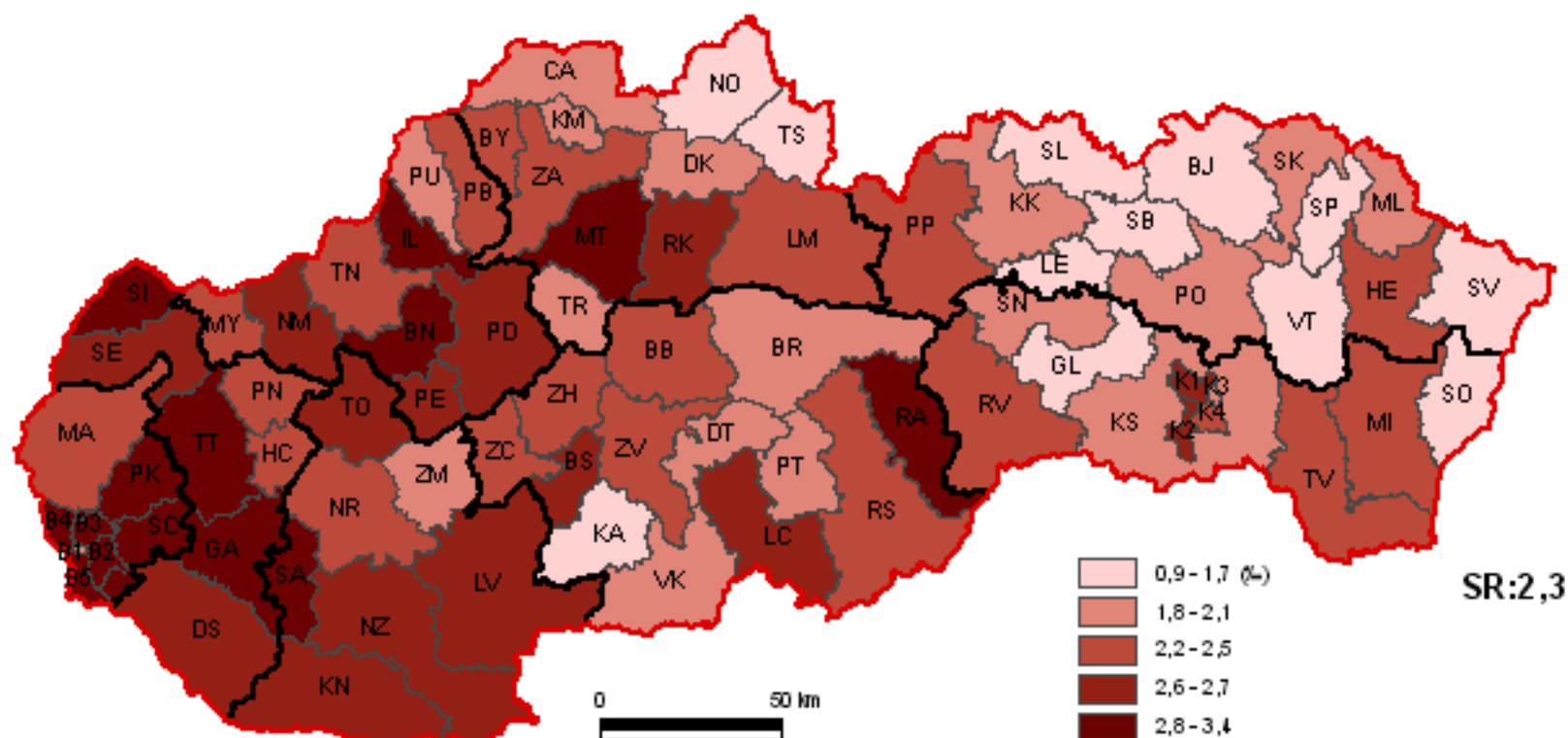


Sobášnosť a rozvodovosť

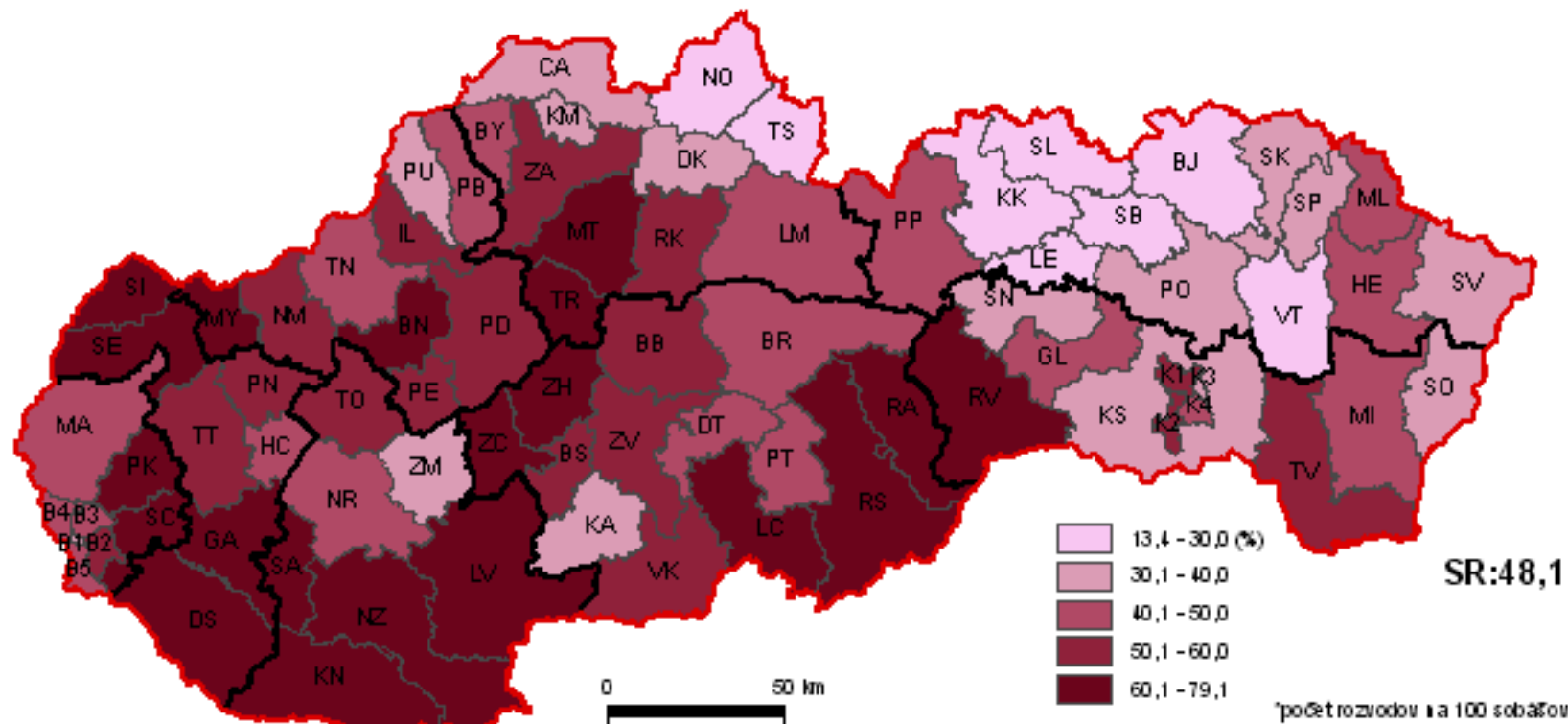
Počet sobášov na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Počet rozvodov na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009

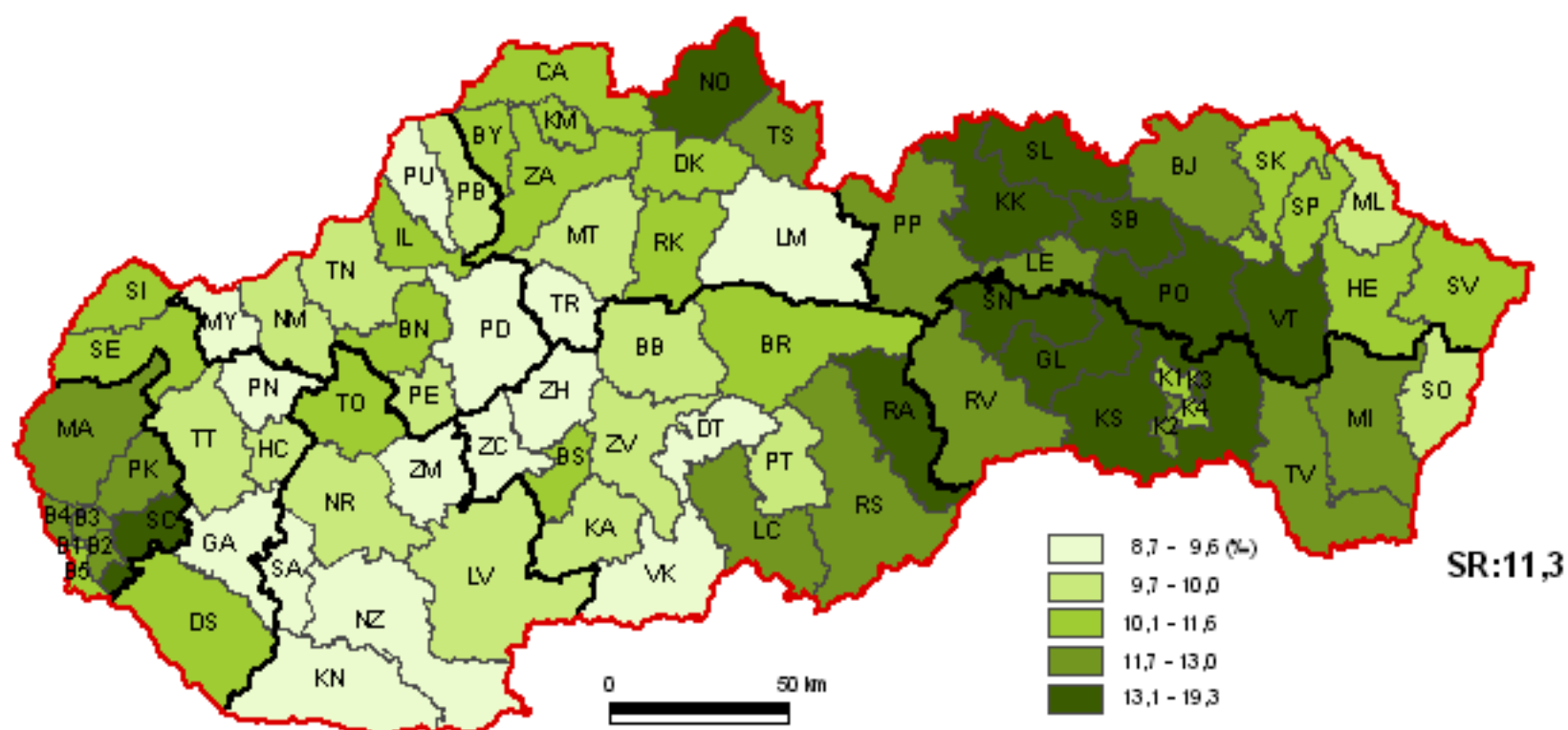


Index rozvodovosti* v okresoch SR, rok 2009

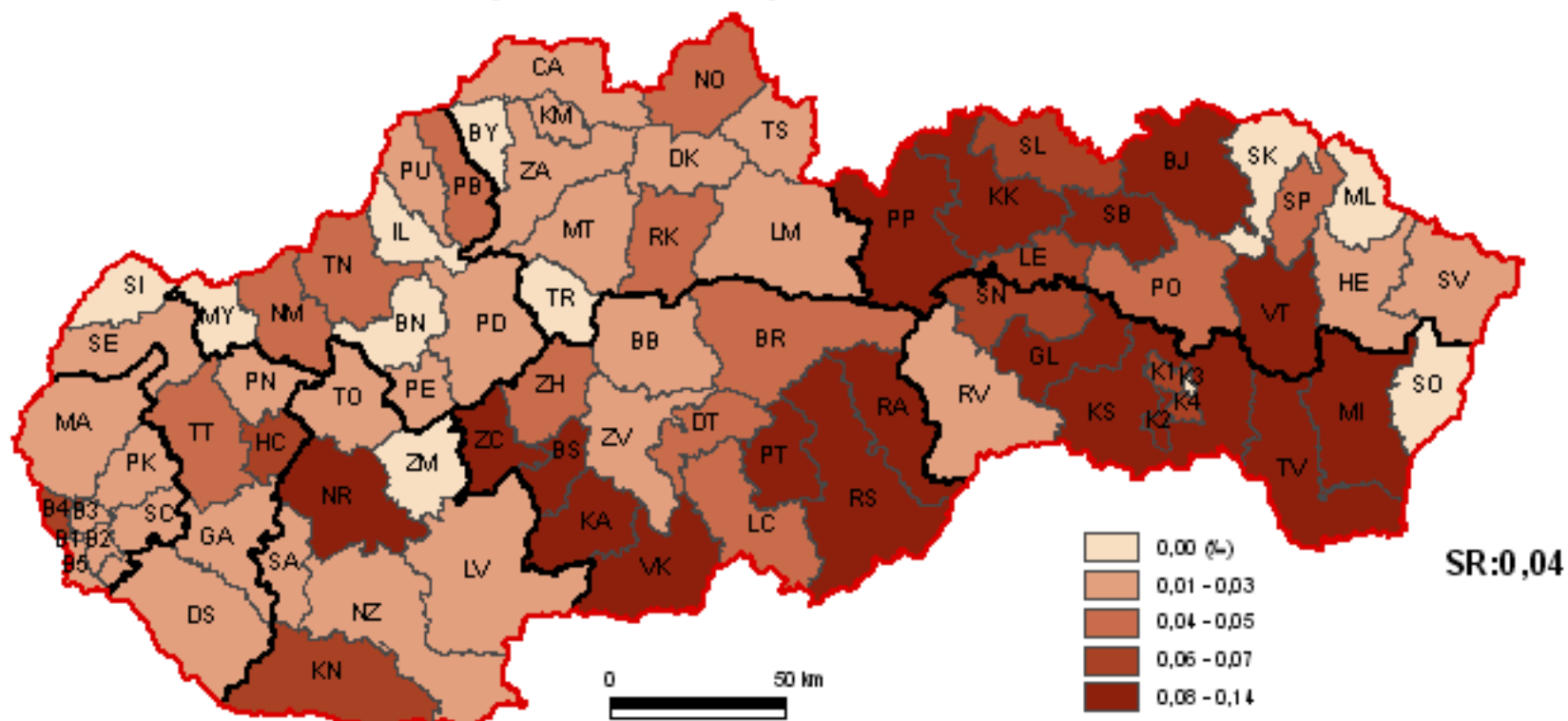


Pôrodnosť

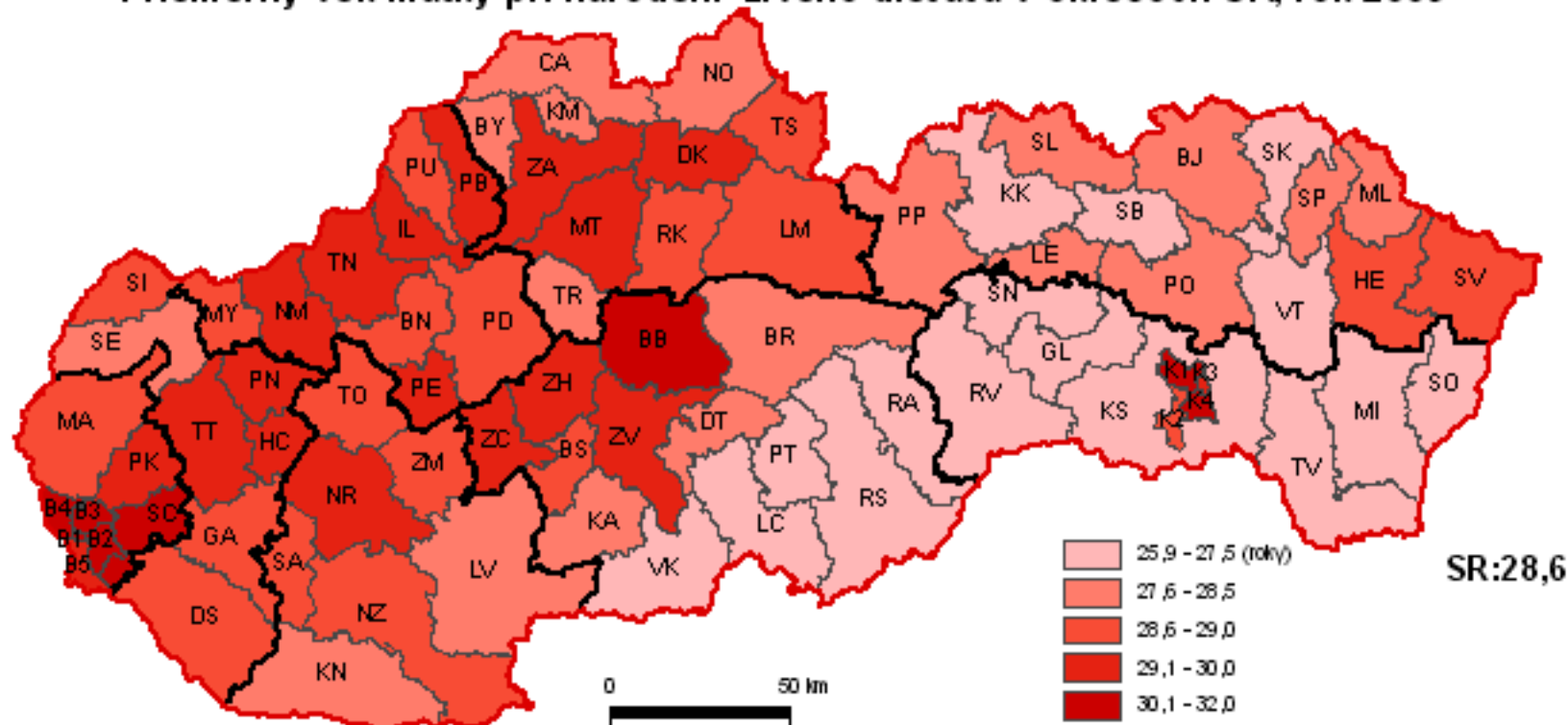
Počet živonarodených na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Počet mŕtvorodených na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009

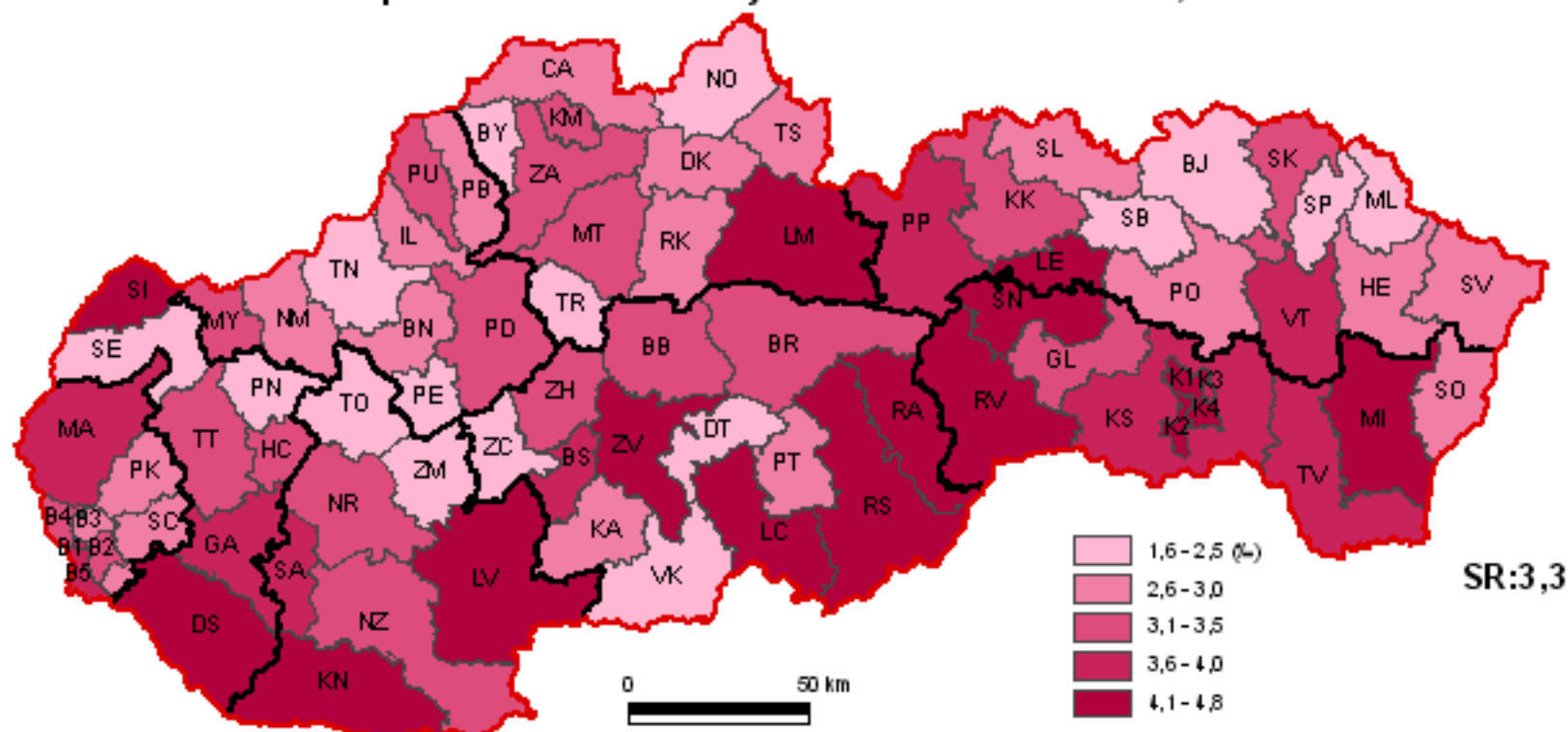


Priemerný vek matky pri narodení živého dieťaťa v okresoch SR, rok 2009

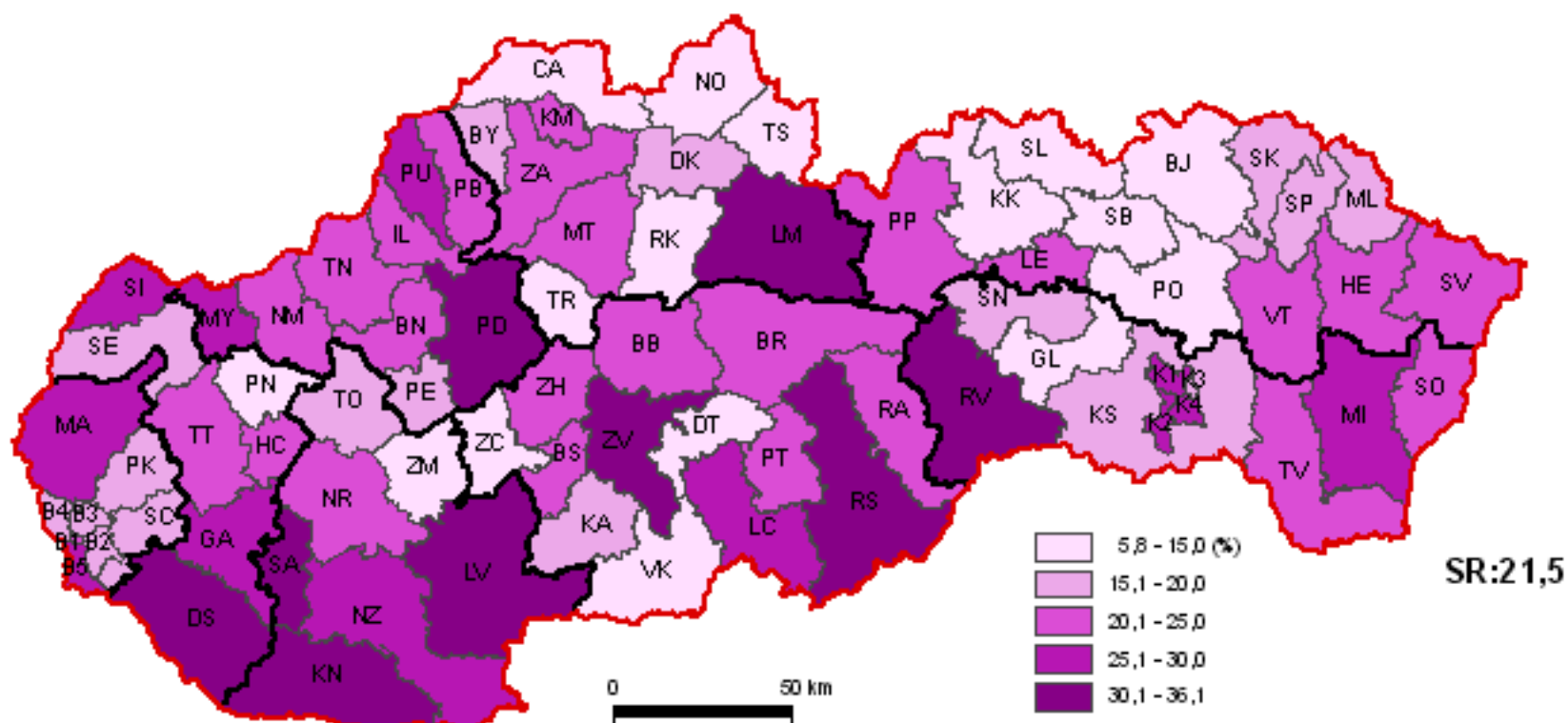


Potratovost'

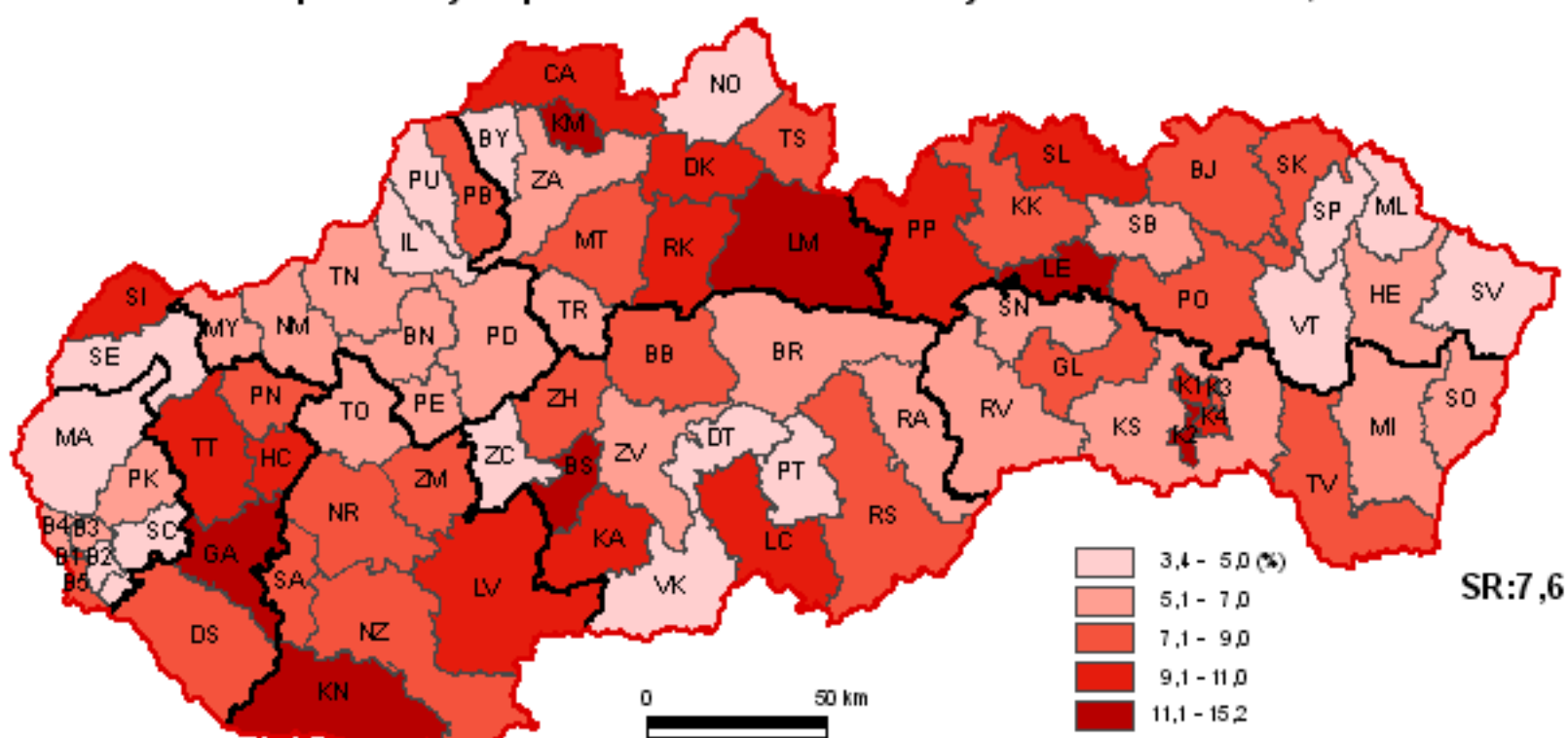
Počet potratov na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Počet umelých potratov na 100 narodených v okresoch SR, rok 2009

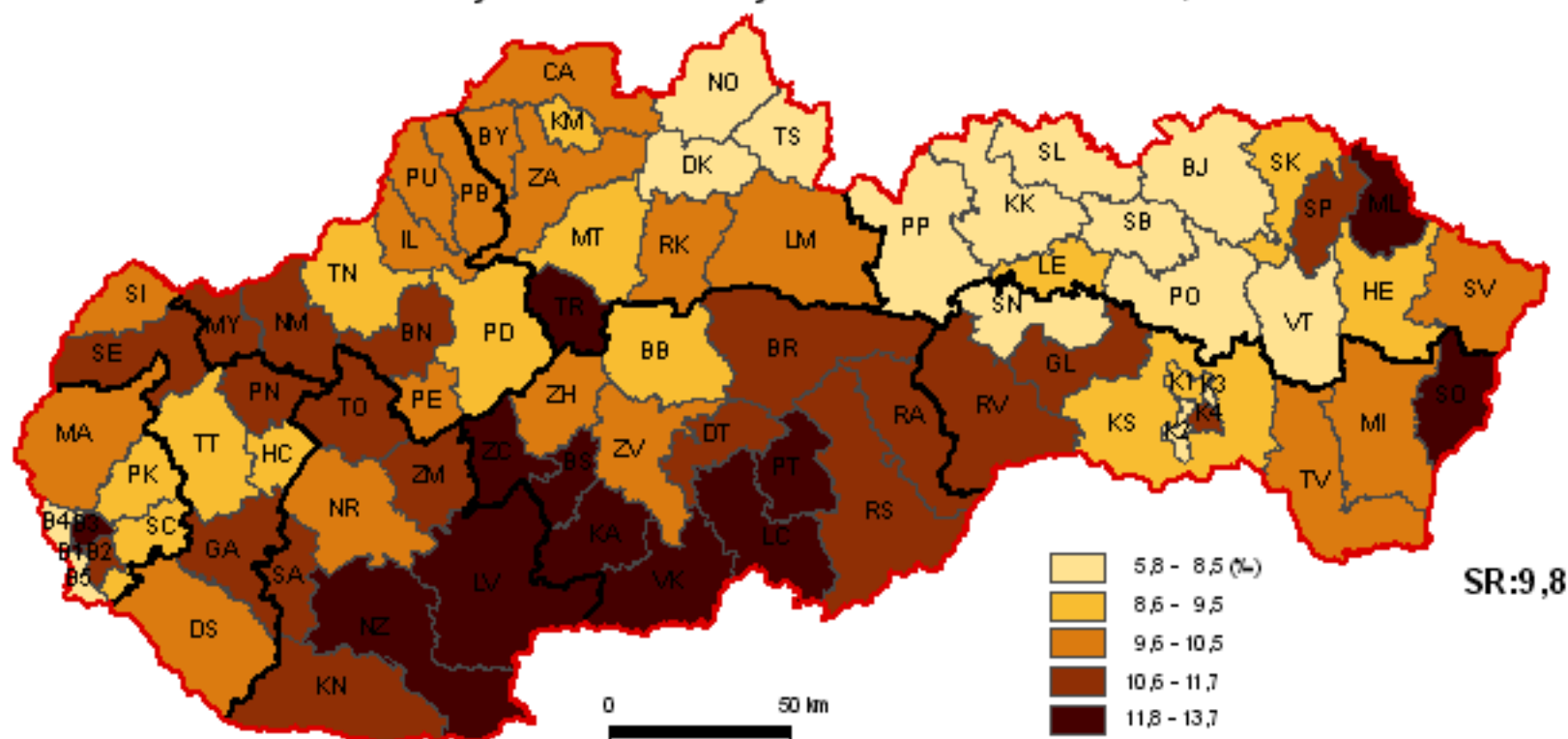


Počet spontánnych potratov na 100 narodených v okresoch SR, rok 2009

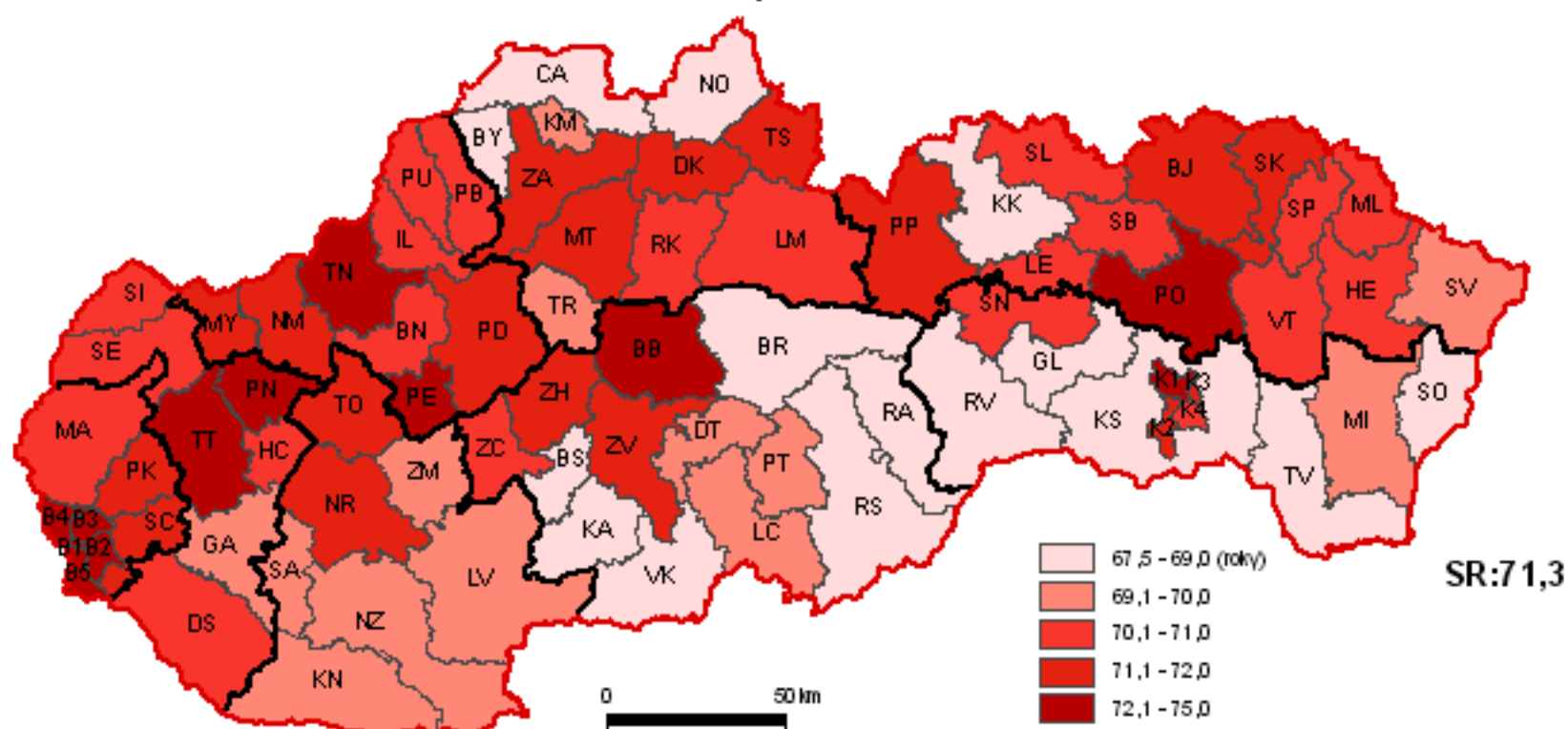


Úmrtnost'

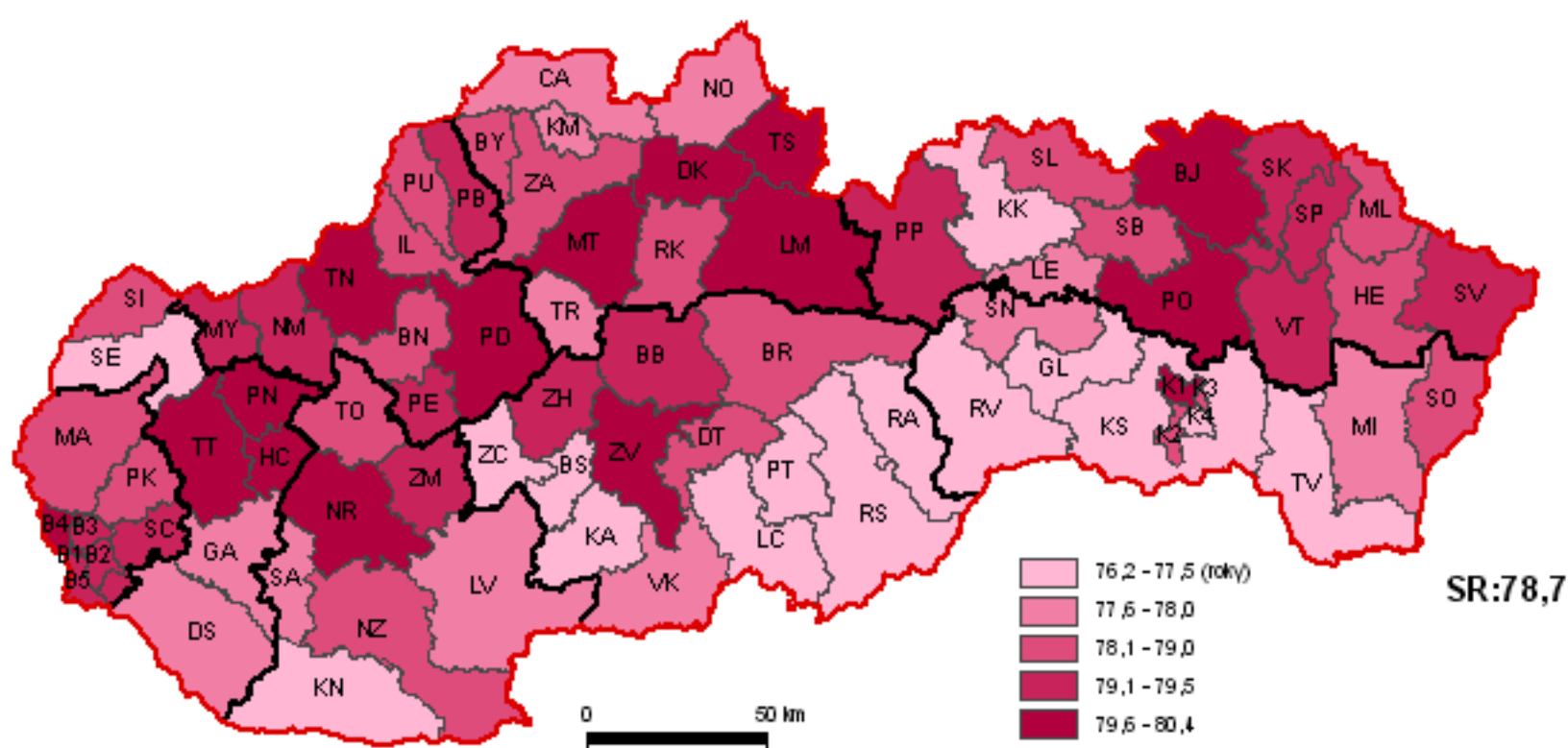
Počet zomretých na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Stredná dĺžka života mužov pri narodení v okresoch SR, rok 2009

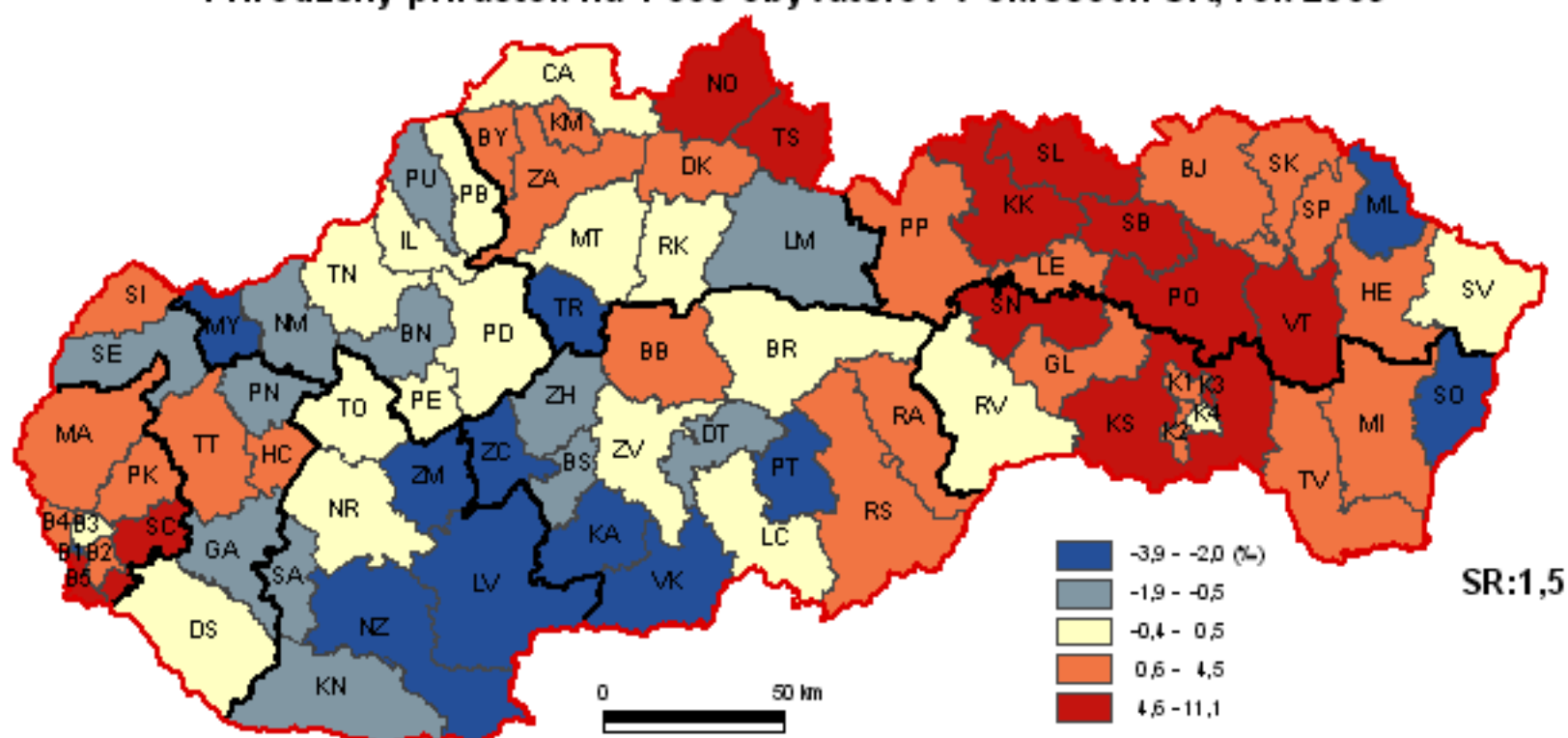


Stredná dĺžka života žien pri narodení v okresoch SR, rok 2009

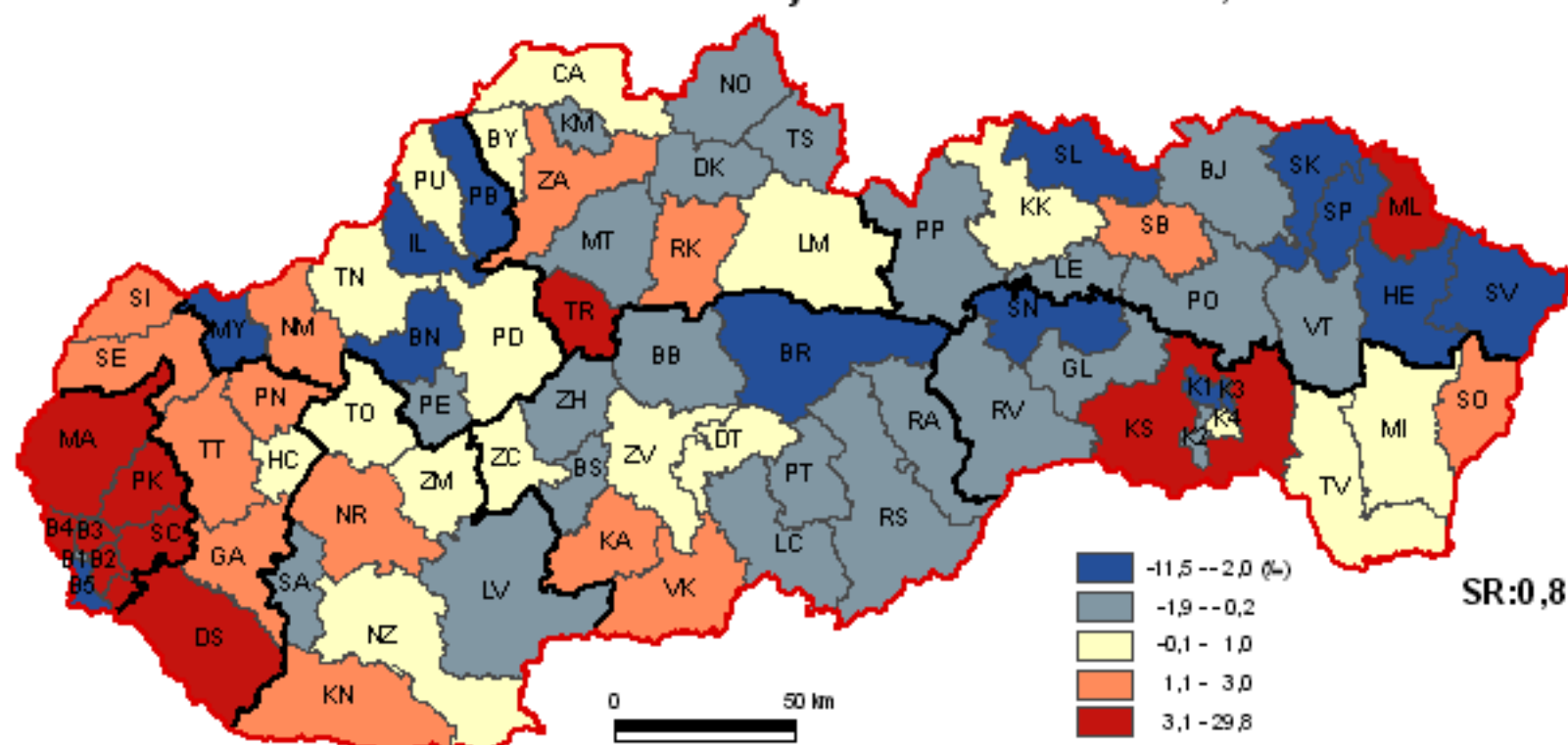


Prírastky obyvateľov

Prírodný prírastok na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Prírastok sťahovaním na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009



Celkový prírastok na 1 000 obyvateľov v okresoch SR, rok 2009

